

SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM
DIALOOG OVER HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE
(FYSIEK-RUIMTELIJKE) INGREPEN EN INTERVENTIES IN DE WIJK
(Wijkbudget 'Masterplan voor de wijk:
Ambities en dialoog van bewoners en gebruikers')

Eindrapport december 2025

Greet De Brauwere, Werner De Wael en An Lescauwet
i.s.m. de Bezige Buren en andere bewoners uit de wijk
i.o.v. de Bezige Buren
met de steun van Stad Gent

INHOUDSTAFEL

Inleiding	3
Deel 1: Kijk-op-je-wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham	4
1.1. Blik op de kaart	6
1.2. Blik op de cijfers	10
1.3. Verkenning van de wijk	12
1.4. Blik van professionals in de wijk en blik van bewoners	13
Deel 2: Gesprekken en plekken over en in de wijk	14
2.1. Gesprekspartners	14
2.2. Algemene kenmerken en troeven van Sluizeken-Tolhuis-Ham	15
2.3. Dagdagelijks gebruik van de wijk	16
2.4. Samenleven in de wijk	18
2.5. Wijkthema's van de Bezige Buren	20
2.6. Veranderingen in de wijk en Gent	24
2.7. Plekken in de wijk	24
Deel 3: Schrijfworkshops in functie van een charter met ambities en aandachtspunten voor de wijk	26
Deel 4: Aftoetsen charter (buurtvisie) met ambities en aandachtspunten voor de wijk	28
4.1. Digitale bevraging via Google Forms: Jouw wijk – Jouw mening	29
4.2. Visuele vraagkaarten	46
4.3. Participatiespel met kinderen	53
Deel 5: Buurtvisie Sluizeken-Tolhuis-Ham: dromen van een wijk	59
Deel 6: Een toolbox voor dialoog over (fysiek-ruimtelijke) ingrepen in de wijk	70
Bronnenlijst	71
Overzicht bijlagen	72
Bijlage 1.1. Gesprekken over plekken: Gespreksleidraad	73
Bijlage 1.2. Gesprekken over plekken: Document geïnformeerde toestemming	79
Bijlage 1.3. Gesprekken over plekken: Brief met oproep tot medewerking	82
Bijlage 2.1. Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Draaiboek	84
Bijlage 2.2. Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Presentatie	87
Bijlage 3.1. Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Draaiboek	104
Bijlage 3.2. Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Kaarten	109
Bijlage 3.3. Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Overzicht charters	111
Bijlage 4. Schrijfworkshop 3 i.f.v. charter: Draaiboek	112
Bijlage 5.1. Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Flyers en affiches	117
Bijlage 5.2. Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Vragenlijst versie Nederlands	119
Bijlage 6. Aftoetsen charter – Visuele vraagkaarten	122
Bijlage 7. Aftoetsen charter – Participatiespel	126

INLEIDING

Dit rapport is geschreven in het kader van de uitvoering van het wijkbudgetproject 'Masterplan voor de wijk', ingediend door de Bezige Buren.

Zij omschreven hun project als volgt:

“Stadsontwikkeling en –vernieuwing wordt meestal vormgegeven door verschillende partners, zoals het stadsbestuur, projectontwikkelaars, (landschaps)architecten, belangengroepen, ... Fysiek-ruimtelijke ingrepen hebben echter steeds impact op bewoners en gebruikers van een buurt. Als er al sprake is van participatie in dit geval is dit er vaak te laat, als de meeste beslissingen al genomen zijn en er alleen nog details kunnen aangepast worden. In een ander geval spreekt het participatietraject – door de manier waarop het wordt aangepakt - enkel een kleine groep bewoners aan. Of het traject is gestopt nog voor de ruimtelijke verandering echt effect heeft op de wijk, bijvoorbeeld als er veel nieuwe bewoners of gebruikers bij komen. Als bewoners van de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham zien we veel (potentiële) veranderingen op ons afkomen. Met dit project willen we voorkomen dat deze veranderingen los van de bestaande context en bewoners vorm krijgen. Het is onze ambitie om de dialoog van, met en over onze wijk NU op gang te brengen.”

Dit wijkbudgetproject heeft een looptijd van 24 maanden. De Bezige Buren gingen voor de uitvoering ervan een contract aan met Onderzoekscentrum eCO-CITY van HOGENT, met name met Greet De Brauwere, An Lescrauwaet¹ en Werner De Wael. Beide partijen werken, zowel voor de vraagstelling, uitvoering als analyses nauw samen. Gedurende het hele proces bewaken ze in de eerste plaats de stem en de verschillende perspectieven van bewoners en gebruikers van de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. Dit door te vertrekken van het dagelijkse gebruik van de wijk, ervaringen in en toekomstperspectieven voor de wijk, met specifieke aandacht voor de diversiteit in de wijk.

Daarnaast is er regelmatig contact voorzien met stedelijke ambtenaren en wijkwerkers, zowel voor de wijkanalyse als het aftoetsen van ideeën en ambities m.b.t. de wijk.

Binnen dit wijkbudgetproject planden de Bezige Buren drie acties, m.n.:

- Een wandelparcours door de wijk;
- Een charter met ambities en aandachtspunten voor de wijk;
- Een toolbox voor dialoog over ruimtelijke ingrepen in de wijk.

Omdat in de eerste maanden van de projectuitvoering duidelijk werd dat er al heel wat wandelprojecten uitgevoerd, gaande en/of gepland waren in de wijk, kreeg deze actie de nieuwe titel 'Gesprekken en plekken in de wijk'. Daarnaast werd deze actie uitgebreid met een grondige wijkanalyse. Beide gaven input aan de aanpak en het schrijfproces i.k.v. het charter (buurtvisie).

De ervaringen, gebruikte methodieken en het charter vormen input voor een toolbox, die bij latere dialoog over (fysiek-ruimtelijke) ingrepen in de wijk kan gebruikt worden als een soort leidraad of inspiratiebox.

---

¹ An Lescrauwaet was bij het project betrokken tot juni 2025. Daarna werd haar rol overgenomen door Werner De Wael.

DEEL 1: KIJK-OP-DE-WIJK SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM

Voor onze kijk-op-de-wijk Sluizeken-Tolhuis Ham vertrokken we vanuit het boek ‘Van plek naar gedeelde wij~k’ (De Brauwere e.a., 2020). Daarin formuleerden we **contextanalyse** als een belangrijk en steeds weerkerend onderdeel van wijkinterventies, of deze nu sociaal, economisch of ruimtelijk van aard zijn.

Als je aan de slag gaat in een veranderende wijk, is het naar onze mening cruciaal om (in)zicht te hebben in deze wijk. Dat de context waarin men intervenueert belangrijk is, is immers alom bekend en aanvaard. Wij beogen hierbij een **‘werken met de context’** (De Visscher e.a., 2013), wat betekent dat we:

- de context benaderen als een reflectie van de geschiedenis van een wijk;
- vertrekken vanuit bestaande (sociale en ruimtelijke) processen in een wijk;
- niet alleen rekening houden met de context, maar dat deze het startpunt en de focus vormt van interventies;
- de voorgeschiedenis, identiteit en mogelijkheden van een wijk als insteek gebruiken voor interventies in een wijk;
- het mobiliseren en versterken van het bestaande (sociaal) potentieel van een wijk steeds voor ogen houden.

Het is belangrijk om stil te staan bij de **identiteit, geschiedenis** en **karacteristieke elementen** van de wijk en de mensen die er leven en wonen. Een wijk is **continu in beweging** en (geplande) ruimtelijke veranderingen of uitdagingen versterken deze veranderingsprocessen. Dat betekent dat een wijkanalyse onmogelijk een eenmalige of statische activiteit kan zijn. Een voortdurende alertheid voor wijkkenmerken en –veranderingen is cruciaal. Het gaat als het ware om **een dynamische opbouw van wijkkennis**, waarbij een contextanalyse een eerste momentopname is om het DNA van een wijk in de vingers te krijgen.

Wat we binnen dit wijkbudgetproject aan contextanalyse uitvoerden geeft met andere woorden heel wat informatie voor verder samenleven in, dialoog over en plannen voor de wijk. Maar het vraagt ook een continue aandacht voor wat er in de wijk gebeurt, hoe mensen er leven en samenleven, wie er gebruik maakt van de wijk, welke organisaties er gevestigd zijn, enzovoort.

In de context van het wijkbudgetproject van de Bezige Buren in de Gentse **wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham** gebeurde de **contextanalyse vanuit verschillende perspectieven**:

- De **Bezige Buren** namen het initiatief om een charter te schrijven voor (geplande en nog te plannen) ingrepen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Ze wonen zelf in de wijk en ervaren de wijk met andere woorden in hun dagdagelijks gebruik. Sommige van hen wonen al geruime tijd in de wijk en hebben een grote ervaringskennis op vlak van sociale, economische en ruimtelijke veranderingen. Anderen kwamen recenter in de wijk wonen en brengen een actuele en mogelijks andere blik op en ervaringen in de wijk binnen.

Wat ze delen is hun bezorgdheid over en betrokkenheid op (vooral fysiek-ruimtelijke) uitgevoerde, geplande of te plannen veranderingen in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

- Greet De Brauwere, Werner De Wael en An Lescauwae zijn **onderzoekers** van het onderzoekscentrum **eCO-CITY** van **HOGENT**. Zij geven een analytisch perspectief op de wijk. Ze zijn alle drie ook gebruikers van de wijk, wat een extra dimensie geeft aan hun analyses.
- **Professionals in de wijk** werden gevraagd om hun visie op, ervaringen in en met en kennis over de wijk te delen. Elk vanuit hun eigen expertise en werkveld leveren ze op die manier een bijdrage aan de contextanalyse.
- Zowel de onderzoekers als bewoners gingen met **bewoners** in gesprek over hun gebruik van en ervaringen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Zij geven hun eigen perspectief op de dagdagelijkse realiteit in de wijk, hoe zij deze gebruiken, wat hun ervaringen in en met de wijk zijn, enz.
- De **Stad Gent** geeft via haar website zelf veel informatie over de verschillende wijken in Gent. Onder andere kaarten, cijfers en historische elementen dienden als input voor deze contextanalyse van Sluizeken-Tolhuis-Ham.

In wat volgt geven we in 6 lagen weer wat in de periode 1/03/2024 tot 15/12/2025 naar voren kwam tijdens de contextanalyse van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Deze 'kijk-op-de-wijk' diende als input bij het schrijven van het charter van de Bezige Buren (later 'Buurtvisie' genoemd) en is gedurende de hele looptijd van het wijkbudgettraject actueel gehouden.

Wijkanalyse Sluizeken-Tolhuis-Ham in 6 lagen:

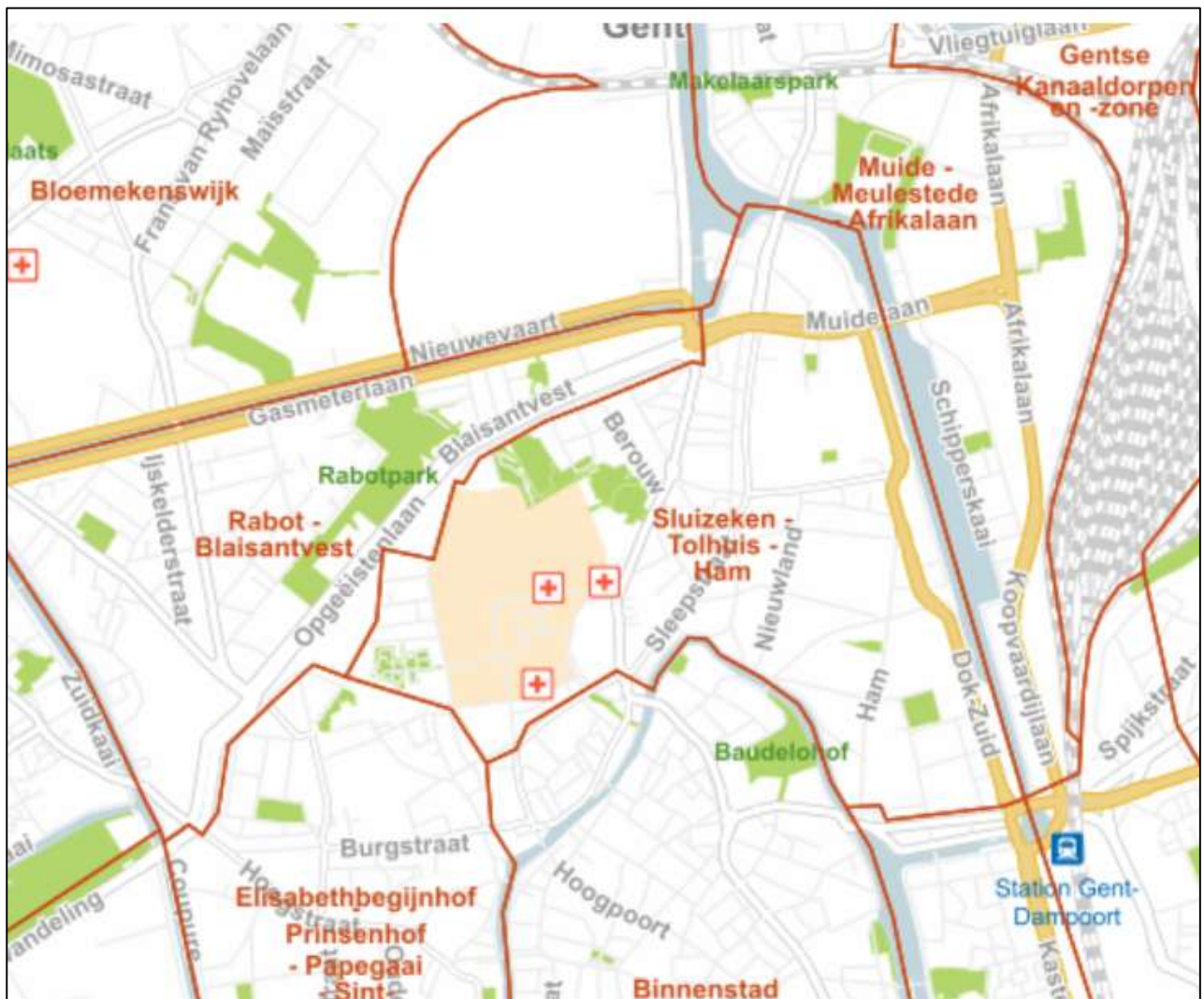
- ➊ **Blik op de kaart.**
- ➋ **Blik op de cijfers.**
- ➌ **Verkenning van de wijk.**
- ➍ **Organisaties in de wijk.**
- ➎ **Blik van professionals in de wijk.**
- ➏ **Blik van wijkbewoners.**

1.1. Blik op de kaart

Een kaart van de wijk geeft weer waar de wijk zich situeert in het grotere geheel van de stad, toont eventuele fysieke grenzen in of rond de wijk, laat het stratenpatroon en open ruimtes zien, enzovoort.

Er bestaan vaak **heel diverse kaarten** van wijken, te vertrekken van een eenvoudige Google Maps – kaart tot heel gedetailleerde kaarten of kaarten die een bepaald thema visualiseren, zoals openbaar vervoer of plekken voor jongeren in de wijk.

Ook van de wijk **Sluizeken-Tolhuis-Ham** bestaan er talrijke kaarten. We kiezen ervoor om in het kader van dit project **twee kaarten** op te nemen: één die Stad Gent op haar website plaatste en één die de Bezige Buren creëerden in het kader van dit wijkbudgetproject.

Kaart Sluizeken-Tolhuis-Ham (Bron: Gent, 2024a)

Sluizeken-Tolhuis-Ham is één van de wijken in de **19de eeuwse gordel van Gent**. De kaart van Stad Gent toont ons dat de wijk aan de Binnenstad van Gent grenst, maar ook aan een aantal andere Gentse wijken:

- Rabot-Blaisantvest;
- Muide-Meulestede-Afrikalaan;
- Elisabethbegijnhof-Prinsenhof-Papegaai-Sint-Bewoner Michiels;
- Dampoort.

We zien op beide kaarten de prominente aanwezigheid van **water in en rond de wijk**. Zo vormt het Handelsdok een duidelijke fysieke grens en zijn de Lieve en de Leie aanwezige waterlopen in en aan de rand van Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Een ander opvallend aspect op de kaart van Sluizeken-Tolhuis-Ham is de **ziekenhuissite** van AZ Sint-Lucas. Deze site neemt ongeveer een vijfde van de ruimte in de wijk in beslag. Het gaat daarbij niet alleen om gebouwen, maar ook om kleine stukjes groene ruimte.

Groene zones in de wijk die visueel zichtbaar zijn op de kaart, situeren zich vooral in het westen en rond de ziekenhuissite, meer bepaald:

- Tuin Villa Voortman;
- Vogelenzangpark;
- De Wereld van Kina – de tuin;
- Tolhuiscomplex;
- Sint-Antoniushof.

Daarnaast zijn nog een aantal kleinere groene plekken verspreid over de wijk zichtbaar.

Foto's Antoniushof en Tolhuispark © Greet De Brauwere

De kaart van de Bezige Buren visualiseert onder andere **fysieke veranderingen** in de wijk. Het valt daarbij op dat sites die sinds 2018 herbestemd zijn zich verspreiden over de hele wijk en niet in één bepaalde zone te situeren zijn. Sites die volgens deze bewonersgroep potentieel hebben voor stadsvernieuwing zijn dan vooral in het oosten en aan de rand van de wijk gelegen.

De **naam van de wijk** – Sluizeken-Tolhuis-Ham – roept een indeling in drie delen op. Verschillende wijkdelen zijn echter slechts beperkt zichtbaar op de door ons gebruikte kaarten.

Stad Gent spreekt op haar website dan weer over **vier ‘deelbuurten’** in Sluizeken-Tolhuis-Ham, waarbij twee deelbuurten in de naam van de wijk terug te vinden zijn (Tolhuis en Ham) en twee niet (Voormuide en Briel):

(1) Tolhuis:

“De buurt rond de Tolhuislaan en de Sleepstraat vormt het hart van de wijk. Typerend zijn de talrijke Turkse restaurants, groenten- en fruitwinkels en stoffenzaken in de Sleepstraat.” (Gent, 2024b)

(2) Ham:

“De buurt Ham ligt tussen de Dampoort en de Oude Dokken. Het is een buurt die sterk verandert, met onder andere veel nieuwe ontwikkelingen, zoals Dok Noord, de Oude Dokken, het verleggen van de stadsring en de ontwikkeling van de Fluvius-site.” (Gent, 2024b)

(3) Voormuide:

“Deze buurt leunt dicht aan bij de wijk Muide-Meulestede-Afrikalaan. De aanwezigheid van het water en de tram bepalen voor een groot deel de sfeer in deze voormalige schippersbuurt.” (Gent, 2024b)

(4) Briel:

“De buurt rond het Fratersplein vormt een eiland in de wijk. Deze buurt kenmerkt zich door de aanwezigheid van de ziekenhuizen en woonzorgcentra. De sociale woningen aan de Groenebriel bepalen hier het beeld.” (Gent, 2024b)

1.2. Blik op de cijfers

Sluizeken-Tolhuis-Ham is **één van de 25 Gentse wijken**. Volgens de Gemeente- en stadsmonitor telde de stad in 2024 bijna 270 000 inwoners (Vlaanderen, 2024). **12 044** van hen – of zo een 4,5% – woont in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham (STH) (Gent, 2024c).

270 000 inwoners
in Gent
12 044 inwoners
in STH

Op een oppervlakte van 1,2km² (Kenniscentrum Vlaamse Steden, 2006) komt dat neer op een **hoge bevolkingsdichtheid**: de meest actuele cijfers (Gent, 2024b) spreken van 9 408 inwoners per km². Ter vergelijking: in Gent wonen er gemiddeld 1 714 inwoners per km² en in Oost-Vlaanderen ligt dat zelfs nog een pak lager: 524 inwoners per km² (Provincies-in-cijfers, 2024).

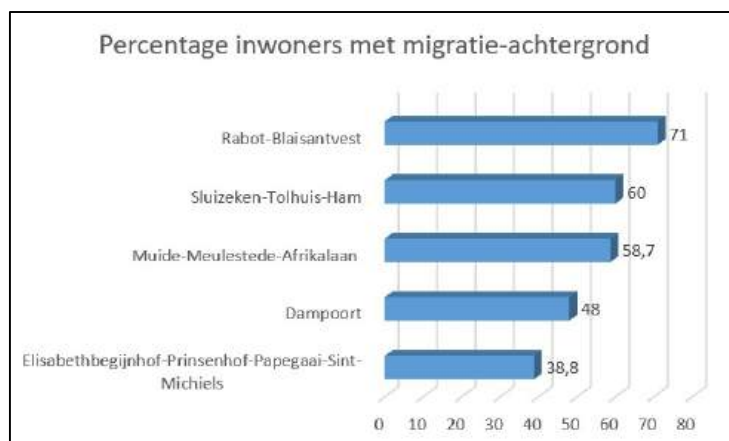
Foto © Greet De Brauwere

Sluizeken-Tolhuis-Ham is een wijk met een hoge bevolkingsdichtheid.

Inwoners met
migratieachtergrond:
20% in Gent
60% in STH

Wat in het straatbeeld zichtbaar is, wordt bevestigd door de cijfers: Sluizeken-Tolhuis-Ham is een cultureel diverse wijk: 60% van de bewoners heeft een **migratieachtergrond** (Gent, 2024b). Voor de volledige stad Gent ligt het aandeel personen met een migratieachtergrond op 20%.

Als we deze percentages vergelijken met de omliggende wijken van Sluizeken-Tolhuis-Ham, komen we tot volgend overzicht:

Grafiek: Percentage inwoners met migratieachtergrond (Cijfers: Gent, 2024c)

Zoomen we nog even in op de **leeftijdspiramide** van de wijk, dan zien we dat 20,8% van de wijkbewoners tussen de 0 en 17 jaar is, 64% is tussen de 18 en 64 jaar en 15,2% is ouder dan 65 jaar (Gent, 2024c). Deze verhouding is in vergelijking met de ganse stad Gent gemiddeld. Er zijn met andere woorden geen uitschieters. Noch naar boven, noch naar beneden. Ook de verdeling **mannen en vrouwen** is in de wijk gemiddeld en ongeveer gelijk: we tellen 49,2% vrouwen en 50,8 mannen (Gent, 2024c).

De **gezinssamenstelling** in Sluizeken-Tolhuis-Ham is dan wel weer afwijkend van de rest van Gent en zeker van de rest van Oost-Vlaanderen: bovengemiddeld veel bewoners zijn alleenwonend, nl. 46,3%. In Gent ligt dit cijfers op 40,9%. In Oost-Vlaanderen is dit 33,3% (Provincie in cijfers, 2024)

Van alle inwoners in de wijk moet 3,8% rondkomen met een **leefloon**. In Gent ligt dit cijfer op 2,8% (POD Maatschappelijke Integratie, z.d.). Kijken we naar Vlaanderen dan komen we uit op 0,6% van de totale bevolking (Statistiek Vlaanderen, z.d.). Dit zegt ons iets over het **armoederisico** en de kwetsbaarheid van de wijkpopulatie.

In de wijk is 53,8% van de inwoners **eigenaar** van het huis of het appartement waar hij/zij woont. Dit is 13% lager dan het Gentse gemiddelde (66,8%) en 14,2% lager dan het Oost-Vlaamse gemiddelde (Statistiek Vlaanderen, z.d.). Tegelijk zien we dat 32,4% van de wijkbewoners meer dan 30% van hun inkomen besteden aan woonkosten. Gent-breed gaat het over 22,9%. In Vlaanderen (bij gebrek aan Oost-Vlaamse cijfers) is dit 19%. Ook dit wijst een op hogere mate van **financiële krapte en kwetsbaarheid**.

1.3. Verkenning van de wijk

In elke wijk waar we interveniëren met en voor bewoners en professionals, is het zelf op verkenning gaan cruciaal. Op verschillende dagen en tijdstippen en in heel verschillende weersomstandigheden rondwandelen en -fietsen in een wijk geeft een enorme rijkdom aan informatie. De Bezige Buren wonen zelf in Sluizeken-Tolhuis-Ham en gebruiken hun wijk dagdagelijks. Als onderzoekers maakten we tientallen wandelingen en fietstochten door de wijk, namen een heleboel foto's om indrukken en ervaringen vast te leggen, spraken mensen spontaan aan en werden spontaan aangesproken door bewoners en gebruikers van de wijk.

Foto: Zwerfvuil, een uitdaging in de wijk © Greet De Brauwere

Foto: Foutgeparkeerde auto's, een uitdaging in de wijk © Werner De Wael

Foto: In gesprek met professionals in de wijk © Greet De Brauwere

Foto: Op bezoek bij organisaties in de wijk © Werner De Wael

Alle informatie en beeldmateriaal is verder in het project gebruikt, onder andere om plekken te kiezen, gesprekken inhoud te geven en input te leveren in de workshops in functie van het charter en de aftoetsing van het charter.

1.4. Blik van professionals in de wijk en blik van wijkbewoners

De blik van de professionals in Sluizeken-Tolhuis-Ham en deze van de wijkbewoners komt aan bod in het deel 'Gesprekken en plekken'. In het kader daarvan gingen we in gesprek met 30 bewoners en professionals over het leven en samenleven in Sluizeken-Tolhuis-Ham en over thema's die de Bezige Buren aanbrachten.

Foto's: In Sluizeken-Tolhuis-Ham zijn heel wat organisaties gevestigd © Greet De Brauwere

DEEL 2: GESPREKKEN EN PLEKKEN OVER EN IN DE WIJK

2.1. Gesprekspartners

In het kader van dit onderdeel van het project werd met **30 mensen** een gesprek gevoerd. Drieëntwintig van hen zijn bewoners van de wijk, zeven zijn professioneel betrokken op de wijk.

We stelden als onderzoekers een gespreksleidraad op (zie bijlage) waarmee we zelf gesprekken met bewoners en professionals uitvoerden. De leidraad is zo opgesteld dat we ook bewoners konden vragen om met medebewoners in gesprek te gaan. Dit was moeilijker dan vooraf voorzien. Slechts vijf gesprekken werden gevoerd door bewoners, de rest door ons als onderzoekers.

We spreken hier bewust niet van ‘geïnterviewden’ of ‘respondenten’, maar wel van ‘gesprekspartners’. Dit onder andere om te beklemtonen dat deze mensen de experts zijn van Sluizeken-Tolhuis-Ham als hun woon- of werkomgeving.

De gespreksleidraad diende als basis voor het gesprek, maar daar werd van af geweken waar nodig. Zo werd het werken met mentale en reële kaarten van de wijk niet bij alle betrokkenen toegepast. Wel vertrokken we vanuit het dagdagelijkse gebruik van de wijk. Daarnaast kwam het samenleven in Sluizeken-Tolhuis-Ham in elk gesprek aan bod en vroegen we naar ervaringen en visies rond de door de Bezige Buren aangebrachte thema's (water, geluid, industrie, buiten leven).

Twintig van de dertig gesprekspartners zijn **vrouwen**, de rest **mannen**. Dit is het omgekeerde beeld van de samenstelling van de Bezige Buren en het schrijfteam in functie van het charter, waar we later op terug komen. Zowel de groep de Bezige Buren als het charter-schrijfteam bestond grotendeels uit mannen.

Het **geboortejaar** van de mensen waarmee we in gesprek gingen, varieert tussen 1942 en 1995. Ze hebben met andere woorden een **leeftijd** tussen 30 en 83 jaar. Van negen mensen kennen we het geboortejaar niet.

Tien bewoners werken, twee zijn huisvrouw en negen zijn met pensioen. Twaalf bewoners wonen zonder kinderen. Vier van hen zijn alleenstaand. Acht bewoners wonen met kinderen in de wijk en van drie kennen we de **gezinssamenstelling** niet.

De bewoners waarmee in gesprek is gegaan **wonen** gemiddeld 19,2 jaar in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. De mediaan ligt op 15 jaar.

Vijf bewoners wonen in een **appartement**, vijf in een **gesloten bebouwing** met koer of terras en dertien in een gesloten bebouwing met tuin. Bij de overgrote meerderheid van de mensen die meewerkten bij de gesprekken is de woning in Sluizeken-Tolhuis-Ham hun **eigendom**: slechts twee mensen huren hun woning.

Qua woonkenmerken wijkt deze groep bewoners dus sterk af van de gemiddelde bewoner in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Mogelijks voelen huiseigenaren zich meer of anders verbonden met de wijk, waardoor ze sneller geneigd zijn om mee te werken aan een wijkbudgetproject of gesprek over hun wijk.

2.2. Algemene kenmerken en troeven van Sluizeken-Tolhuis-Ham

Het valt op dat heel wat bewoners in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham kwamen wonen omwille van de ligging. De wijk wordt ervaren als **'dichtbij alles'**. Daarmee verwijst men naar de diverse mogelijkheden in de wijk wat scholen, winkelen e.d. betreft.

De ligging nabij het Gentse centrum is een troef van de wijk. En ook de diversiteit aan mobiliteitsmogelijkheden heeft een aantrekkingskracht. Er zijn veel fietswegen, de snelwegen zijn vlakbij en vlot bereikbaar en de wijk wordt goed ontsloten door openbaar vervoer (bussen en trams).

Hoe goed de ligging wordt ervaren, hangt wel af van het wijkdeel waarin mensen wonen. Dat de wijk dus uit verschillende delen bestaat, wordt niet alleen weer gegeven in haar naam en bij de beschrijving door Stad Gent (zie eerder), maar merken ook bewoners op: "Sluizeken-Tolhuis-Ham bestaat uit veel verschillende cotés." (bewoner 4)

Fragment uit mental map van een bewoner © Greet De Brauwere

Hoewel het winkelen in de wijk veranderd is – iets waar we later nog op terug komen – vinden bewoners het handig dat er door de **culturele diversiteit** van de handelaars wel altijd iets open is om voeding te kopen.

Deze diversiteit vindt men ook terug bij de bevolkingssamenstelling, en wordt – ondanks de uitdagingen die het met zich meebrengt – gewaardeerd. Eén bewoner noemt het expliciet dé troef van Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Foto's: Een wijk met een cultureel diverse bevolking, zichtbaar in het straatbeeld en het winkelaanbod © Greet De Brauwere

2.3. Dagdagelijks gebruik van de wijk

Om meer te weten te komen over hun dagdagelijks gebruik van de wijk, vroegen we bewoners om te tekenen en/of vertellen waar ze allemaal komen in de wijk, welke routes ze nemen, waar ze hun vrijetijd door brengen, gaan winkelen of gebruik maken van diensten. In wat volgt bespreken we wat de bewoners zélf aan bod brachten.

2.3.1. Diensten en winkels

DOK Noord is de meest genoemde plek om te winkelen. Men verwijst daarbij in eerste instantie naar de Delhaize. Hoewel sommigen de winkel duur vinden, doen de meeste er boodschappen.

Daarnaast komt in DOK Noord voor de apotheek, de bakker en de Action.

Foto's: DOK Noord, plaats om te winkelen © Greet De Brauwere en plaats voor cultuur © Werner De Wael

Het verdwijnen van de Lidl aan het **Fratersplein** is een andere veel vernoemde plek bij het thema winkelen. Men is het erover eens dat het een verlies voor dat wijkdeel is, omwille van de bereikbaarheid voor mensen die niet over een auto beschikken én omwille van de kostprijs die duidelijk verschilde van deze in de Delhaize aan DOK Noord.²

Nogal wat bewoners hebben voor **supermarkten** zoals Aldi, Colruyt en Lidl ondertussen de weg gevonden buiten de wijk, ofwel omdat ze dan terug keren naar hun vroegere woonplaats of deze van hun kinderen, ofwel omdat ze het betaalbaarder vinden dan de winkels in de eigen buurt.

Voor **lokaal winkelen** verwijzen bewoners vooral naar de Sleepstraat, waar ze terecht kunnen voor groenten, brood en vlees, of naar de Sint-Salvatorstraat.

Bij de Turkse winkel in de **Tolhuislaan** kan je bovendien je postpakketten ophalen en dat is bekend in de buurt.

Het is opvallend dat het winkelen in de wijk zelf vooral te maken heeft met voeding. Voor kleding, cadeautjes en andere zaken verwijzen bewoners sneller naar het centrum van de stad.

---

² Ondertussen is begin 2025 op de plaats van de Lidl op het Fratersplein een Turkse supermarkt geopend: Erba supermarkt.

Voor **doktersbezoek** gaat men naar de groepspraktijken in Nieuwland en de Van Maerlantstraat, omdat wijkgezondheidscentrum De Sleep voor de meesten al volzet was. Dit wordt dan ook meer vermeld door bewoners die al langer in de wijk wonen en er reeds langer gebruik van maken.

Andere diensten, zoals post en banken, zijn verdwenen uit de wijk. Veel bewoners vinden dit een verlies voor de wijk: het maakt hen boos omwille van de af te leggen afstand, maar ook afhankelijker van anderen in geval van mobiliteitsuitdagingen.

2.3.2. Vrijetijd

Nogal wat bewoners verwijzen naar het **centrum van de stad** voor de eigen vrijetijdsbesteding. Wie kinderen heeft, vermeldt wel vrijetijdsaanbod in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Vooraf om te wandelen en uit te eten trekken mensen naar het stadscentrum. Voor sportactiviteiten, theaterbezoek e.d. gaat men naar het centrum of andere wijken binnen of aan de rand van Gent.

Kinderen kunnen in de wijk (of nabij) terecht voor basket, muziekles, tekenles, Scouts, enzovoort.

Voor volwassenen is er wel wat (cultureel) aanbod in de wijk zelf, maar niet iedereen kent dit aanbod of vindt het toegankelijk genoeg. Bewoners verwoorden het als volgt:

- "Ik weet dat er dingen georganiseerd worden door bijvoorbeeld De Expeditie en NTG, maar het voelt als een drempel omdat ik te weinig achtergrond heb om deel te nemen." (Bewoner 2)
- "Weinig initiatieven komen tot bij mij. Ik mis dat." (Bewoner 12)

Over het **Buurthuis** in Godshuishammeke zijn de meningen verdeeld. De ene bewoner kent het buurthuis goed en komt er vaak, bijvoorbeeld om zelf vrijwilligerswerk te doen (bewoner 16). Anderen weten dat er een buurthuis is, maar kennen het (aanbod) te weinig en durven er niet spontaan binnen stappen. Dit zou niet mogen volgens één van de gesprekspartners: "Het buurthuis mag wat meer naar buiten komen." (bewoner 2)

DOK Noord wordt ook bij het vrijetijdsaanbod vermeld, onder andere om iets te gaan drinken of naar de bowling te gaan. Daarnaast is dit een omgeving waar mensen graag wandelen: "Ik wandel graag aan de dokken met het zonnetje op mij." (bewoner 13)

Broei is een andere – relatief recente plek – waarnaar nogal wat bewoners verwijzen voor vrijetijdsbesteding in de buurt zelf. Het is een plek die voor plezier én voor ergernis zorgt. Buurtbewoners van Broei hebben geregeld last van lawaai: "Broei geeft overlast." (bewoner 17). Bewoners die er als gebruiker komen vinden dit onverdraagzaamheid en noemen Broei "positief voor de wijk" (bewoner 5) of "een sociale plek" (bewoner 2).

Eén van onze gesprekspartners zocht daarbij de middenweg: "Broei is geven en nemen. Na 22u. vieren ze soms verder op straat. Maar je weet dat zij het zijn en dat is een geruststelling." (Bewoner 7)

2.4. Samenleven in de wijk

Voor slechts weinig mensen waarmee we in gesprek gingen is er sprake van een **wijkgevoel** in Sluizeken-Tolhuis-Ham: “Ik heb geen wijkgevoel. Het leeft niet zoals Brugse Poort of Muide.” (bewoner 12.) Nochtans zei een ander: “Dit is mijn wijk. Ik ken er iedereen en iedereen kent mij.” (bewoner 15)

Het gebrek aan wijkgevoel betekent echter geen gebrek aan verbondenheid met de wijk. Deze is er wel degelijk **op straatniveau** of op het niveau van bepaalde wijkdelen. Zowat alle bewoners beschrijven het contact in hun eigen straat en met de burens als iets aangenaam en zeer positief. Dit contact gaat van “Hallo” zeggen tot gesprekken op straat, het elkaar helpen bij dagelijkse bezigheden en het organiseren van straatfeesten, nieuwjaarsrecepties enzovoort.

Het **dagdagelijkse contact** verloopt vrijwel voor iedereen vlot. De uitdagingen van de culturele diversiteit in de wijk ervaart men vooral bij de organisatie van en deelname aan activiteiten. Men merkt dat het vooral witte mensen zijn die er komen. Er zijn bewoners die het als een gemiste kans ervaren dat mensen uit een ander land van oorsprong – “zelfs de mensen van de tweede of derde generatie” (bewoner 7) – niet te zien zijn op straatfeesten, terwijl anderen er zich gewoon bij hebben neer gelegd en het al lang goed vinden dat ze zonder verdere problemen naast elkaar kunnen leven.

Eén van onze gesprekspartners ziet een rol weggelegd voor professionals om het contact tussen bewoners met verschillende (culturele) achtergrond te stimuleren en faciliteren: “De Stad mag meer organiseren om dat soort ontmoeten te stimuleren.” (Bewoner 18).

*Foto: Aangenaam dagdagelijks contact tussen buurtbewoners © Greet De Brauwere
Foto: Thuisgevoel op straatniveau, niet op wijkniveau © Greet De Brauwere*

Niet alleen bij feesten en ander vrijetijdsaanbod ziet men **bepaalde diversiteit bij deelnemers**, ook bij participatie aan dialoog over bijvoorbeeld het mobiliteitsplan is het vooral de witte middenklasse die aanwezig is: “Het is alleen de witte middenklasse die samenkomt over zulke dingen.” (bewoner 10).

Het zijn niet alleen professionals die aangeven dat daar iets moet aan veranderen en dat ieders stem evenveel waard is en moet zijn in de wijk: “We moeten ook eens nadenken wat anderen nodig hebben in plaats van alleen de witte mensen.” (bewoner 4)

In slechts weinig gesprekken vertelden bewoners over **negatieve ervaringen in Sluizeken-Tolhuis-Ham**. Deze die wel werden vermeld hebben te maken met verschillen tussen groepen van mensen in de wijk.

Een vrouwelijke gesprekspartner is als lesbienne al meermaals uitgescholden en nageroepen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Het zijn vooral mannen van een andere origine die reageren als ze bijvoorbeeld hand in hand loopt met haar partner. Ze zegt er ondertussen voelspieten voor ontwikkeld te hebben en probeert conflicten te vermijden. Als vrouw lukt dat volgens haar iets makkelijker. Gaybashing gaat nog verder en komt ook meer voor volgens haar.

Een andere negatieve ervaring van een bewoner deed zich voor bij vrijwilligerswerk in het buurtcentrum. Romavrouwen eisen volgens deze bewoner van alles op, terwijl anderen – zoals vrouwen uit Oekraïne – ook in armoede leven, maar met respect reageren op wijkinitiatieven.

Naast deze voorbeelden waar het fout loopt tussen mensen met een andere achtergrond, zijn er evengoed warme en positieve ervaringen gedeeld. Zo werd één van de bewoners bij stormschade spontaan geholpen door een Afghaanse buurjongen, iets wat ze niet verwacht had.

2.5. Wijkthema's van de Bezige Buren

De Bezige Buren kozen zelf vier thema's die ze in en met de buurt in dialoog willen brengen, met name water, geluid, industrie en buiten leven. We vroegen onze gesprekspartners wat deze thema's bij hen oproepen in relatie tot Sluizeken-Tolhuis-Ham. In wat volgt bespreken we elk thema afzonderlijk. Gesprekspartners gaven ook eigen wijkthema's mee. Daar eindigen we dit deel mee.

2.5.1. Water

"Ik ben door de wijk bijna één geworden met het water." (bewoner 3)

Drie bewoners associëren Sluizeken-Tolhuis-Ham niet meteen met water. Voor de meeste andere is het thema water een evidentie voor de buurt.

Water in de betekenis van **waterlopen** is "typisch voor Gent" (bewoner 11). Sluizeken-Tolhuis-Ham wordt omgeven en doorlopen door water, is een veel gehoorde associatie. Vooral het positieve van de waterwegen komt daarbij naar boven: het zijn verbindingswegen en ze bieden structuur aan de wijk.

Mensen die al langer in de wijk wonen maken spontaan de link met het **verleden**, met name met de **schippers**. Zeker personen die in de buurt van oude schippers wonen of nog zelf een rol speelden in het schippersleven in de wijk, ervaren water als kenmerkend voor het verleden én heden van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Een andere herinnering die water als thema oproept is de **wateroverlast** in een deel van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Deze werd veroorzaakt door een vroegere melkerij die er gevestigd was. In deze melkerij waste men de flessen en het water verspreidde zich over de wijk. Nu hebben sommige mensen volgens deze bewoner nog steeds last van overtollig water in de kelder.

Foto: Water roept spontaan herinneringen op aan het schippersverleden van de wijk © Greet De Brauwere

Dat er mogelijk **waterlopen** opnieuw **open** worden gelegd in de wijk, is bij velen gekend. Mensen die het water koppelen aan vrijetijd zoals varen, zwemmen en wandelen, zijn positief over deze plannen. Anderen zijn cynischer: "Ze gaan water terug opentrekken. Maar de bomen gaan dan weg. Hoeveel groen blijft er dan nog over? En wat met de veiligheid? Zijn spelende kinderen niet beter dan een kanaal?" (Bewoner 15). Er zijn ook bewoners die de keuzes op dat vlak willen afwachten, maar ook waarschuwen dat deze keuzes in functie moeten staan van de wijk zelf en niet zozeer van toeristen die er willen komen kanovaren of iets dergelijks.

De **Dokken** vormen de plek die het meest in verband wordt gebracht met het thema water. Het is een plek waar men graag langs het water wandelt, en droomt van meer mogelijkheden zoals zwemmen in een container. Al heerst er wel angst dat de stad deze plek te veel zou uitbaten voor mensen buiten de wijk, met te weinig aandacht voor de bewoners van Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Gesprekspartners connecteerden het thema water vooral aan positieve elementen zoals rust en leven. Eén van hen vindt bovendien dat niet alles dat te maken heeft met water groots opgezet moet worden. Zo kunnen regentonnen aan gevels water opvangen voor het poetsen van de stoep en het irrigeren van geveltuintjes.

2.5.2. Geluid

“Geluid geeft het ritme van de dag weer.” (bewoner 2)

Veel mensen associëren geluid spontaan met lawaai én rust. **Rust** is voor velen kenmerkend voor het eigen huis, de eigen tuin of terras. De helft van de gesprekspartners verwees daar spontaan naar bij dit thema.

Er blijken grote verschillen te zijn tussen wijkdelen én mensen als het gaat om geluid. Bij **lawaai** verwijst men naar specifieke plekken, zoals de Sleepstraat, de Voormuide en de Tolhuislaan, en naar specifieke dagdelen, zoals de ochtend en nacht.

De oorzaken van het lawaai blijken doorslaggevend te zijn voor het al dan niet beschouwen als last. Geluid van bussen, ambulances, brandweer- en politiewagens vinden mensen typisch voor een stad als Gent: “Je kan niet verwachten dat het stil is in een stad.” (bewoner 5)

Menselijk lawaai van spelende kinderen, van leerlingen die naar school gaan, van mensen die op terrassen zitten of van feestvierders ervaart men als normaal, sfeervol of typisch voor een wijk als Sluizeken-Tolhuis-Ham. Enige verdraagzaamheid vindt men daar op zijn plaats.

Daar tegenover staan de vele ergernissen over het lawaai veroorzaakt door onaangepast rijgedrag door autobestuurders. Men spreekt over “straatracen”, “circuit”, “knalpottereur”, enzovoort. Een enkeling zegt het ondertussen gewoon te zijn, maar zowat elke gesprekspartner blijkt hier last van te hebben.

Geluid roept bij een aantal bewoners ook uitgesproken **positieve elementen** van Sluizeken-Tolhuis-Ham op. Zo ervaart men het geluid van de kerkklokken als vertrouwd. En naar het horen en zien van vogels in de straat en de eigen tuin verwijst men met enige fierheid als bewoner van Sluizeken-Tolhuis-Ham, een wijk die volgens sommigen een luidruchtig imago heeft.

2.5.3. Industrie

“Industrie is van vroeger en nu niet meer belangrijk in de wijk.” (bewoner 7)

Bij het thema industrie verwijzen nogal wat bewoners naar **specifieke bedrijven**, zoals Milliken en Vynckier.

Industrie kan **historisch** gelinkt worden aan Sluizeken-Tolhuis-Ham, maar typeert de wijk minder en minder. Het is iets ‘van vroeger’ met restanten in het actuele straatbeeld, bijvoorbeeld door de schoorsteen van Luminus, DOK, De Centrale, oude kranen, ... Ook de vele **loodsen** dankt de wijk aan haar industriële verleden. Dat geeft nu kansen aan de wijk, onder andere voor culturele activiteiten, ontmoetingen en tijdelijke invullingen.

Het **Industriemuseum** is een mooie verwijzing naar dit verleden aan de rand van de wijk, dat door veel bewoners op een positieve manier wordt vermeld.

De **haven** is actueel nog steeds van belang voor bewoners als het gaat om industrie. Ondanks sporadische geurhinder en dagelijks vrachtverkeer, vindt men de nabijheid van de haven eerder een troef dan een last.

Ziekenhuis Sint-Lucas wordt dan weer als “een industrie op zich” (bewoner 4) genoemd. Het neemt heel veel plaats in en zou volgens sommigen te weinig de kansen benutten voor openbaar groen in en doorwaadbaarheid van de wijk.

2.5.4. Buiten leven

“Buiten leven is voor mij iets met de burens doen.” (bewoner 11)

Net als bij geluid in de vorm van rust, associeert zowat de helft van de gesprekspartners buiten leven met **de eigen (gedeelde) tuin**.

Verder speelt het buitenleven in Sluizeken-Tolhuis-Ham zich **op straat** af: mensen zitten op de stoep en van daaruit ontstaat soms sociaal contact tussen mensen dat er anders niet zou zijn.

De tuin van Kina is een plek waar men graag met kinderen en kleinkinderen komt.

Andere **plekken** waarnaar men verwijst bij dit thema zijn het Tolhuispark, het Vogelzangpark, het Baudelopark, de Sint-Antoniussite en het parkje aan Villa Voortman kom je beter niet.

De meerderheid van de bewoners die we spraken missen kansen tot buiten leven in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Daarbij gaat het zowel om **sociaal buiten-leven** als om **groen** in de wijk.

De wijk mist plekken en contexten om elkaar te ontmoeten, zoals bankjes om even te gaan zitten of speelstraten om gedurende een periode (vrije) tijd te kunnen doorbrengen op straat. Velen vinden dat er een gebrek aan groen is in de wijk en hekelen nieuwe ontwikkelingen zoals de Arteveldecampus en nieuwbouwappartement die potentieel groene wijkdelen in nemen. Al nuanceert één van de bewoners dit: “Een stad moet groen hebben. Maar je mag niet verwachten dat er in een stad een bos is.” (bewoner 5) In de site van het ziekenhuis Sint-Lucas zien velen een kans om aanwezig groen in de wijk meer te benutten. Er moet dus niet altijd groen bij komen, het gaat voor velen ook om het gebruik en de beschikbaarheid van het bestaande groen.

2.5.5. Andere wijkthema's

Mobiliteit is zowat het meest gehoorde thema van de wijk. Het gaat dan om de effecten van het Gentse circulatieplan, de vrachtwagens die van en naar de haven rijden, het openbaar vervoer in de wijk, enzovoort. Maar vooral de racende auto's zijn hét gespreksonderwerp over Sluizeken-Tolhuis-Ham. Iedereen ervaart dit als overlast en maakt zich zorgen over rust en veiligheid, in de eerste plaats voor (spelende) kinderen.

Ook gelinkt aan het thema mobiliteit, zijn de **parkeerproblemen** die in de ganse wijk worden ervaren. Men pleit voor meer parkeerplaatsen voor bewoners en een andere regeling voor bezoekers en gebruikers van de wijk. Het gebrek aan parkeerplaatsen voor bewoners van Sluizeken-Tolhuis-Ham doet mensen denken aan verhuizen naar de rand van de stad en een aantal kennen – vooral Turkse – burens die om die reden reeds weggetrokken zijn uit de wijk. Ook hier ziet men mogelijkheden in de site van het Sint-Lucas-ziekenhuis. Nu zouden nogal wat bezoekers hun auto parkeren in de omliggende straten. Bewoners vinden dit een verantwoordelijkheid van het ziekenhuis zelf en pleiten om daar meer en voldoende betaalbaar parkeren mogelijk te maken voor bezoekers.

Vuil en sluikestorten vormen het tweede meest gehoorde thema van de buurt. Er zijn bewoners die het ondertussen gewend zijn, maar de meeste vinden het storend en zien het als een heel grote en langdurige uitdaging voor de wijk. Het sluikestorten is een steeds weerkerend probleem dat niet alleen visueel storend is, maar ook gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Rioleringsbuisen blijken verstopt te zitten en deze worden volgens sommige bewoners niet meer gereinigd omdat het steeds opnieuw gebeurt. Verschillende straten zagen de voorbije maanden en jaren rattenplagen.

Er zijn wijkbewoners die zelf initiatieven nemen. Zo zorgde iemand voor affiches met iconen die op een begrijpelijke wijze het verband leggen tussen etensresten op straat en de rattenplagen. Eén van onze gesprekspartners is dankbaar voor het werk van een buur die elke dag straatvuil opruimt. Maar toch komt het elke dag weer terug. Men wil hier zelf initiatief nemen en vraagt initiatief van professionals en de stad. Maar men ziet het een beetje als dweilen met de kraan open en ziet zelf niet meteen duurzame oplossingen voor het probleem.

Foto: Zwerfvuil is een hardnekkig probleem waar veel bewoners zich aan ergeren © Greet De Brauwere

Onveiligheid is ten slotte niet echt een issue in Sluizeken-Tolhuis-Ham. De meeste bewoners waarmee wij in gesprek gingen, voelen zich veilig of op zijn minst 'niet onveilig' in de wijk.

De overgrote meerderheid van onze gesprekspartners heeft een eigen woning in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Ze maken zich echter wel zorgen over de armoede in de wijk en de prijzen van huur- en koopwoningen. Kleine woningen kosten al gauw bijna 300 000 euro en garages zijn het nieuwe goud. Ze kosten soms tot 50 000 euro per stuk, iets wat weinigen van de huidige huurders in de wijk kunnen betalen. Wonen in de wijk is nu zo **duur** geworden dat het te veel verhuisbewegingen en misbruik zoals huisjesmelkerij met zich meebrengt. Dat baart menige bewoner zorgen.

2.6. Veranderingen in de wijk en Gent

Verskillende bewoners vinden dat **Gent** de afgelopen decennia veel is **veranderd**. De stad was vroeger een grauwe en grijze stad en is nu veel aantrekkelijker geworden. Maar dit heeft ook een keerzijde. De stad wordt ook als een “prestigestad” (bewoner 12) gezien. En keuzes zoals het circulatieplan doen mensen nadenken over verhuizen naar andere gemeenten of steden in de buurt.

De wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham is duidelijk **een wijk in evolutie**. Op **fysiek-ruimtelijk** vlak kregen verschillende projecten reeds vorm, zoals DOK Noord in 2019, en heel wat projecten

zijn gepland of men verwacht nieuwe invullingen. Dit geeft mogelijkheden en vernieuwing aan de wijk én brengt ongenoegen, (samenlevings)uitdagingen en ongerustheid met zich mee. Veel van onze gesprekspartners vinden het dan ook belangrijk dat keuzes in de toekomst (meer) doordacht gemaakt worden en dat daarbij tijd en ruimte is voor dialoog met en inspraak van de aanwezige bewoners in de wijk. “Leefbaarheid voor iedereen” (bewoner 12) mag daarbij niet uit het oog verloren worden.

Foto: Sluizeken-Tolhuis-Ham is een wijk met veel bouwprojecten © Greet De Brauwere

Ook qua **bevolkingsamenstelling** is Sluizeken-Tolhuis-Ham een wijk in verandering. Waar de wijk vroeger veel bewoners had van Turkse origine, zijn het nu enerzijds vooral mensen uit Bulgarije en anderzijds mensen met een hoger inkomen die in de wijk komen wonen. De oorspronkelijke (Turkse) populatie verhuist meer en meer naar Mariakerke, Wondelgem en Evergem en sommigen van hen verhuren hun huizen in Sluizeken-Tolhuis-Ham aan Bulgaren of andere nieuwkomers.

Mensen met een hoger inkomen kopen en renoveren huizen in de wijk of verhuizen naar één van de nieuwbouwappartementen. Dit zorgt ervoor dat de eens zo volkse arbeiderswijk volgens sommigen verdwenen is en langzaam maar zeker verandert in een elitewijk. “Waar is de geboren en getogen Gentenaar?” vroeg één van de bewoners (bewoner 12) zich luidop af.

De invoering van **het Gentse mobiliteitsplan** zorgde eveneens voor nogal wat veranderingen in de wijk. Men heeft minstens de indruk dat dit meer verkeer in en door de wijk heeft gebracht. Dit zorgt voor meer druk en lawaai en komt de levenskwaliteit in de wijk niet ten goede.

Over het algemeen zijn de bewoners waarmee we spraken **niet gekant tegen verandering** op zich. Ze beklemtonen wel de nood aan dialoog hierover en de aandacht voor de diversiteit aan bestaande bewoners in de wijk.

2.7. Plekken in de wijk

Uit de gesprekken met bewoners en professionals uit de wijk blijkt dat de meest betekenisvolle plek voor mensen in Sluizeken-Tolhuis-Ham hun **straat of huis** is. Ze gebruiken de wijk, maar er zijn slechts weinig plekken die in de meeste gesprekken aan bod komen. Tijdens onze eigen verkenning van de wijk stelden we vast dat de wijk nochtans diverse 'markante' plekken heeft. Het lijkt ons een mooie activiteit om bijvoorbeeld vanuit het Buurtcentrum of een andere (vrijwilligers)organisatie in de wijk, samen met bewoners op zoek te gaan naar betekenisvolle of verborgen plekken in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Als onderzoekers/docenten testten we dit alvast uit met studenten die de Professionele Bachelor Sociaal Werk volgen aan de HOGENT. Groepjes van 4 à 5 studenten kregen van ons een plek in de wijk en een thema voor de wijk toegewezen. Het was de bedoeling dat ze over dit thema op die plek in dialoog gingen met elkaar, met bewoners en passanten.

Team	Locatie in Sluizeken-Tolhuis-Ham	Thema
1	Tolhuispark	Ecologie en duurzaamheid
2	Fratersplein	Economie
3	Sint-Antoniushof	Omgaan met elkaar
4	Tolhuiseiland	Fysiek-ruimtelijke kenmerken
5	DOK Noord	Historische elementen
6	Zonder Naam Park	Kunst en creativiteit

Tabel: Overzicht van thema's en plekken bij studentenopdracht

Foto's: HOGENT-studenten Sociaal Werk aan de slag in de wijk © Greet De Brauwere

DEEL 3: SCHRIJFWORKSHOPS IN FUNCTIE VAN EEN CHARTER MET AMBITIES EN AANDACHTSPUNTEN VOOR DE WIJK

De Bezige Buren willen via hun wijkbudgetproject komen tot een charter met ambities en aandachtspunten voor Sluizeken-Tolhuis-Ham, met aandacht voor sociale, economische, ecologische en ruimtelijke elementen.

We verzorgden in de periode januari tot mei 2025 drie workshops voor en met bewoners van Sluizeken-Tolhuis-Ham om na te denken over en input te geven aan een charter voor hun wijk. De Bezige Buren verwerkten het verzamelde materiaal in de periode mei tot augustus 2025 tot een eerste versie van een charter voor de wijk, dat uiteindelijk de naam kreeg 'Buurtvisie Sluizeken-Tolhuis-Ham: Dromen van een wijk'.

Elke workshop in functie van het charter had een specifiek thema. Het aantal deelnemers varieerde tussen 15 en 30.

Bij aanvang planden we tussen de workshops aftoetsmethodes en -momenten. Deze zijn uiteindelijk verplaatst naar de periode september tot november 2025. De Bezige Buren vonden te weinig vrijwilligers om dit tussen of na de workshops op te nemen, waarna is afgesproken dat dit door ons als onderzoekers werd uitgevoerd (zie verder).

Workshop 1 (13/01/2025): Kijk op de wijk: Sluizeken-Tolhuis-Ham in woord en beeld.

- Voorbereiding: zie bijlage.

Foto's: Sfeerbeelden Schrijfworkshop 1 © Greet De Brauwere

Workshop 2 (31/03/2025): Workshop 2: (Samen)leven in een veranderende wijk: uitgangspunten en ambities voor Sluizeken-Tolhuis-Ham

- Voorbereiding: zie bijlage.

Foto's: Sfeerbeelden Schrijfworkshop 2 © Greet De Brauwere

Workshop 3 (26/05/2025): Dialoog over positieve speerpunten voor het charter: waar willen we écht voor gaan en komt de wijk ten goede?

- Voorbereiding: zie bijlage.

Foto's: Sfeerbeelden Schrijfworkshop 3 © Greet De Brauwere

DEEL 4: AFTOETSEN CHARTER (BUURTVISIE) MET AMBITIES EN AANDACHTSPUNTEN VOOR DE WIJK

In de periode januari tot augustus 2025 werkten de Bezige Buren samen met een groep andere bewoners uit de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham aan een 'charter' voor hun wijk. Op basis van de inbreng van deelnemers aan de schrijfworkshops vervingen de Bezige Buren het begrip charter door 'buurtvisie'.

We toetsten deze buurtvisie in de periode september tot november af bij diverse groepen van bewoners en gebruikers van Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Door mensen te vragen naar hun mening over de buurtvisie, hen aanvullingen te laten maken en erover in dialoog te laten gaan met andere bewoners verhogen we de kans dat ze zich **verbonden** voelen met de tekst en het mee willen of kunnen uitdragen naar anderen.

Omwille van de diversiteit aan bewoners en bewonersgroepen in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham vonden we het verbreden van de **inhoudelijke representativiteit** van de tekst van groot belang. Dit betekent niet dat we een statistisch juiste vertegenwoordiging van elke groep nastreefden bij de aftoetsing van de buurtvisie, maar er wel voor zorgden dat de diversiteit aan stemmen, ervaringen, visies in de wijk een plaats krijgt in de tekst. We zijn ons bewust van de specifieke samenstelling van de deelnemersgroep bij de schrijfworkshops en gebruikten de aftoetsmomenten in de eerste plaats om deze bewoners aan te spreken die hun stem nog niet lieten horen. Zij voegden waardevolle ervaringen en inzichten toe, wat de rijkdom en bruikbaarheid van de tekst ten goede komt.

Ten slotte overlegden de Bezige Buren in deze aftoetsperiode ook met beleidsmakers en praktijkwerkers. Dit alles verhoogt de (sociale) **rechtvaardigheid** en het **draagvlak** van de tekst.

De buurtvisie bestaat uit **negen speerpunten**:

- Speerpunt 1: Publieke ruimte eerst
- Speerpunt 2: Gebruik lokale kennis en veranker participatie
- Speerpunt 3: Creëer trage verbindingen en rustpunten
- Speerpunt 4: Kies voor evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal –
- Speerpunt 5: Zorg voor groen voor iedereen
- Speerpunt 6: Stimuleer ontmoeting
- Speerpunt 7: Geef water een plek
- Speerpunt 8: Zorg voor een samenhangende visie
- Speerpunt 9: Ontwikkel duurzaam en leefbaar

Voor elk speerpunt is **achtergrond** geschetst en zijn **adviezen** geformuleerd.

In de aftoetsingsperiode streefden we naar het **verbreden** van de achtergrond en het **verdiepen** van de geformuleerde adviezen. De focus varieerde afhankelijk van de doelgroep en de context waarin de aftoetsing gebeurde en de daarvoor gekozen methodiek.

4.1. Digitale bevraging via Google Forms: Jouw wijk – Jouw mening

4.1.1. Algemeen

De digitale bevraging is gemaakt in Google Forms en verspreid via een QR-code. Flyers en affiches werden als volgt verdeeld:

- Hoplr (door Bezige Buren).
- Mailing (door Bezige Buren).
- LinkedIn en Facebook (door onderzoekers en Bezige Buren).
- Flyeren in appartementsblokken en straten (door onderzoekers).
- Affiches in winkels, restaurants, scholen en crèches (door onderzoekers).

Zowel de bevraging als de flyers en affiches werden in vijf talen voorzien: Nederlands, Bulgaars, Turks, Frans en Engels. Daarmee wilden we een divers publiek bereiken wat betreft thuistaal. We zijn er ons van bewust dat de respondenten van deze bevragingswijze eerder hoger opgeleide mensen zijn. Bij andere groepen gebruikten we visuele vraagkaarten en voerden we informele gesprekken.

De flyers, affiches en vragenlijst zijn te vinden in de bijlagen van dit rapport.

Foto's: Verspreiding van flyers m.b.t. de digitale bevraging © Werner De Wael

Foto's: Verspreiding van affiches m.b.t. de digitale bevraging © Greet De Brauwere

4.1.2. Motivering stellingen in functie van buurtvisie

Op basis van de 9 speerpunten uit de Buurtvisie formuleerden we **12 stellingen** waarbij we de respondenten vroegen in welke mate ze het eens zijn met de stelling. We gebruikten daarvoor een vijfpuntenschaal: helemaal akkoord – akkoord – tussen beide – niet akkoord – helemaal niet akkoord.

Stelling	Buurtvisie	Thema
Verschillende autoparkeerplaatsen moeten vervangen worden door bv. fietsenrekken, miniparkjes, ...	Speerpunt1	A
De stad moet bewoners laten meedenken over veranderingen in de wijk.	Speerpunt2	E
De stad moet bewoners duidelijk informeren over veranderingen in de wijk.	Speerpunt2	E
Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers.	Speerpunt3	C
In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen).	Speerpunt4	A
Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk.	Speerpunt4	D
Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen.	Speerpunt5	B
Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen.	Speerpunt6	A
Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden.	Speerpunt7	B
Woningen moeten zo gebouwd zijn dat mensen hun hele leven in de wijk kunnen blijven wonen.	Speerpunt9	D
Een mix van woningen (bv. rijwoningen, sociale woningen, appartementen, ...) is belangrijk voor de wijk.	Speerpunt9	D
Ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden in de wijk moet gestimuleerd worden.	Speerpunt9	F

Speerpunten zie buurtvisie

- Speerpunt 8 is moeilijk toegankelijk te bevragen. Daarom geen expliciete vraag.
- Speerpunt 9: meerdere uitspraken omdat dit speerpunt zowel aandacht heeft voor sociale als fysieke mix.

Thema's: zie indeling Bezige Buren

- A. Voorzieningen & plekken
- B. Groen & water
- C. Verbindingen & mobiliteit
- D. Wonen & bouwen
- E. Samenhang, participatie & info
- F. Ontmoeting & samenleven

4.1.3. Analyse van de resultaten: respondenten

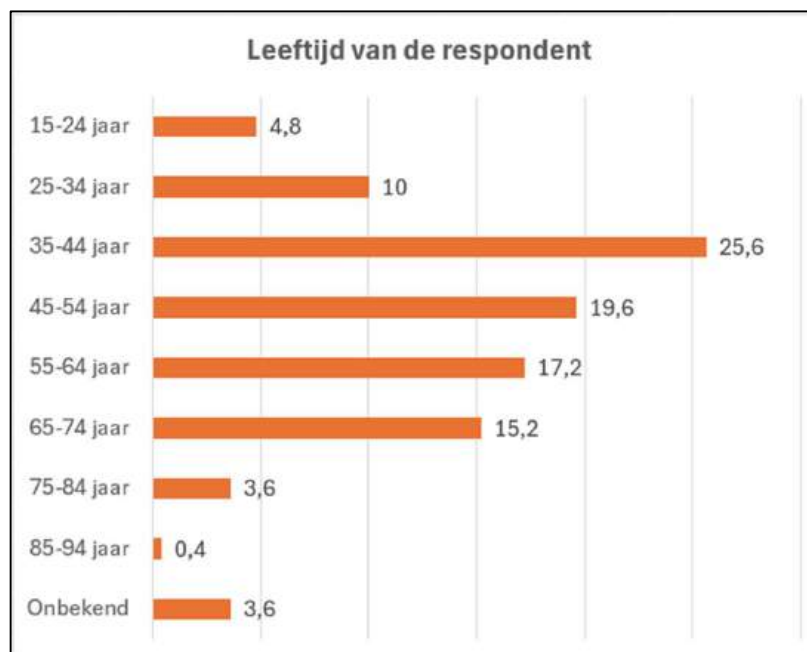
In het totaal vulden **251 mensen** de digitale vragenlijst in.

246 van hen kozen voor de Nederlandstalige versie, 2 voor de Engelstalige en 3 voor de Turkse. De Bulgaarse en Franstalige versies zijn door niemand ingevuld. Pas op: dit betekent niet noodzakelijk dat alleen Nederlandstaligen de vragenlijst beantwoordden. Mensen met een migratieachtergrond gaven ons meermaals aan dat ze de Nederlandstalige versie wilden invullen.

Eén van de Nederlandstalige antwoorden bleek bij analyse niet bruikbaar. De volledige analyse gebeurde daarom op basis van 250 antwoorden: 245 in het Nederlands, 2 in het Engels en 3 in het Turks.

Leeftijd van de respondent

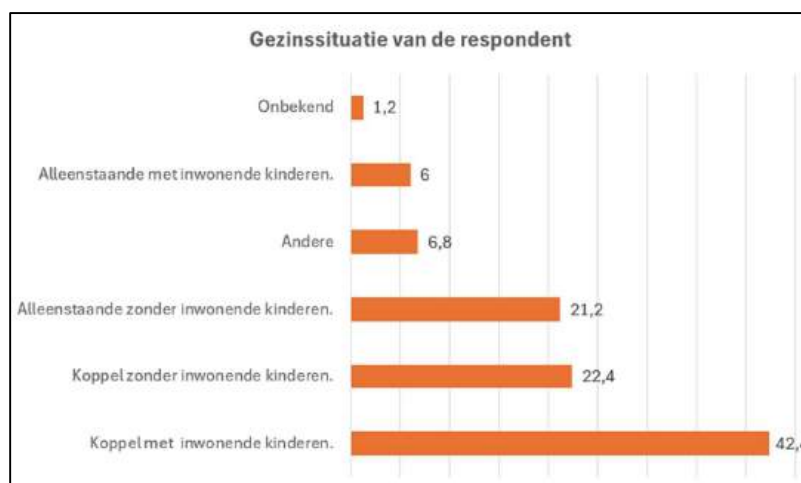
De leeftijd van de respondenten varieert tussen 15 en 85 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 49 jaar. Negen respondenten gaven geen informatie over hun leeftijd.

Grafiek: Leeftijdscategorie van de respondenten

Gezinssituatie van de respondent

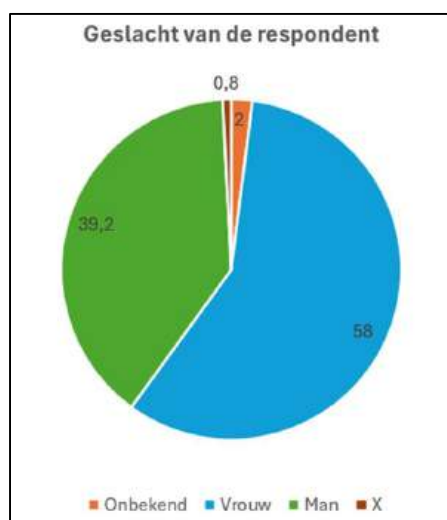
Bijna 65% van de respondenten woont samen: 42,4% (of n=106) woont als koppel met inwonende kinderen en 22,4% (of n=56) woont als koppel zonder inwonende kinderen. Ongeveer een vijfde (21,2% of n=53) van de respondenten woont alleen zonder kinderen. De rest is alleenstaande met inwonende kinderen (6% of n=15) of kent een andere dan de genoemde gezinssituaties (6,8% of n=17).

Grafiek: Gezinssituatie van de respondenten

Gender van de respondent

De meerderheid van de respondenten (58% of n=145) is vrouw. Iets minder dan 40% (of n=98) van de respondenten is man. De rest gaf geen gegevens rond gender (n=5) of gaf X als gender (n=2).

Grafiek: Geslacht van de respondenten

Aantal respondent dat in Sluizeken-Tolhuis-Ham woont, werkt, winkelt, vrijetijd doorbrengt of gebruik maakt van diensten

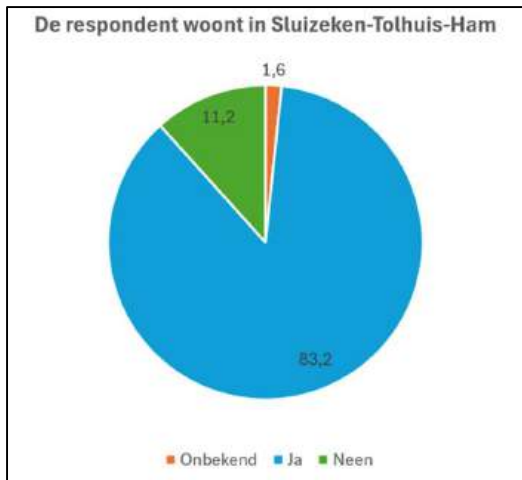
De grote meerderheid van de respondenten (83,2 % of n=208) woont in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Minder dan een vijfde van de respondenten (17,6% of n=44) werkt in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Het valt bovendien op dat 24 respondenten (of iets minder dan 10%) zowel wonen als werken in de wijk.

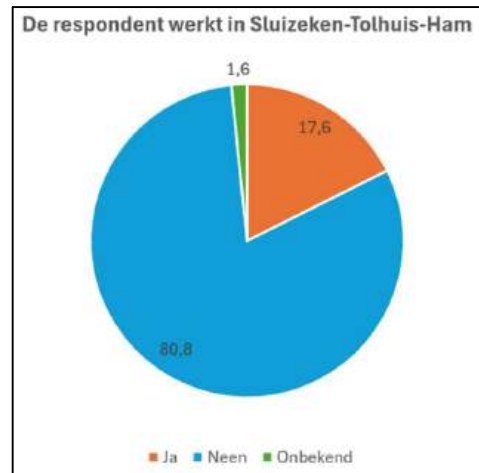
Bijna 40% (n=99) van de respondenten komt in Sluizeken-Tolhuis-Ham om te winkelen.

Iets minder dan een derde van de respondenten (29,2% of n=73) spendeert vrijetijd zoals tijd voor sport, cultuur, horecabezoek, ... in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

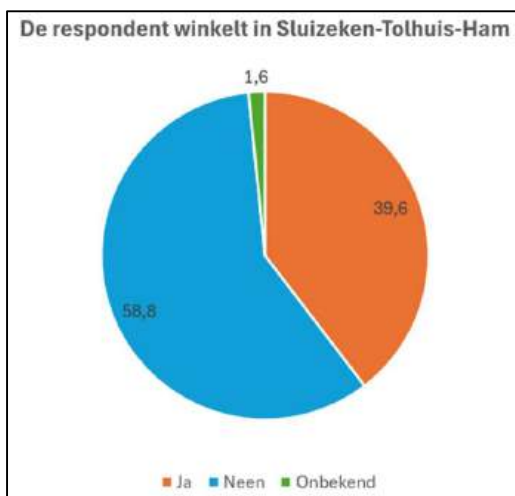
Meer dan 80% (of n=202) van de respondenten maakt geen gebruik van diensten zoals kinderopvang, VDAB, woonzorgcentrum, ... in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

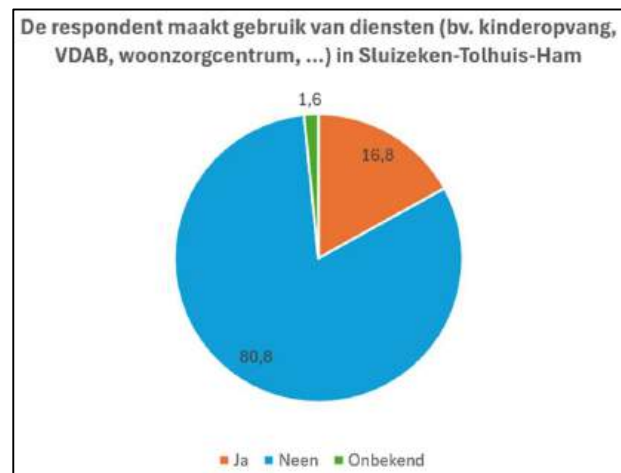
Grafiek: Respondenten die in STH wonen (in %)

Grafiek: Respondenten die in STH werken (in %)

Grafiek: Respondenten die in STH winkelen (in %)

Grafiek: Respondenten die diensten gebruiken in STH (in %)

Grafiek: Respondenten die in STH komen voor vrijetijd (in %)

4.1.4. Analyse van de resultaten: stellingen

In de tabellen en grafieken hieronder geven we weer in welke mate respondenten akkoord gaan met de **stellingen** die we in de vragenlijst opnamen (o.b.v. de buurtvisie). Respondenten konden antwoorden op een vijf-puntenschaal gaande van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord.

Bij de weergave van de resultaten in de tabellen kozen we ervoor om zowel het percentage als het cumulatief percentage te vermelden. Het cumulatief percentage laat zien hoeveel procent van de antwoorden tot en met een bepaalde schaalwaarde is opgeteld. Daarbij kozen we voor de volgorde helemaal akkoord – akkoord – tussen beide – niet akkoord – helemaal niet akkoord. Op die manier is eenvoudig te zien welke steun elke stelling vindt bij de respondenten. Om diezelfde reden kozen we voor een grafiekweergave in gestapelde staafdiagrammen.

Stelling 1	Verschillende autoparkerplaatsen moeten vervangen worden door bv. fietsenrekken, miniparkjes, ...
Stelling 2	De stad moet bewoners laten meedenken over veranderingen in de wijk.
Stelling 3	De stad moet bewoners duidelijk informeren over veranderingen in de wijk.
Stelling 4	Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers.
Stelling 5	In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen).
Stelling 6	Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk.
Stelling 7	Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen.
Stelling 8	Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen.
Stelling 9	Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden.
Stelling 10	Woningen moeten zo gebouwd zijn dat mensen hun hele leven in de wijk kunnen blijven wonen.
Stelling 11	Een mix van woningen (bv. rijwoningen, sociale woningen, appartementen, ...) is belangrijk voor de wijk.
Stelling 12	Ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden in de wijk moet gestimuleerd worden.

Tabel: Overzicht van de stellingen volgens nummer

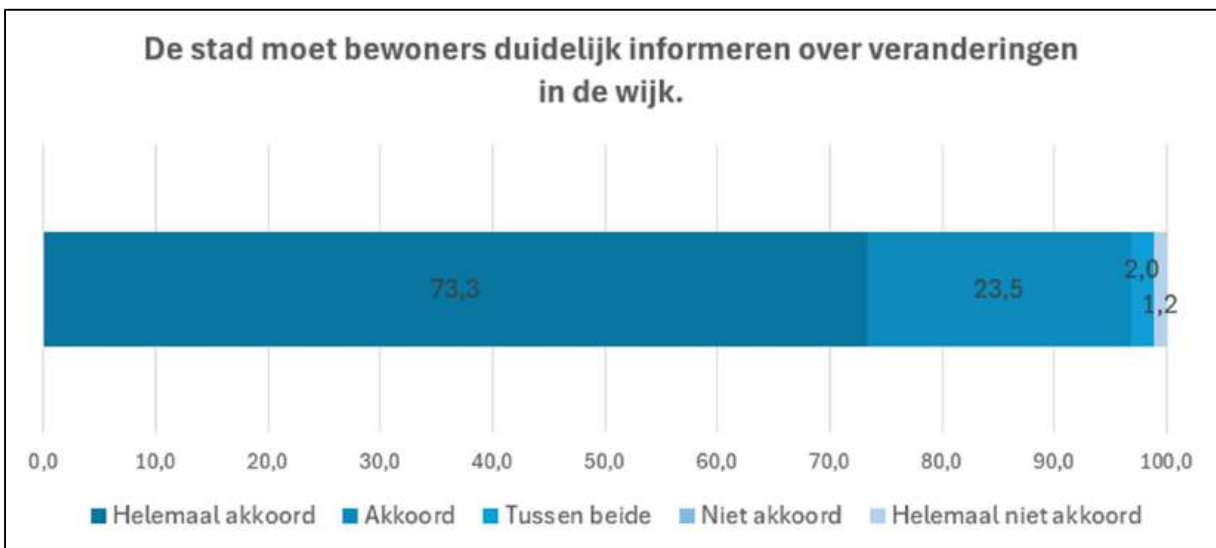
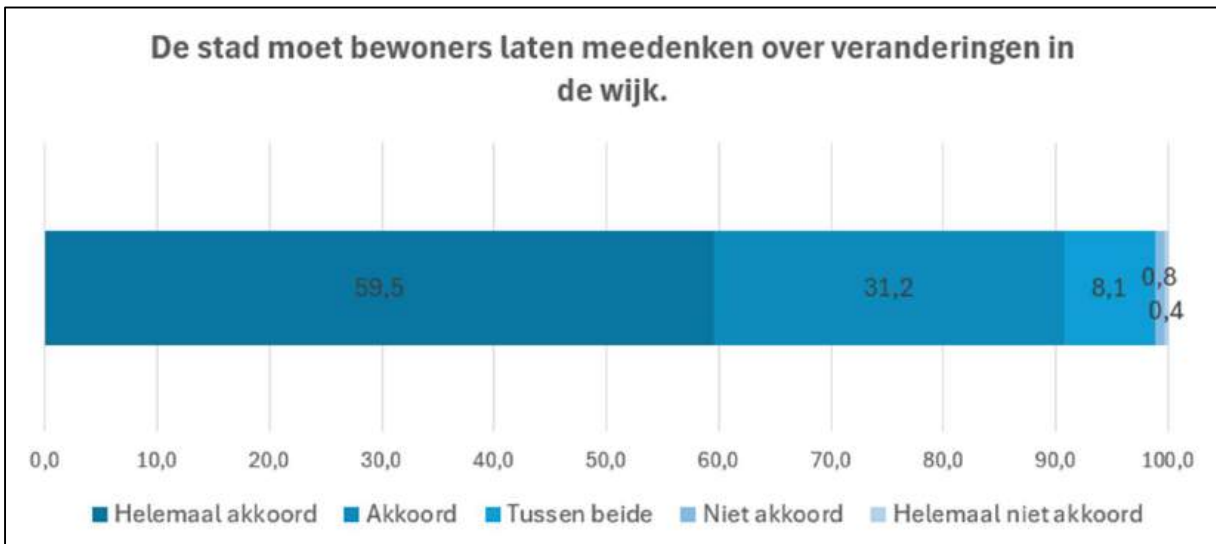
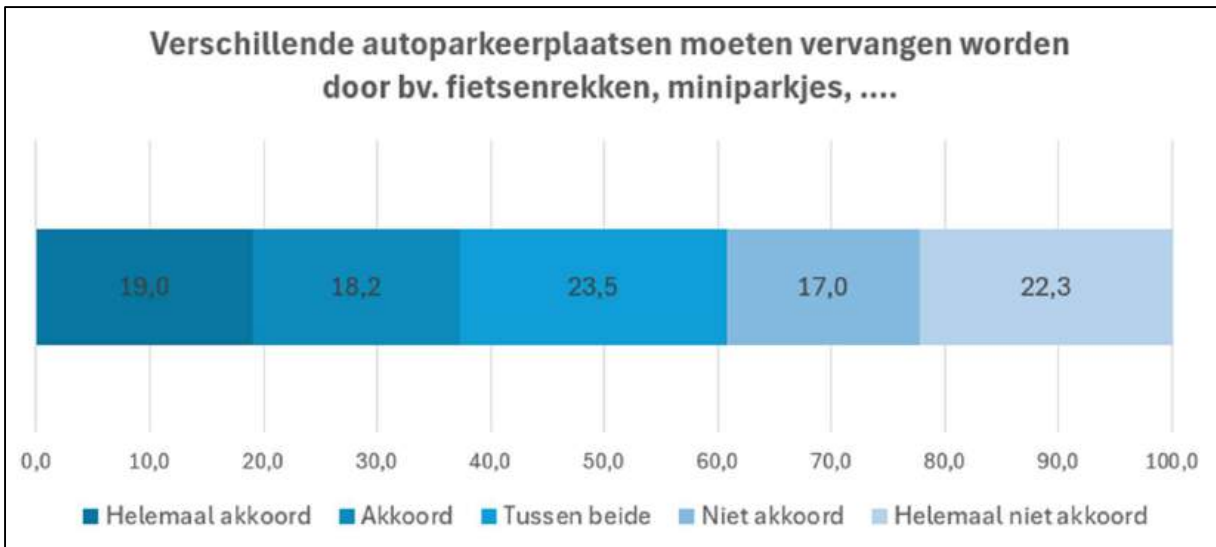
	Stelling 1		Stelling 2		Stelling 3	
	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.
Helemaal akkoord	19,0	19	59,5	59,5	73,3	73,3
Akkoord	18,2	37,2	31,2	90,7	23,5	96,8
Tussen beide	23,5	60,7	8,1	98,8	2,0	98,8
Niet akkoord	17,0	77,7	0,8	99,6	0,0	98,8
Helemaal niet akkoord	22,3	100,0	0,4	100,0	1,2	100,0

	Stelling 4		Stelling 5		Stelling 6	
	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.
Helemaal akkoord	55,3	55,3	24,5	24,5	19,6	19,6
Akkoord	30,9	86,2	27,8	52,2	21,6	41,2
Tussen beide	8,9	95,1	30,2	82,4	26,1	67,3
Niet akkoord	2,0	97,2	15,1	97,6	21,6	89,0
Helemaal niet akkoord	2,8	100,0	2,4	100,0	11,0	100,0

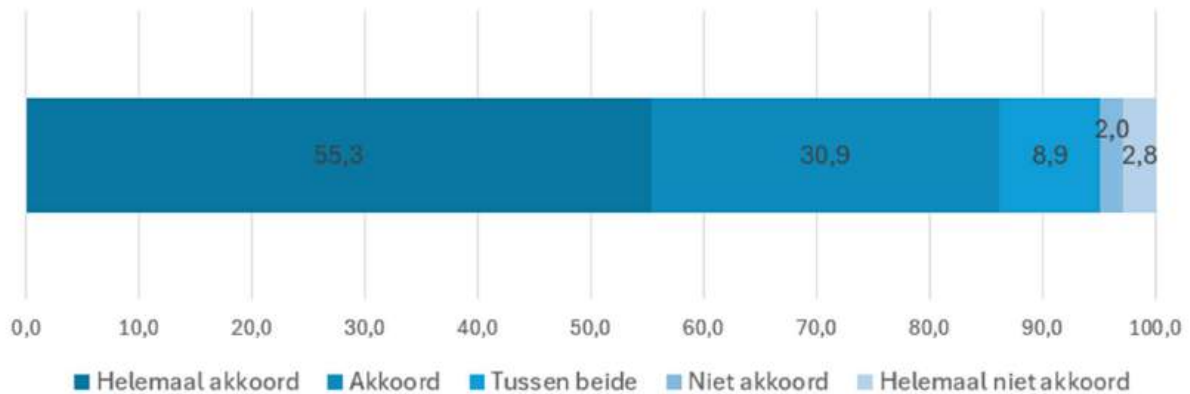
	Stelling 7		Stelling 8		Stelling 9	
	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.
Helemaal akkoord	53,8	53,8	31,6	31,6	24,9	24,9
Akkoord	27,5	81,4	34,8	66,4	29,4	54,3
Tussen beide	8,9	90,3	19,0	85,4	29,4	83,7
Niet akkoord	2,0	92,3	7,3	92,7	9,0	92,7
Helemaal niet akkoord	7,7	100,0	7,3	100,0	7,3	100,0

	Stelling 10		Stelling 11		Stelling 12	
	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.	Percentage	Cum. Perc.
Helemaal akkoord	32,9	32,9	39,2	39,2	31,2	31,2
Akkoord	37,8	70,7	36,3	75,5	44,9	76,1
Tussen beide	22,4	93,1	13,1	88,6	17,0	93,1
Niet akkoord	4,9	98,0	5,3	93,9	3,6	96,8
Helemaal niet akkoord	2,0	100,0	6,1	100,0	3,2	100,0

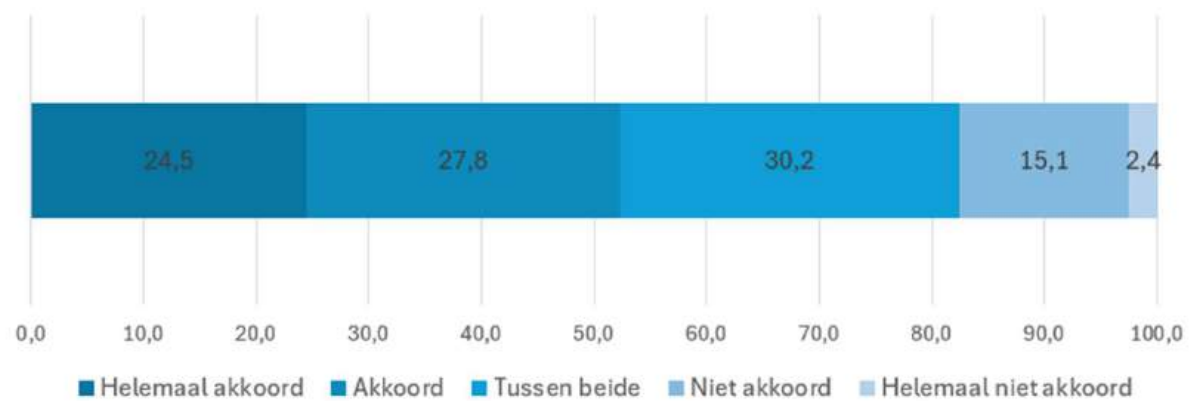
Tabel: Overzicht van de antwoorden op de stellingen in percentage en cumulatief percentage

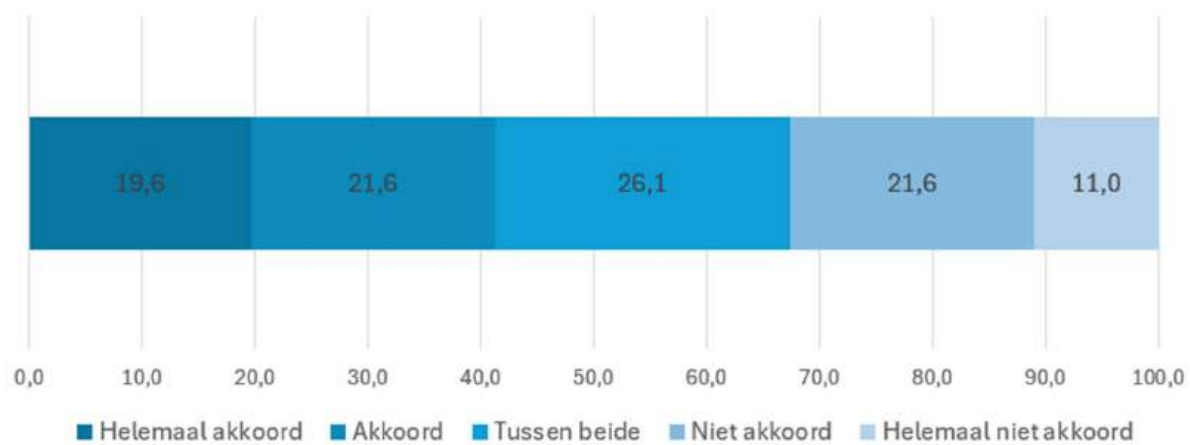
Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers.

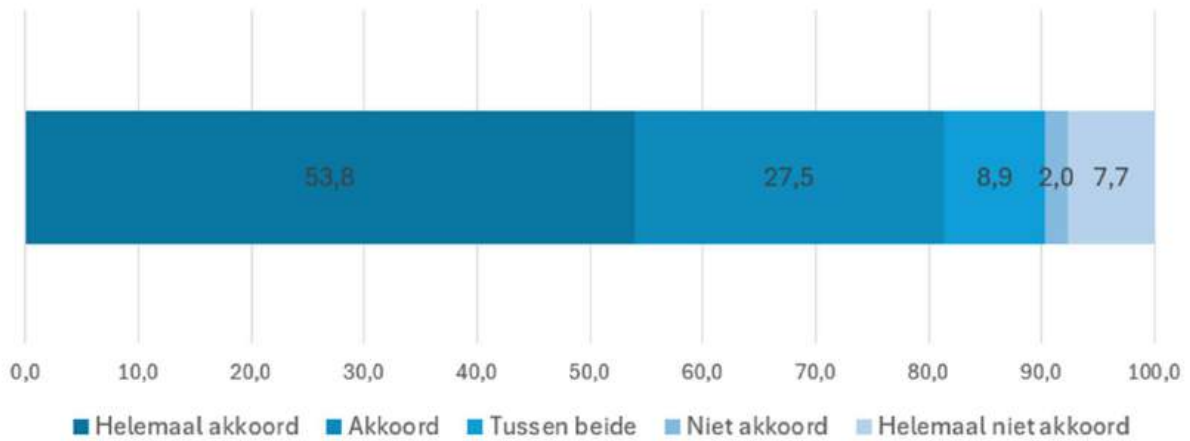
In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen).

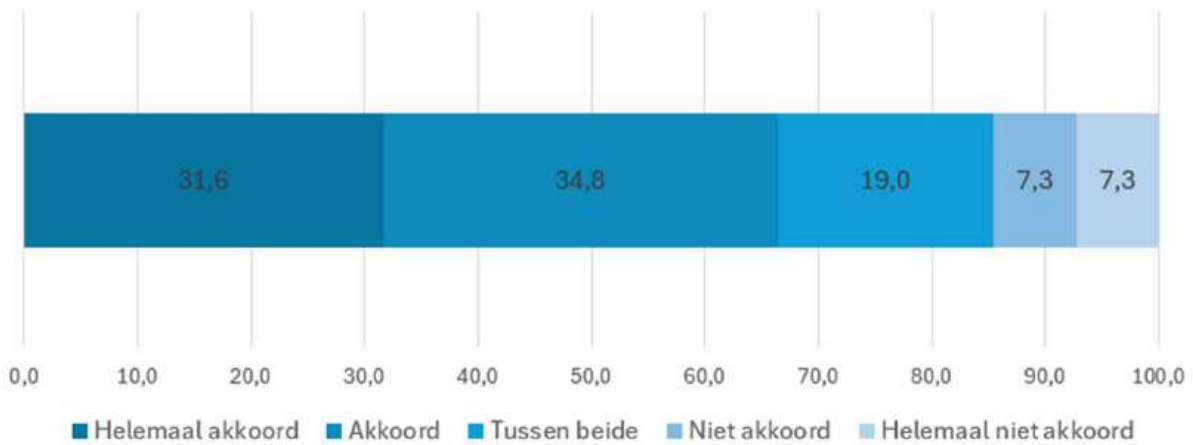
Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk.

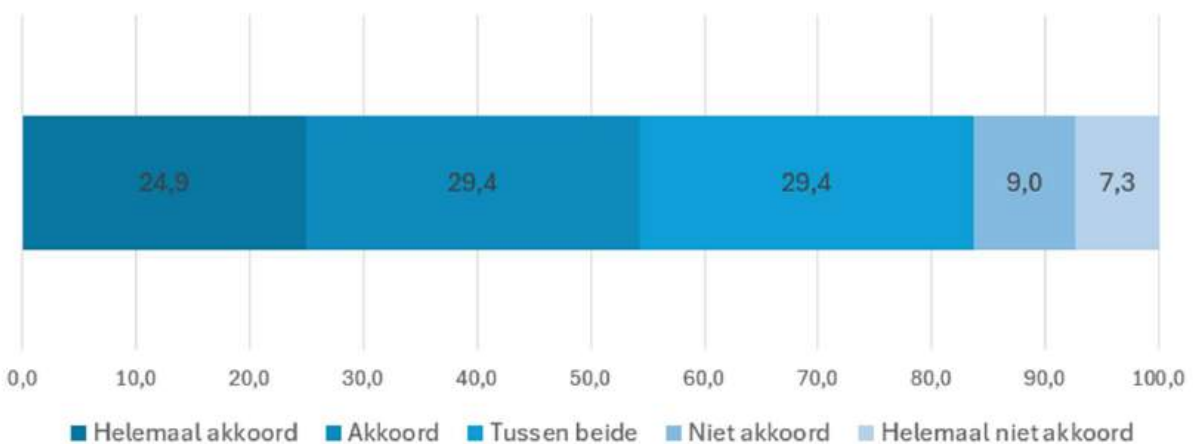
Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen.

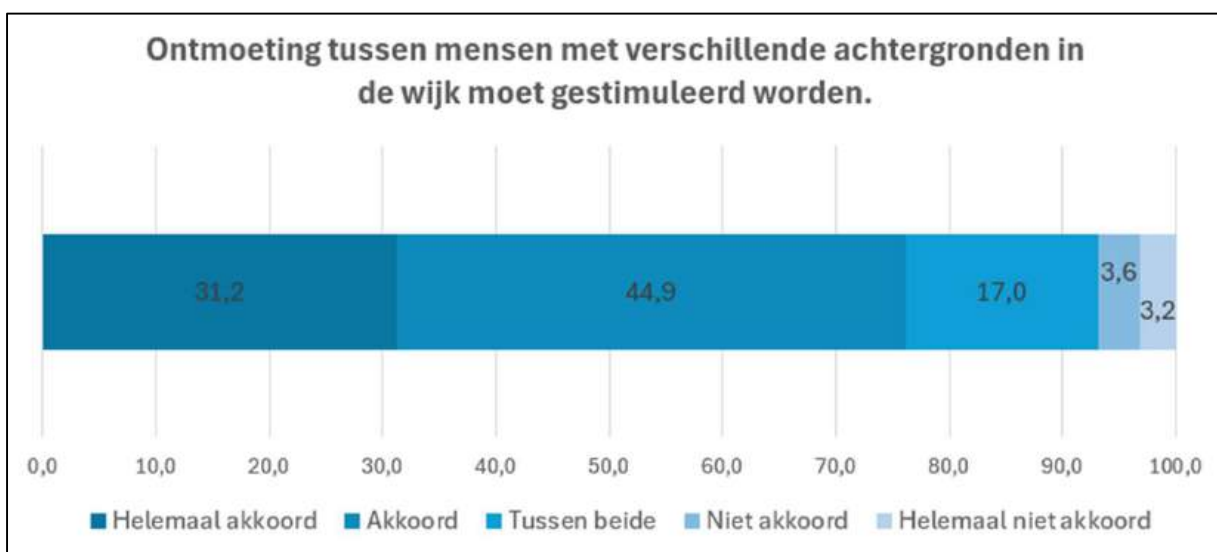
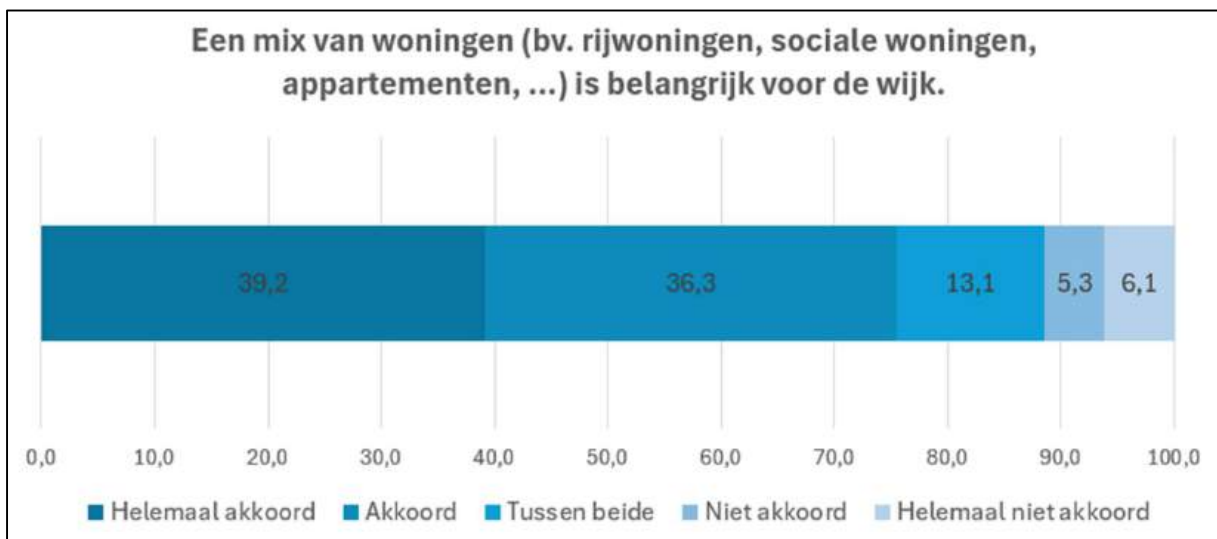
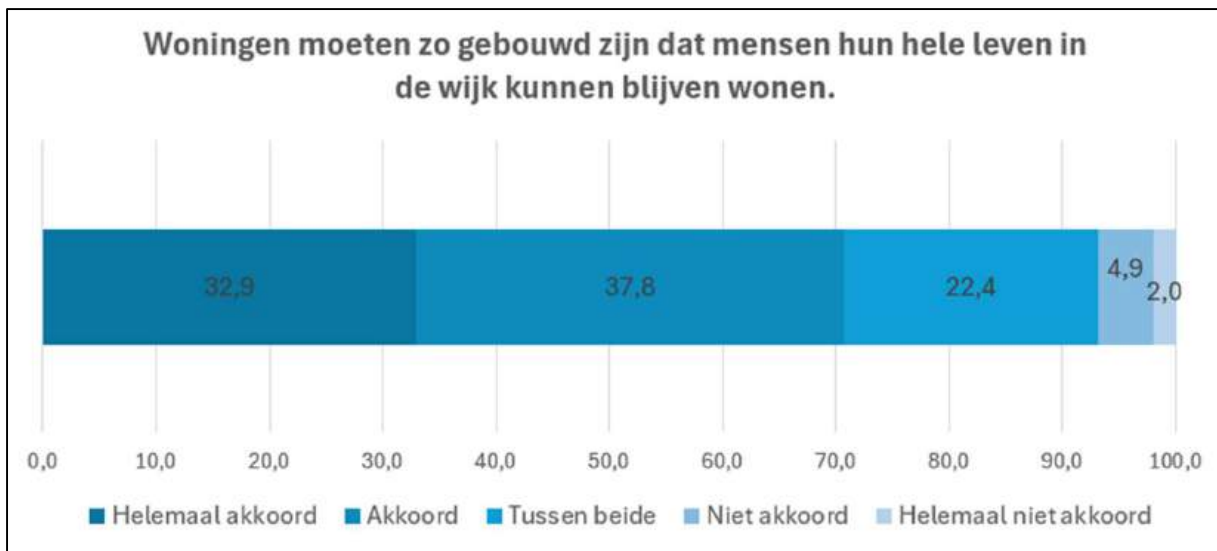

Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen.

Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden.

Grafieken: Antwoorden op de stellingen (in %)

4.1.5. Analyse van de resultaten: extra aandachtspunten

Respondenten kregen de kans om op het einde van de digitale bevraging extra aandachtspunten in het kader van de buurtvisie en/of het (samen)leven in Sluizeken-Tolhuis-Ham te vermelden. Het ging hier om een open vraag. 149 respondenten vulden deze vraag in. We geven hieronder een overzicht van thema's die daarbij aan bod kwamen en geven per thema een selectie van citaten. Dezelfde thema's komen in heel verschillende bewoordingen aan bod in de antwoorden van de respondenten. Maar de teneur is meegegeven door de voorbeeld-citaten. De aangehaalde thema's zijn zeker van belang om voor ogen te houden bij de verdere afwerking van de buurtvisietekst

Sluizeken-Tolhuis-Ham heeft veel delen en gezichten

We stelden reeds in onze contextanalyse vast dat Sluizeken-Tolhuis-Ham een wijk die niet echt één geheel vormt en verschillende wijkdelen omvat. Dit is spontaan bevestigd door een aantal respondenten bij de digitale bevraging. Toch vragen sommige respondenten voor een meer gedeelde visie voor de hele wijk. Dit zou het wijkgevoel zowel sociaal als visueel ten goede (kunnen) komen.

“De wijk S-T-H bestaat niet. Het gebied is te groot om als één wijk te zien.”

“Er is niet één centrum in de wijk.”

“Het lijkt me absurd om S-T-H dus als één wijk te zien. Het heeft veel kleine zones waar acties moeten ondernomen worden.”

“Er staan heel wat projecten op stapel voor de wijk. Alle projecten worden steeds afzonderlijk bekeken en vergund.”

Een wijk met kwaliteiten en mogelijkheden

Sommige respondenten duiden in hun opmerkingen ook op de kwaliteiten van de wijk. Ze wonen er graag, ondanks de uitdagingen. Ze zien daarbij ook nog mogelijkheden voor renovatie en een sociaal (of socialer) woonbeleid. Sommige respondenten laten zich boos uit over nieuwbouwprojecten die volgens hen de wijk niet ten goede komen.

“Ik woon al 30 jaar in deze fijne wijk, zou niet elders willen wonen.”

“Ik woon graag in deze wijk.”

“Leuke wijk om in te werken 😊.”

“Er zijn prachtige initiatieven en het multiculturele aspect is verrijkend.”

“DOK Noord is positief voor de wijk. Maar het is wel meer voor bobo's en mensen van buiten de wijk.”

“Een wijk met veel uitdagingen en toch ook veel kansen. Hopelijk komt er een verbindend project waar iedereen beter van wordt. Niet alleen de mensen die hun stem laten horen of meedoen aan dit soort bevragingen.”

“Veel woningen zijn in slechte staat. Er zouden veeleer nieuwe écht betaalbare/sociale woningen moeten komen, en niet van die bouwprojecten met enkel veel te dure appartementen.”

“Leg een plafond op de gentrificatie en behoud de volkscultuur die hier heerst. Betaalbaar wonen is belangrijk voor de autochtone gemeenschap in de wijk.”

“Stop met opkopen van mijn wijk voor Upkot te zetten!!! Wij willen geen studentenoverlast in onze buurt! Stop met jullie verborgen agenda voor een elitestad!”

Kansen voor (buurt)organisaties

Het valt op dat respondenten nog veel (gemiste) kansen zien voor wijkorganisaties zoals het buurthuis in Godshuishammeke. Ook voor andere vrijetijdsbesteding zien sommige respondenten nog mogelijkheden in de wijk.

“Het buurthuis heeft wat mij betreft te weinig uitstraling en ziet er niet verwelkomend uit in vergelijking met andere buurthuizen waar ik reeds kwam. Ik denk dan bijvoorbeeld aan buurthuis Botermarkt of de Vaart die veel meer uitnodigend zijn om eens binnen te lopen.”

“Het buurtcentrum zit weggestoken in Godshuishammeke. Het is weggestopt in een zijstraatje en er wordt enkel via FB gecommuniceerd over wat daar gebeurt. In alle geval: ik heb nog nooit flyers of zo gezien.”

“Meer sportclubs naar Tolhuissporthal brengen. Sporthal beter uitbaten. Gezellige cafetaria uitbaten met respect voor burens qua openingsuren en lawaai.”

Parken als kracht én probleem

De parken zijn plekken voor ontmoeting, maar blijken op basis van de antwoorden van de respondenten ook voor (over) last te zorgen.

“Parken zijn leuk, maar niet voor deze buurt. Ze worden gebruikt voor drugs te dealen, te sluikestorten, lang rond te hangen (zorgt voor nachtlawaai). Extra parken en bankjes creëren nog meer van die problemen.”

“Het Baudelopark zorgt voor veel nachtlawaai.”

“Problematiek speelpark Godshuishammeke: overlast, nachtrust, spelen, groen, park... veel potentieel maar momenteel zeer grijs en luguber.”

Sluikstort en vuilnis als steeds terugkerend thema

Sluikstort en vuilnis vormen een thema dat bij alle contacten, elke dialoog en bij alle bevragingen naar boven komt.

“Het is vuil in Sluizeken-Tolhuis-Ham.”

“Er ligt teveel vuil op straat, de bewustmaking is nog onvoldoende.”

“Boetes aan die smeerlappen die boompjes op straat als containerpark gebruiken.”

“Momenteel is het grootste probleem sluikestorten dit moet dringend opgelost worden.”

“Ik weet dat er weinig aan te doen valt waarschijnlijk, maar deze wijk heeft een enorm sluikestort probleem.”

Mobiliteit, een complexe uitdaging voor de wijk

Mobiliteit is een complexe uitdaging voor de wijk. Opmerkingen gaan enerzijds over de verkeersdrukte en het circulatieplan. Anderzijds wijzen veel respondenten op de parkeermoeilijkheden die ze zelf ondervinden of waar ze last van hebben. De link met groen in de wijk wordt daarbij door sommigen wel aangestipt.

Agressief rijgedrag van sommige autobestuurders is ten slotte ook een element dat wordt vermeld door respondenten.

“De verkeersdrukte is veel te groot.”

“De extra verkeersdrukte door het verleggen van de ring dient dringend aangepakt te worden.”

“Er is veel te veel verkeer sinds de R40 over de Verapazbrug loopt.”

“Veel te veel doorgaand verkeer die sluiptwegen gebruiken i.p.v. de Verapazbrug.”

“Sinds de opening van de Verapazbrug rijden er 5000 auto's door onze wijk!!”

“Veel mensen nemen de Kongostraat als sluiproute. We hopen echt dat er iets kan aan gedaan worden.”

“Ik vind dat het verkeer in de Ham vaak heeeeeeeeeeeel snel rijdt. Vluchtheuvels, plantenbakken op straat... Alles is welkom om het verkeer af te remmen.”

“Mobiliteitsplan herzien. Dok Noord weer openen voor het verkeer want nu rijden te veel wagens aan hoge snelheid door de kleine straten om de files bv. in de Afrikalaan te omgaan.”

“De twee voorziene scholen campus zullen voor extra druk zorgen (bewoning, verkeer, parkeren) bovenop het sluipverkeer door de wijk.”

“Er is te weinig parkeerplek. We moeten soms 10 minuten zoeken.”

“Parkeren enkel voor bewoners ajb.”

“Er is een parkeerbeleid nodig ten voordele van inwoners - nu wordt er veel parkeerplaats ingenomen door toeristen.”

“Ik wil parkeerplaats. Ik heb een zaak maar mijn klanten willen niet komen doordat er weinig parkeerplaats is.”

“Parkings hier kunnen echt nog vervangen worden door meer groen!”

“Ik droom van bomen in de Tolhuislaan en indien mogelijk wat minder verkeer.”

“Ik vind dat er genoeg parkeerplaatsen moeten worden voorzien. De gulden middenweg zou ik zeggen, genoeg ruimte en groen maar ook de mogelijkheid om je wagen kwijt te geraken.”

“Geluidsoverlast door knalpotter en luide bussen moet aangepakt worden.”

“Er is ook te weinig controle op overdreven snelheid door gemotoriseerd verkeer en 'patsergedrag'.”

“Ook wat meer inzetten op snelheidsborden want er wordt hier in de wijk soms echt geracet! Wat heel gevaarlijk is. Ook knalpotter is dagelijkse kost, helaas want ik vind het voor de rest een heel fijne en diverse wijk!”

Veiligheid als gelaagd thema

Tijdens de gesprekken en contextanalyse bleek onveiligheid niet meteen een groot probleem te zijn voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Toch vermelden sommige respondenten dit bij de digitale bevraging. Een issue om met andere woorden niet te vergeten.

“Topprioriteit zou veiligheid moeten worden. Bv. Vrouwen durven vanaf valavond niet meer van Dok naar Sluizeken wandelen wegens onveilig gevoel.”

“Kinderen moeten kunnen spelen in een veilige en propere omgeving niet met glas, drugs, asociaal gedrag, sigaretten, ... in de buurt.”

4.1.6. Adviezen voor de buurtvisie

In wat volgt geven we per speerpunt uit de buurtvisie een aantal adviezen o.b.v. de digitale bevraging. We eindigen met enkele algemene bemerkingen in functie van de buurtvisie.

Speerpunt 1: Publieke ruimte eerst

Voor dit speerpunt vroegen we respondenten van de digitale bevraging in welke mate ze het eens zijn met de uitspraak ‘Verschillende autoparkeerplaatsen moeten vervangen worden door bv. fietsenrekken, miniparkjes, ...’.

Iets meer dan een derde (37,2%) van de respondenten is akkoord of helemaal akkoord met deze uitspraak. Tegelijk gaat 39,3% er niet of helemaal niet akkoord mee. Ongeveer een vierde (23,5%) van de respondenten antwoordde hier ‘tussen beide’.

Het wegnemen van autoparkeerplaatsen ten voordele van fietsenrekken of miniparkjes kent met andere woorden ongeveer evenveel mede- als tegenstanders is. Als dit standpunt wordt meegenomen in de eindversie van de buurtvisietekst zal dit met enige nuance moeten verwoord worden en is een vermelding van de verdeeldheid hierover aangewezen.

Het thema parkeren is een thema dat heel vaak is teruggekomen bij de open vraag. De parkeerdruk blijkt een grote uitdaging te zijn voor de wijk, maar de nood aan groen wordt eveneens erkend en benoemd.

Speerpunt 2: Gebruik lokale kennis en veranker participatie

Twee stellingen in de digitale bevraging peilen naar de visie over dit speerpunt:

- 'De stad moet bewoners laten meedenken over veranderingen in de wijk.'
- 'De stad moet bewoners duidelijk informeren over veranderingen in de wijk.'

Deze uitspraken kunnen bij de respondenten op een grote eensgezindheid rekenen: 90,7% gaat er (helemaal) mee akkoord dat de stad mensen moet laten meedenken over veranderingen in de wijk en bijna de volledige respondentengroep (96,8%) is (helemaal) akkoord dat de stad bewoners hier duidelijk moet over informeren.

Het is met andere woorden een aandachtspunt dat extra inde verf kan gezet worden in de buurtvisietekst.

Speerpunt 3: Trage verbindingen en rustpunten

Het derde speerpunt van de buurtvisie werd afgetoetst via de stelling 'Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers.' Een heel klein percentage (4,8%) van de respondenten is het hier (helemaal) niet mee eens. Het is daardoor een punt dat voldoende aandacht verdient in de buurtvisie.

De verbindingen waarnaar verwezen wordt in de open vraag, hebben vooral te maken met sluiptwegen die gecreëerd zijn sinds de aanpassing van het circulatieplan en de opening van de Verapazbrug. Het zal belangrijk zijn om dit te evalueren en waar nodig aanpassingen te doen. Ook hier kan in de buurtvisie aandacht voor gevraagd worden: niet alleen participatie bij planning of ontwerp maar ook na de doorvoering van bepaalde beslissingen met impact voor de wijk.

Speerpunt 4: Evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal

Om dit speerpunt af te toetsen, kregen de respondenten van de digitale bevraging twee stellingen:

- 'In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen).'
- 'Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk.'

Iets meer dan de helft (52,2%) van de respondenten gaat (helemaal) akkoord met het beperken van voorzieningen in Sluizeken-Tolhuis-Ham voor mensen buiten de wijk. Iets minder dan een derde (30,2%) heeft hier geen uitgesproken mening over en de rest (17,5%) is het er (helemaal) niet mee eens.

Ook over nieuwe bouwprojecten in de wijk zijn de meningen bij de respondenten verdeeld: meer dan een derde (41,2%) is van mening dat deze er niet meer moeten komen in Sluizeken-Tolhuis-Ham, iets meer dan een vierde (26,1%) heeft er geen uitgesproken mening over en ongeveer een derde (32,6%) vindt dat er nog plaats kan gemaakt worden in de wijk voor nieuwe bouwprojecten.

De antwoorden op deze stellingen maken duidelijk dat er zorgvuldig moet nagedacht worden over nieuwe voorzieningen en bouwprojecten in Sluizeken-Tolhuis-Ham. We raden aan om dit ook op die manier te verwerken in de buurtvisietekst.

Speerpunt 5: Groei van groen

Of groen plaats verdient in de wijk, toetsten we af via de uitspraak: 'Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen.' Vier vijfden (81,4%) van de respondenten gaat hiermee (helemaal) akkoord.

Groen in de wijk is met andere woorden een thema dat zeker kan en mag opgenomen worden in de buurtvisie. Het werd in de open vraag ook meermaals in verband gebracht met de mobiliteitsuitdagingen in de wijk: waar men enerzijds nood heeft aan meer parkeermogelijkheden voor bewoners, geeft men anderzijds ook aan dat groen een middel kan zijn om verkeerssituaties te vereenvoudigen en de wijk veiliger te maken, naast een mogelijk positief effect op de gezondheid.

Speerpunt 6: Stimuleer ontmoeting

Naar het belang van het stimuleren van ontmoeting werd gepeild via de stelling 'Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen'. Ongeveer 15% van de respondenten geeft hierbij aan (helemaal) niet akkoord te gaan. Bankjes mogen er dus gerust bij komen in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

In de open vraag viel op dat nogal wat respondenten een aantal (gemiste) kansen zien voor het Buurtcentrum in Godshuishammeke.

Speerpunt 7: Geef water een plek

De uitspraak 'Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden' gebruikten we om na te gaan welke plaats water in Sluizeken-Tolhuis-Ham kan krijgen volgens de respondenten. We kozen voor deze uitspraak omdat dit een wens is die expliciet vermeld is in de buurtvisie. Nochtans bleek in de gesprekken uit de contextanalyse dat de meningen hierover verdeeld zijn. Ook in de antwoorden bij de digitale bevestigingen zien we enige twijfel of verdeeldheid: 54,3% (en dus meer dan de helft) van de respondenten is het er (helemaal) mee eens dat waterlopen open mogen gelegd worden; 29,4% heeft hier geen uitgesproken mening over en antwoordde 'tussen beide' en 16,3% is het er (helemaal) niet mee eens.

Net zoals bij sommige van de andere speerpunten raden we aan om de spreiding van de antwoorden hierbij mee te nemen in de buurtvisietekst. Daarnaast viel ons op dat water geen thema was bij de open vraag.

Speerpunt 8: Zorg voor samenhang: een visie

Naar dit speerpunt werd niet gepeild in de digitale aftoetsing van de buurtvisietekst.

Speerpunt 9: Ontwikkel duurzaam en leefbaar

We kozen ervoor om de visie op dit speerpunt te verkennen via drie uitspraken:

- 'Woningen moeten zo gebouwd zijn dat mensen hun hele leven in de wijk kunnen blijven wonen.'
- 'Een mix van woningen (bv. rijwoningen, sociale woningen, appartementen, ...) is belangrijk voor de wijk.'
- 'Ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden in de wijk moet gestimuleerd worden.'

Met aandacht voor levensloopbestendig bouwen gaat ruim 70% van de respondenten (helemaal) akkoord; 22,4% heeft hier geen uitgesproken mening over en een kleine groep van 6,9% van de respondenten vindt dit (helemaal) niet nodig in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Zorgen voor een mix van woningen in de wijk is voor 75,5% van de respondenten (heel) belangrijk. Voor 11,4% is dat dan weer (helemaal) niet belangrijk. Slechts 6,8% van de respondenten vindt het (helemaal) niet nodig dat ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden wordt gestimuleerd. 17% antwoordde hierbij 'tussen beide' en een grote groep (76%) respondenten vindt dit (heel) belangrijk. Zowel de uitspraken als de antwoorden erop geven de diversiteit in en van de wijk weer. Dat hierbij rekening moet gehouden worden in de buurtvisietekst spreekt voor zich. Maar net zoals bij veel van de uitspraken zal het belangrijk zijn om dit met zorg voor deze diversiteit te verwoorden.

Algemene bemerkingen in functie van de buurtvisie

De resultaten van de digitale bevraging tonen aan dat respondenten (bewoners en gebruikers) sterk betrokken willen worden bij de ontwikkeling van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Informatie en duidelijke communicatie, en in mindere mate participatie, zijn voor de meeste respondenten (heel) belangrijk. Dit vormt daarom een belangrijk aandachtspunt voor de buurtvisie en wordt best expliciet in de tekst benadrukt. Respondenten verwachten dat ze gehoord worden bij (beslissingen over) veranderingen in de wijk.

Daarnaast is er een breed gedragen wens om de leefbaarheid en kwaliteit van de wijk te verhogen. Deze bezorgdheid is terug te vinden in de wens naar toegankelijke routes voor voetgangers en fietsers, groenvoorzieningen en ontmoetingsplekke. Het zijn thema's die een ruime meerderheid van de respondenten aanspreken en mogen daardoor duidelijk als prioriteiten worden opgenomen in de tekst.

De digitale bevraging toont ook de bezorgdheid van bewoners voor duurzaamheid en diversiteit. Thema's zoals een mix van woningtypes, levensloopbestendig bouwen en ontmoeting tussen mensen met een verschillende achtergrond verdienen een duidelijke plaats in de buurtvisietekst.

Tegelijkertijd tonen de antwoorden op sommige stellingen een diversiteit in meningen bij de respondenten. Dit is onder meer het geval bij het herinrichten van parkeerplaatsen, het openleggen van waterlopen, en nieuwe bouwprojecten of voorzieningen voor mensen buiten de wijk. Bij deze onderwerpen raden we een genuanceerde formulering aan, zodat de buurtvisietekst toont rekening te houden met de diversiteit aan standpunten in en over Sluizeken-Tolhuis-Ham.

4.2. Visuele vraagkaarten

4.2.1. Algemeen

De visuele vraagkaarten werden op dinsdag 25/11 en woensdag 26/11/2025 gehanteerd voor dialoog met bewoners en gebruikers in de wijk. Op dinsdagmiddag 25 november schoven we in het Buurtcentrum (Godshuishammeke) mee aan de 'Grote Tafel' en gingen in gesprek met 8 bezoekers. Op woensdagvoormiddag en -middag 26 november waren we te gast in het Lokaal Dienstencentrum De Thuishaven en praatten er met 12 mensen. De vraagkaarten zijn geplastificeerd, dubbelzijdige en in drie talen opgemaakt zodat ze in diverse omstandigheden bruikbaar waren.

De vraagkaarten zijn te vinden in de bijlage van dit rapport.

4.2.2. Motivering vraagkaarten in functie van buurtvisie

Op basis van de 9 speerpunten uit de Buurtvisie creëerden we **8 vraagkaarten** waarbij we de respondenten lieten kiezen tussen twee of drie foto's. Op basis van deze keuze gingen we verder in gesprek over het aangehaalde thema.

Vraagkaart	Buurtvisie
Wat heeft de wijk het meeste nodig? (1)	Speerpunt1
Wat heeft de wijk het meeste nodig? (2)	Speerpunt3
Wat heeft de wijk het meeste nodig? (3)	Speerpunten 6 en 9
Wat heeft de wijk het meeste nodig? (4)	Speerpunten 7
Wat heeft de wijk het meeste nodig? (5)	Speerpunten 8 en 9
Op welke manier kan de Stad bewoners betrekken bij de wijk?	Speerpunt 2
Welke voorzieningen mogen er nog bijkomen in de wijk?	Speerpunt 4
Wat voor soort natuur heeft de wijk het meeste nodig?	Speerpunt 5

4.2.3. Analyse van de resultaten: respondenten

In totaal gingen we met **22 personen** in gesprek met de visuele vraagkaarten. Maar effectief en bruikbaar waren het er uiteindelijk 20 omdat 2 respondenten al na twee vragen moesten vertrekken.

In het **Buurtcentrum** (gesprekken op 25/11/'25) spraken we met 4 vrouwen en 4 mannen. De leeftijd varieerde daar tussen 62 en 79 jaar. Twee gesprekspartners wonen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Zes zijn bezoekers van het buurtcentrum en 2 van hen zijn actief als vrijwilliger in het buurtcentrum. Elk van de respondenten heeft Nederlands als moedertaal.

In het **Lokaal Dienstencentrum De Thuishaven** (gesprekken op 26/11/'25) waren er 7 mannelijke respondenten en 5 vrouwelijke. De jongste respondent was 16 jaar en de oudste 82 jaar. Drie van deze respondenten wonen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Vier respondenten werken in het Lokaal Dienstencentrum, hetzij als betaalde kracht hetzij als vrijwilliger. Acht respondenten gebruiken de diensten van het Lokaal Dienstencentrum en beschouwen zichzelf als bezoeker en gebruiker van de wijk. Twee van de respondenten in het Lokaal Dienstencentrum hebben Turks als moedertaal. De anderen Nederlands.

4.2.4. Analyse van de resultaten: vraagkaarten

We bespreken in dit deel de reacties op de verschillende vraagkaarten. We geven daarbij aan wat de centrale vraag was, welke foto door de respondenten werd gekozen en wat inhoudelijke reacties waren.

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 1)

- **Foto 1: een autoparkeerplaats die vervangen is door een bankje, een boom, struiken...**
- **Foto 2: een pleintje waar verschillende groepen kunnen samenzitten**
- **Foto 3: een speelpleintje**

Op deze vraag zien we een mooie spreiding van antwoorden. Acht respondenten antwoordden dat de wijk vooral nood heeft aan kleine perkjes groen die op plaatsen moeten komen waar nu autoparkeerplaatsen zijn. Vijf respondenten willen vooral een pleintje waar verschillende groepen kunnen samenkomen en zeven respondenten verkozen een speelpleintje. Die laatsten beargumenteerden hun antwoord met: “Kinderen moeten kunnen buitenspelen.”, “Er zijn te weinig speelpleintjes.” en “Speelpleintjes kan je naast spelen ook gebruiken als ontmoetingsplaatsen.”

Zij (n=5) die kozen voor een pleintje vertelden ons dat je op pleintjes nieuwe mensen leert kennen, dat pleintjes een remedie zijn tegen eenzaamheid en je er zelfs een lief kunt vinden. Iemand met een verleden als cafébaas vernoemde pleintjes als de uitgelezen plaats voor contact met andere mensen. Opgemerkt werd dat zwerfvuil op zo'n pleintjes wel storend is. Meer straatgroen, een bankje... werd gekozen omdat zo'n ingrepen de straat mooier maken, je er als bewoner en passant vrolijk van wordt, het bij iemand die uit landelijk gebied komt nostalgische gevoelens oproept, er nu te weinig groen is in de wijk en het helpt om straten autoluw te maken.

Op welke manier kan de Stad bewoners betrekken bij de wijk? (Speerpunt 2)

- **Foto 1: via een informatiebord**
- **Foto 2: via participatiemomenten**
- **Foto 3: via een wijkparlement**

Negen keer werd gekozen voor het informatiebord. Argumenten die we daarbij hoorden, waren: “Je vindt ze overal en kan ernaar gaan kijken wanneer het jou past.”, “Je moet je niet engageren om op de hoogte te blijven.” en “Je hebt geen computer nodig om mee te zijn.” Ook hoorden we tweemaal dat je informatie op informatieborden met je smartphone kan scannen en zo vertalen. Eén respondent merkte nog op dat het belangrijk is dat informatie in verschillende talen ter beschikking gesteld wordt.

Zes respondenten kozen voor het wijkparlement omdat bv. deze groep mensen per definitie geëngageerd is en de wijk kennen omdat ze er wonen. Eén respondent die hiervoor koos, drukte ons op het hart dat zo'n parlement wel geen goednieuwsshow mag worden.

Respondenten (n=5) die kozen voor participatiemomenten deden dit vooral omdat ze vinden dat informatieborden niet gelezen worden en een wijkparlement ‘te stijf’ is. Wil een participatiemoment slagen, dan is het belangrijk dat er koffie en taart is; dat er met andere woorden goed gezorgd wordt voor de deelnemers.

Wat heeft de week het meeste nodig? (Speerpunt 3)

- **Foto 1: afgesloten private open ruimte**
- **Foto 2: wegels voor wandelaars en fietsers tussen gebouwen**

Wegels als plekken voor ontmoeting. Wegels omdat ze de weg van punt A naar punt B korter maken onder meer voor mensen die slecht ter been zijn. Wegels omdat ze je helpen om de buurt te leren kennen. Wegels ook wanneer er aandacht is voor zwerfvuilpreventie en gehandhaafd wordt dat er enkel wandelaars en fietsers door kunnen. Dat antwoordden ons 15 respondenten.

Zij (n=5) die kozen voor afgesloten private open ruimte vertelden ons allemaal dat dit helpt tegen diefstal en zo de veiligheid verhoogt.

Welke voorzieningen mogen er nog bijkomen in de wijk? (Speerpunt 4)

- **Foto 1: een opvangcentrum voor dak- en thuislozen**
- **Foto 2: een buurtcentrum**
- **Foto 3 een woonzorgcentrum**

Drie respondenten kozen voor een woonzorgcentrum en dat omdat er nu lange wachtlijsten zijn. Belangrijk hierbij voor deze respondenten is de betaalbaarheid van het woonzorgcentrum.

Van de 5 respondenten die een buurtcentrum aanduiden stipten er 2 aan dat het vooral een centrum voor kinderen en jongeren zou moeten zijn. Eén iemand vertelde ons hierbij ook dat in dat buurtcentrum aparte activiteiten voor jongens en meisjes wenselijk zijn. Zo'n buurtcentrum voor de jeugd haalt ook jongeren van de straat volgens één van de respondenten.

De andere respondenten (n=12) kozen voor een opvangcentrum voor dak- en thuislozen. Het meest gehoorde argument was dat het niet oké of humaan is dat er vandaag zoveel mensen op straat leven en slapen. Iemand vertelde ons dat hij vandaag zorgt voor een dakloze, maar dit niet kan blijven duren. Nog opgemerkt werd dat er niet alleen opvang mag zijn, maar ook een goede begeleiding.

Welk soort natuur heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 5)

- **Foto 1: geveltuintjes/gevelgroen**
- **Foto 2: Kleine stukjes natuur in de straat**
- **Foto 3 Een park waar veel kinderen en jongeren spelen**

Vijf respondenten kozen voor extra geveltuintjes en gevelgroen. Geveltuintjes en -groen maken de straat mooier en geven het buiten zitten en het ontmoeten van andere mensen in je straat extra glans. Onderhoud van zo'n geveltuintjes en -groen is een aandachtspunt. Vandaag, zo vertelden mensen ons, zijn sommige van die tuintjes te breed waardoor het voetpad te smal geworden is.

Onderhoud werd als belangrijke kanttekening aangehaald door respondenten (n=5) die kozen voor kleine stukjes natuur in de straat. Eén respondent associeert, net als iemand anders bij vraag 1, kleine stukjes natuur met haar kinderjaren in de Gentse buitenrand waar land- en tuinbouw nog zeer aanwezig waren. Een andere respondent merkte op dat de opstaande randjes van zo'n bloemperken voor mensen die minder mobiel zijn of wat gedronken hebben gevaarlijk kunnen zijn omdat je er makkelijk kan over struikelen.

Tien respondenten kozen bij deze vraag voor een park waar kinderen en jongeren kunnen spelen. We hoorden argumenten als “Er zijn in deze ‘kinderrijke wijk’ te weinig plekken waar kinderen en jongeren kunnen buitenspelen.”, “Het is vandaag belangrijk dat kinderen en jongeren kunnen buitenspelen, want dat houdt hen weg van hun smartphone.” en ook hier duikt het onderhoudsargument op.

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 6 en 9)

- **Foto 1: plekken voor kleine ontmoetingen**
- **Foto 2: een publieke barbecueplaats**
- **Foto 3: een buurtfeest**

Acht mensen vinden dat Sluizeken-Tolhuis-Ham extra plekken voor kleine ontmoetingen nodig heeft. Die plekken vormen een extra stimulans om buiten te komen, andere mensen te ontmoeten en vergroten de gezelligheid van de buurt. Er werd bij deze vraag opgemerkt dat veel mensen in de wijk nu al een bankje buiten zetten om een praatje te kunnen maken met passanten of de straat in de gaten te houden. Bankjes werden meerder malen bij foto 1: op die plekken moeten voldoende bankjes zijn, zodat oudere mensen bij het wandelen af en toe kunnen gaan zitten.

Een publieke barbecueplaats geniet de voorkeur van 5 respondenten. Zo’n plaatsen bevorderen het contact en zijn een must voor mensen die geen tuin of terras hebben en ’s zomers dus nooit kunnen barbecueën. We hoorden wel dat zo’n plaatsen er vroeger waren, maar gesloten zijn omwille van het zwerfvuil en onhygiënische toestanden. Het voorstel kwam om bij het herinstalleren van barbecueplaatsen te werken met een systeem van afspraken. Want vroeger werden zo’n plekken volgens enkele van onze gesprekspartners een ganse dag geclaimd door dezelfde mensen.

Zeven respondenten kozen voor het buurtfeest met ook hier als belangrijkste argument de kansen op ontmoeting en verbinding. Mensen die niet voor deze optie kozen, vertelden ons dat er al verschillende buurtfeesten bestaan, maar dat verbinden over groepen heen moeilijk blijft. Buurtfeesten organiseren vraagt bovendien dat er mensen zijn die hier hun schouders willen onderzetten.

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 7)

- **Foto 1: mogelijkheden om te kajakken op het water**
- **Foto 2: veilige hekken langs waterlopen**
- **Foto 3: het opnieuw openleggen van historische waterlopen**

Het openleggen van waterlopen doet eer aan Gent dat gebouwd is op moerassen. Meer water als oplossing voor de hitteproblematiek. Water is aangenaam. Dat zijn zo’n beetje de argumenten die we hoorden bij de mensen (n=7) die kozen voor foto 3.

Minst gekozen (n=4) werd de foto met veilige hekken langs waterlopen. Wie hier wel voor koos, deed dit omwille van de extra veiligheid die zo’n hekkens bieden. Iemand antwoordde ook dat zo’n hekkens helpen als geleiding bij het stappen naar huis.

Negen respondenten vinden mogelijkheden om te kajakken op het water de beste keuze. Wel met als randbemerkingen dat er handhaving (lees: geen speedboten) moet zijn, de waterlopen proper gemaakt moeten worden en ook mogelijkheden moeten bieden voor openluchtzwemmen. Een respondent wiens vrouw schipperskind was, ziet dit als een teruggaan in de tijd. Plekken waar mensen op en in het water gaan worden tenslotte gezien als plekken van ontmoeting en plezier.

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (speerpunt 8 en 9)

- **Foto 1: woningen waar mensen een ganse leven in kunnen wonen**
- **Foto 2: moderne bouwprojecten met appartementen**
- **Foto 3: gerenoveerde arbeiderswoningen**

Twaalf respondenten kozen voor gerenoveerde arbeiderswoningen. Renoveren wat bestaat, behoudt de herkenbaarheid en authenticiteit van de wijk. Het is ook een minder dure en snelle manier om leegstand aan te pakken en hiermee behoud je de mix van mensen die nu wonen in de wijk op voorwaarde dat deze mensen na zo'n renovatie kunnen terugkeren.

Drie respondenten kozen voor moderne bouwprojecten met appartementen. Appartementen kunnen veel mensen huisvesten op weinig plaats en er is een echte woningnood in Gent, waren daarvoor argumenten.

Woningen waar mensen een leven lang in kunnen wonen, geniet de voorkeur van 5 respondenten. Je mag mensen van 90 jaar niet meer verplaatsen, zei iemand ons. Mensen die opgegroeid zijn in de wijk willen in de wijk oud worden. En het is ook minder duur dan een woonzorgcentrum. Verschillende respondenten maakten zich hierbij wel zorgen over de betaalbaarheid van wonen als je ouder wordt.

4.2.5. Adviezen voor de buurtvisie

In wat volgt geven we per speerpunt uit de buurtvisie van de Bezige Buren een aantal adviezen o.b.v. de gesprekken met visuele vraagkaarten. We eindigen met enkele algemene bemerkingen in functie van de buurtvisie.

Speerpunt 1: Publieke ruimte eerst

Absoluut belangrijk. In deze dichtbebouwde en dicht bewoonde wijk hebben slechts weinig mensen voldoende private buitenruimte en is kwaliteitsvolle publieke ruimte belangrijk. Publieke ruimte waar kinderen en jongeren kunnen spelen en waar iedereen kansen krijgt tot ontmoeten zijn nodig voor de wijk. Het gaat hier voor de respondenten niet alleen om het voorzien van speelpleinen, ontmoetingspleinen en publieke barbecues, maar ook om het onderhoud ervan.

Speerpunt 2: Gebruik lokale kennis en veranker participatie

Het informatiebord als middel om mensen op de hoogte te brengen van wat er in de wijk gebeurt, geniet de voorkeur bij de respondenten. Durf ook te experimenteren met andere talen in functie van de leesbaarheid en begripbaarheid van de informatie. Een wijkparlement behoort ook tot de mogelijkheden omdat dit meestal bestaat uit mensen met veel wijkkennis en -ervaring.

Speerpunt 3: Trage verbindingen en rustpunten

Verbindingen en rustpunten zijn belangrijk. Het maakt de wijk meer doorwaadbaar, biedt opnieuw kansen voor ontmoeting en zorgt ervoor dat minder mobiele mensen comfortabel buiten kunnen komen en kiezen voor stappen als ze weten dat hier en daar bankjes beschikbaar zijn.

Speerpunt 4: Evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal

Vanuit een gevoel van medemenselijkheid kozen heel wat mensen voor opvang voor dak- en thuislozen. Daarnaast zou een extra buurtcentrum met focus op kinderen en jongeren in deze wijk ook welkom zijn voor de respondenten.

Speerpunt 5: Groei van groen

Een must in deze wijk. Groot en klein groen, mits goed onderhouden, zijn noodzakelijk. Groen verhoogt de leefbaarheid van de wijk, biedt kansen voor ontmoeten en zorgt voor extra fysieke en mentale gezondheid omdat kinderen, jongeren en ouderen aangezet worden tot extra beweging.

Speerpunt 6: Stimuleer ontmoeting

Een argument dat we bij heel wat vragen en antwoorden gehoord hebben. Blijft hier wel de uitdaging hoe je ontmoeting en verbinding organiseert tussen de verschillende groepen in de wijk. Ontmoeting kan gepland en ongepland en kan intra en extra muros.

Speerpunt 7: Geef water een plek

Zowel uit het oogpunt van ontmoeting als van klimaatverandering als van 'historische correctheid' is meer water Sluizeken-Tolhuis-Ham belangrijk voor de respondenten. Vooral meer kansen tot waterrecreatie vielen daarbij op.

Speerpunt 8: Zorg voor samenhang: een visie

Behouden en renoveren wat er is, geniet de voorkeur. Rekening houden met de wensen van de inwoners en de betaalbaarheid zijn absolute voorwaarden. Inclusief werken is noodzakelijk omdat de wijk superdivers is.

Speerpunt 9: Ontwikkel duurzaam en leefbaar

Wijkbewoners willen opgroeien en oud worden in hun wijk. Wat voor speerpunt 8 geldt, geldt ook voor speerpunt 9. Ingrepen die ontmoetingskansen verminderen of de herkenbaarheid van de wijk verminderen, moeten vermeden worden.

Algemene bemerkingen in functie van de buurtvisie

Uit de gesprekken met visuele vraagkaarten komt duidelijk naar voren dat bewoners en gebruikers Sluizeken-Tolhuis-Ham ervaren als een dichtbebouwde en diverse wijk. Kwaliteitsvolle, goed onderhouden publieke ruimte wordt gezien als een basisvoorwaarde voor ontmoeten en spelen in de wijk en gebruiken van de wijk. In de buurtvisietekst kan men hiermee aan de slag gaan door aandacht voor publieke ruimte te verwachten met een focus op ontmoeting, toegankelijkheid en zorg voor mensen met verschillende achtergronden.

Daarnaast blijkt het informeren in, van en over de wijk essentieel. Respondenten hechten veel belang aan begrijpbare, zichtbare en toegankelijke communicatie, met aandacht voor meertaligheid en verschillende vormen van participatie. Lokale kennis wordt gezien als een belangrijke meerwaarde bij keuzeprocessen. De buurtvisie kan dit vertalen in een ambitie om bewoners regelmatig en structureel te informeren en betrekken bij (geplande) veranderingen in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Een terugkerend thema doorheen de gesprekken is het belang van ontmoeting en sociale verbinding, zowel gepland als spontaan. Bij meerdere vraagkaarten brachten respondenten dit spontaan naar voren. Als het ging over trage verbindingen, rustpunten, groen, water en buurtvoorzieningen ging het voor onze gesprekspartners niet (altijd) over fysiekruimtelijke aspecten, maar ook of zelfs eerder over de sociale laag hiervan.

Het creëren van kansen tot ontmoeting mag daarom niet vergeten worden in de buurtvisietekst.

Aandacht voor betaalbaarheid, herkenbaarheid en continuïteit zijn eveneens terugkerende items voor en in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Kunnen opgroeien en oud worden in de wijk is voor de respondenten belangrijk en ze staan kritisch tegenover ingrepen die dit bemoeilijken. De buurtvisie doet er goed aan duurzaamheid niet enkel technisch te benaderen, maar ook sociaal en cultureel, met respect voor de identiteit en diversiteit van de wijk.

Tot slot viel ons de medemenselijkheid van onze gesprekspartners op. Terwijl de eerste versie van de buurtvisietekst bovenlokale voorzieningen eerder wil bannen uit de wijk, is dit voor de respondenten in deze bevraging niet nodig als het gaat om initiatieven met een humaan karakter, zoals de opvang van dak- en thuislozen. Het spreekt daarom voor zich dat de buurtvisietekst best een inclusieve en humane toets krijgt.

4.3. PARTICIPATIESPEL MET KINDEREN

4.3.1. Algemeen

Omdat de stem van kinderen in een wijk even belangrijk is als deze van andere bewoners en gebruikers, kozen we ervoor om in twee groepen van kinderen tussen 7 en 12 jaar een participatiespel uit te voeren.

We verspreidden onze vraag tot medewerking aan scholen via mail. Eén van de Bezige Buren bracht ons via deze weg in contact met de school De Triangel, waar twee klassen (4de en 5de leerjaar) mee werkten.

Het draaiboek voor het participatiespel is terug te vinden in de bijlage van dit rapport.

4.3.2. Analyse van de resultaten: respondenten

We begeleidden tweemaal het participatiespel in basisschool De Triangel. Op dinsdagnamiddag 18/11/2025 waren we te gast in het **vijfde leerjaar** van Juf Lisa en op vrijdagnamiddag 21/11/2025 in het **vierde leerjaar** van Juf Kim.

In het vijfde leerjaar namen **12 leerlingen** met heel diverse achtergronden deel. Taal was daarbij een uitdaging maar niet onoverkomelijk. De groep bestond uit 6 jongens en 6 meisjes. In het vierde leerjaar waren op het moment van het spel **11 kinderen** aanwezig: 2 jongens en 9 meisjes. In deze klas spelden taaluitdagingen minder een rol.

In **totaal** speelden 23 kinderen het participatiespel. Ze hadden een leeftijd tussen 9 en 13 jaar. Acht van hen zijn jongens, 15 meisjes.

4.3.3. Analyse van de resultaten: methodieken

Via diverse methodieken peilden we bij de kinderen naar wat ze belangrijk, aangenaam en minder aangenaam vinden aan de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. We lieten hen stellingen in kleine groepjes bespreken en nadenken over betekenisvolle plekken en figuren in en voor de wijk. Door de opzet van het participatiespel en het volgen van het tempo van de deelnemende kinderen kwam niet elk methodiek in elke klas aan bod. De manier van werken zorgde er echter voor dat we van elke groep voldoende informatie kregen die bruikbaar is voor de verfijning van de buurtvisietekst.

Meermaals hoorden we van de kinderen dat ze zich ergeren aan **zwerfvuil** en meer in het bijzonder aan honden- en kattendrollen en sigarettenpeuken. Meer dispensers van zakjes en openbare vuilnisbakken zijn volgens de kinderen noodzakelijk in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Deze zouden volgens sommige deelnemende kinderen ook de **ratten** kunnen weghouden.

Extra **publieke toiletten** vinden sommige kinderen een goed idee voor de wijk, onder andere omdat wildplassen slechte geuren met zich meebrengt. Daarnaast vinden zij alcoholmisbruik in de publieke ruimte niet aangenaam. Een kind stelde daarom voor om extra te investeren in **camera's**.

Nog storend ervaren zijn **rondslingerende en kapotte fietsen**. “Waarom kan er niet geïnvesteerd worden in ‘fietsvuilnisbakken’?”, vroeg iemand zich af.

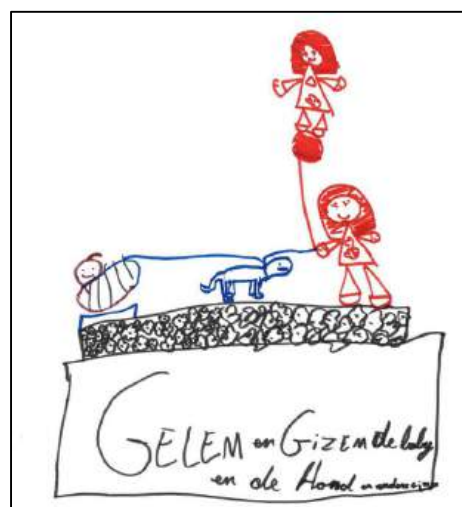
Lawaai op straat in de vorm van ruzies op straat worden als onaangenaam en bedreigend ervaren. Een leerling afkomstig uit oorlogsgebied associeerde dit meteen met oorlog.

Druk **autoverkeer** door de straten van de wijk maakt kinderen boos en bang. Ze vertelden ons dat ze hierdoor altijd heel goed moeten oppassen op straat en ook niet op straat kunnen spelen. Iemand tekende in de methodiek van het fietswiel haaiantanden en iemand anders verkeerslichten. Ze vertelden daarbij dat deze niet altijd gerespecteerd worden door autobestuurders. Naast **autoparkeerplaatsen** vinden sommige kinderen dat er meer **bakfietsparkings** nodig zijn in de wijk.

Methodiek Fietswiel: Wie of wat kan ervoor zorgen dat er snel iets verbeter in Sluizeken-Tolhuis-Ham?

Tijdens één van de spelonderdelen vroegen we kinderen wie of wat een **standbeeld** verdient in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Ze kozen daarbij vooral voor personen die tot hun nabije omgeving behoren: hun eigen juf, de leerkracht Lichamelijke Opvoeding van hun school en bekende figuren naar wie hun klas is vernoemd, met name Marie Cure en Leonardo Da Vinci. Andere groepjes kozen voor een standbeeld van kinderen, families en/of huisdieren. Huisdieren worden door hen als zeer aangenaam ervaren. Algemeen stelden we vast dat kinderen nood hebben aan standbeelden of afbeeldingen waarmee ze zich kunnen associëren.

Methodiek Standbeeld: Welk standbeeld verdient Sluizeken-Tolhuis-Ham?

In het vijfde leerjaar kozen kinderen bij één van de methodieken naar een originele **straatnaam** voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Daarbij viel het ons op dat verschillende kinderen gewoon de naam van hun eigen straat kozen en dit vanuit een bepaalde fierheid over hun straat. Iemand anders wou een straat 'Sigmaboy' verwijzend naar een Tiktoktrend en vertelde erbij dat hij zich wel eens zo'n 'Sigmaboy' voelt. Dat is een jongen die cool en onafhankelijk is, maar ook wel wat introvert. Anders dus dan de klassieke 'Alfaman'. Een andere leerlinge stelde de 'Bubblegumstraat' voor, verwijzend naar het roosgroene snoep dat onder kinderen en jongeren heel populair is. Hetzelfde ook voor de 'Slaystraat'. Slay betekent in de wereld van kinderen en jongeren 'Geweldig' en 'Je ziet er goed uit'. We adviseren op basis van deze resultaten om ook eens te kiezen voor straatnamen die meer aansluiten bij de leefwereld van kinderen en jongeren.

Een **vlaggenspel** waarbij kinderen mochten nadenken over wat ze leuk en fijn vinden aan de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham, bracht ons bij dat kinderen blij worden van natuur in de wijk. Andere kinderen verwezen bij dit spel naar parkjes met ravot- en sportmogelijkheden of plekken waar ze met vrienden samen kunnen zijn. Ook samen dansen en zingen in de publieke ruimte zijn voor verschillende leerlingen zaken waar ze vrolijk van worden.

Methodiek Vlaggenfeest: Wat is positief of leuk aan Sluizeken-Tolhuis-Ham?

Via een methodiek met **verkeerslichten** lieten we de kinderen in dialoog gaan over **stellingen** die gelinkt kunnen worden aan de speerpunten uit de buurtvisietekst. We verduidelikten tijdens het spel wat bedoeld werd met de uitspraken en lieten hen in kleine groepjes discussiëren over het thema. Vervolgens gaven ze hun visie weer via een gekleurd verkeerslicht: groen voor 'akkoord', oranje voor 'tussen beide' en rood voor 'niet akkoord'. Groepjes waarin de kinderen het niet eens raakten met elkaar kozen soms voor kleurschakeringen.

In wat volgt geven we per stelling de antwoorden van de groepjes weer en vullen we deze aan met wat we tijdens de gesprekken tussen de kinderen noteerden.

Stelling 1: Verschillende autoparkeerplaatsen moeten vervangen worden door bv. fietsenrekken, miniparkjes, ...

Plaats voor auto's in de wijk bleek een item dat leeft in gezinnen in Sluizeken-Tolhuis-Ham. Kinderen vertelden dat hun ouders geen parkeerplaats vonden voor de auto, terwijl andere kinderen de autoparkeerplaatsen net vuil of onaangenaam vonden.

Uiteindelijk kozen twee groepjes voor een groen verkeerslicht (akkoord), twee groepjes voor een oranje (tussen beide) en één groepje voor rood (niet akkoord). Eén groepje zocht het compromis via een licht dat zowel groen (3/4, akkoord) als oranje (1/4, tussen beide) gekleurd werd.

Stelling 2: De stad moet bewoners laten meedenken over veranderingen in de wijk.

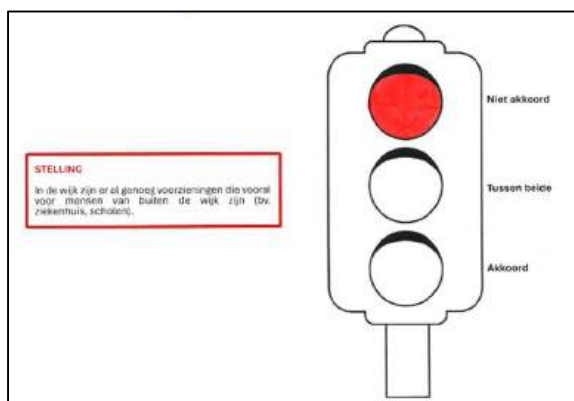
Over deze stellingen waren ze het in 3 groepjes eens en vulden ze 'akkoord' in als reactie. Drie andere groepjes hadden zo hun twijfels en spreiden de kleuren over groen (akkoord) en oranje (tussen beide). In de groepsgesprekken kwam naar voren dat meedenken toch meer moeite vraagt dan informeren. Sommige kinderen vonden het ook niet nodig om mensen te laten mee beslissen over veranderingen in de wijk omdat niet iedereen voldoende kennis heeft.

Stelling 3: De stad moet bewoners duidelijk informeren over veranderingen in de wijk.

Vier groepjes zijn het volmondig eens met deze uitspraak. Twee groepjes kozen voor een compromis in de vorm van kleurschakering: 3/4 akkoord en 1/4 tussen beide bij de ene groep en 1/2 – 1/2 bij de andere groep.

Stelling 4: Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers.

Over deze uitspraak waren alle groepjes het eens: voetgangers en fietsers verdienen doorgangen in de wijk en grote bouwprojecten moeten dit zeker voorzien.

Stelling 5: In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen).

Deze uitspraak bracht discussie en een zekere ongerustheid bij de kinderen. Ze vinden het fijn om in hun buurt naar school te kunnen gaan en neigden in hun gesprekken naar een rood verkeerslicht (niet akkoord). Ook het recht op verzorging in een ziekenhuis was een item dat in de gesprekken naar voren kwam.

Uiteindelijk besloot één groepje akkoord te gaan met de uitspraak en twee groepjes niet akkoord. De drie andere groepjes besloten uiteindelijk om het verkeerslicht oranje (tussenbeide) te kleuren of voor een combinatie tussen oranje (tussen beide) en rood (niet akkoord) te gaan.

Stelling 6: Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk.

Drie groepjes zijn het eens met de stelling dat er in Sluizeken-Tolhuis-Ham geen nieuwe bouwprojecten mogen komen. Twee groepjes vinden dit onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk en antwoordden ‘tussen beide’. In één van de groepjes werd deze visie verduidelijkt: er mogen wel nieuwe bouwprojecten komen als deze oude en vervallen gebouwen vervangen. Een laatste groepje ging niet akkoord met deze uitspraak. Zij zijn van mening dat de wijk nog nieuwe woningen en projecten nodig heeft omdat er nog te veel mensen in volgens hen “slechte huizen” wonen.

Stelling 7: Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen.

Natuur bleek voor alle groepjes een noodzaak voor de wijk te zijn. Kinderen verwezen daarbij niet alleen naar natuur om in te spelen. Het viel op dat ze een grote betrokkenheid toonde bij dieren en biodiversiteit in de wijk: dieren verdienen plaats om te lopen, en ook insecten en vlinders hebben volgens de kinderen baat bij meer natuur in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Stelling 8: Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen.

Alle groepjes waren het erover eens dat er in Sluizeken-Tolhuis-Ham meer bankjes mogen komen. In één groepje merkte men op dat dat ook picknickbanken mogen zijn. In de meeste groepjes merkten de kinderen op dat er wel zorg moet gedragen worden voor de bankjes en er geen vuil mag achter gelaten worden.

Stelling 9: Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden.

Drie groepjes gingen akkoord met deze stelling en drie groepjes kozen voor een combinatieantwoord ‘tussen beide’ – ‘niet akkoord’. Kinderen uit deze groepjes gaven aan dat water gevaarlijk is voor kinderen en dat er dan vuil in het water terecht komt. Kinderen die wel akkoord gingen met de stelling verwezen vooral naar het belang ervan voor dieren en insecten.

Stelling 10: Woningen moeten zo gebouwd zijn dat mensen hun hele leven in de wijk kunnen blijven wonen.

Voor vijf groepjes is levenslang in Sluizeken-Tolhuis-Ham kunnen wonen een must. Zij gingen akkoord met de stelling. Eén groepje was het er hier helemaal niet mee eens. “Oude mensen mogen toch naar een woonzorgcentrum” verduidelijkte één van deze kinderen.

Stelling 11: Een mix van woningen (bv. rijwoningen, sociale woningen, appartementen, ...) is belangrijk voor de wijk.

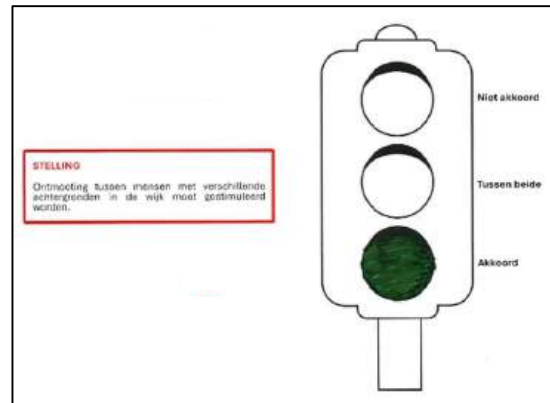
Over deze stelling werd in de groepjes ernstig gediscussieerd. Twee groepjes waren het er volmondig mee eens en één groepje totaal niet. Zij prefereren uniformiteit omdat dat visueel ‘mooier’ is.

Twee groepjes reageerden hier verdeeld op en kozen uiteindelijk voor een oranje verkeerlicht (tussen beide) bij deze stelling. In bepaalde gevallen vinden ze een mix goed, maar dit is volgens hen niet overal mogelijk. Een laatste groepje verdeelde hun antwoord gelijkmatig over groen (akkoord) en oranje (tussen beide).

Stelling 12: Ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden in de wijk moet gestimuleerd worden.

Voor vijf groepjes was het zorgen voor ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden belangrijk of zelfs noodzakelijk. Eén kind vertelde dat haar grootste droom uitkomt als dit verwezenlijkt wordt.

Eén groepje vormde de uitzondering en ging niet akkoord met de stelling. Twee kinderen uit dit groepje legden uit dat het moeilijk is om iets te doen met mensen die een ander geloof hebben. Daarom vinden ze het niet nodig en zelfs te vermijden dat contact tussen mensen uit verschillende geloofsgemeenschappen elkaar (meer) ontmoeten.

4.3.4. Adviezen voor de buurtvisie

De kinderen toonden tijdens het participatiespel een sterke **betrokkenheid** bij de wijk. De **afbakening** van Sluizeken-Tolhuis-Ham was niet voor alle kinderen duidelijk in fysiek-ruimtelijke zin, maar ze voelden er wel een verbondenheid mee. Baudelopark werd door sommige kinderen bijvoorbeeld als deel van de wijk gezien, anderen kenden de namen vooral als afzonderlijke delen: bv. 'Sluizeken' of de 'Ham'.

Uit het spel bleken kinderen een voorkeur te hebben voor een wijk waarin een **diversiteit** aan mensen, gebruikers, woningen en voorzieningen een plaats hebben.

Voor hen moeten **auto's** niet resoluut uit het straatbeeld verdwijnen en zijn autoparkeerplaatsen nodig. Maar tegelijk wensen ze ook plaats voor **fietsers en voetgangers** en parkeerplaatsen voor fietsen en bakfietsen. Bovendien verdienen ook **dieren** volgens hen een plaats in de wijk. Het mag dan niet om ratten gaan die er volgens hen komen door de overvloed aan **zwerfvuil** in de wijk, maar wel om vlinders, insecten, katten en honden. Voorwaarde daarbij is wel dat honden- en kattendrollen worden opgeruimd.

Kinderen zijn duidelijk over de **uitdagingen** van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Voor hen zijn dat **zwerfvuil** en **agressie**, zowel in de vorm van ruzies als te snel rijden door de wijk.

De **positieve elementen** in de wijk zijn voor hen de diversiteit en hun vriend(inn)en. Ontmoetingen en sociale contacten verdienen volgens hen meer aandacht in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Als er projecten gepland worden, dan vinden ze het belangrijk dat de stad hierover **informeert** en dat daarbij aandacht is voor sociale aspecten zoals inclusie van verschillende (leeftijds)groepen en diverse woonvormen. **Voorzieningen** voor mensen van binnen én buiten de wijk mogen er voor hen onder bepaalde voorwaarden gerust bij komen. In de eigen buurt naar school kunnen gaan blijkt daarvoor bij veel kinderen een beïnvloedende factor te zijn.

Samengevat willen kinderen graag een veilige en natuurrijke wijk waar plaats is voor iedereen, zwerfvuil wordt opgeruimd en mensen elkaar vriendelijk behandelen.

DEEL 5: BUURTVISIE SLUIZEKEN-TOLHUIS-HAM: DROMEN VAN EEN WIJK

De Bezige Buren schreven vanuit hun eigen bezorgdheden en de input uit de schrijfworkshops in juni 2025 een eerste versie van een charter voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Op vraag van deelnemers van de schrijfworkshops veranderden ze de naam charter naar 'Buurtvisie'. Uiteindelijk kreeg het document de titel 'Buurtvisie Sluizeken-Tolhuis-Ham: Dromen van een wijk'.

De buurtvisie van juni 2025 vormde de basis voor de aftoetsing ervan bij een breed publiek en via verschillende kanalen (digitale bevraging, visuele vraagkaarten en participatiespel). In wat volgt geven we een stand van zaken van de buurtvisie d.d. 17/12/2025. We adviseren de Bezige Buren om hier nog verder mee aan de slag te gaan en aanpassingen in te voeren waar nodig. De lay-out van de buurtvisie krijgt vorm in de loop van januari/februari 2026.

Inleiding: Onze kijk op een leefbare, evenwichtige en betrokken wijk

Deze tekst kwam tot stand op basis van een buurtanalyse, gesprekken met en door bewoners en professionals in de wijk en schrijfworkshops met bewoners. Een eerste tekstversie is afgetoetst bij een breder publiek van bewoners en gebruikers van de wijk.

We willen hiermee richting geven aan toekomstige ontwikkelingen en beleidsmakers, ontwerpers, eigenaars en ontwikkelaars uitnodigen om samen met ons (als bewoners) te bouwen aan een wijk die recht doet aan haar potentieel, eigenheid, diversiteit en draagkracht. Sluizeken-Tolhuis-Ham is een 19de-eeuwse gordelwijk gelegen naast de Binnenstad. De wijk is dichtbevolkt, dichtbebouwd en superdivers. De wijk is de laatste jaren in volle ontwikkeling. De nabijheid van het station Gent-Dampoort en van het stadscentrum bezorgen de wijk een strategische ligging.

Sluizeken-Tolhuis-Ham is een levendige en snelgroeïende wijk in Gent, met een jonge en diverse bevolking – 60% van de bewoners heeft een migratieachtergrond. De wijk is sterk verstedelijkt en behoort tot de dichtstbevolkte zones van de stad. Buitenruimte is schaars: slechts één op drie woningen beschikt over een tuin, en de helft van de bewoners ervaart een tekort aan groen. Ook netheid is een aandachtspunt: 68% stoort zich aan zwerfvuil. De tevredenheid over de buurt ligt laag, met amper 60% tevreden bewoners tegenover 75% gemiddeld in Gent. Slechts 34% is eigenaar van een woning, wat de woonzekerheid onder druk zet. De armoedeproblematiek is aanzienlijk: meer dan één op vijf gezinnen geraakt moeilijk rond en 12% van de beroepsbevolking is werkloos. Toch heeft de wijk een rijk sociaal en economisch leven, met veel horeca, handel en culturele initiatieven. De uitdaging ligt in het versterken van de leefkwaliteit zonder de eigenheid van de wijk te verliezen.

De cijfers tonen het zwart op wit: Sluizeken-Tolhuis-Ham is een wijk vol leven en diversiteit, maar staat ook onder grote druk. De woonkwaliteit is laag, buitenruimte schaars, en veel bewoners ervaren hinder van vuil, verkeer of sociale spanningen. Tegelijk groeit de wijk snel, trekken nieuwe projecten nieuwe bewoners aan, en is er een rijke mix aan handel, horeca en cultuur.

Net daarom is het belangrijk om stil te staan bij de toekomst van deze wijk. Hoe zorgen we ervoor dat veranderingen niet ten koste gaan van wie hier nu woont? Hoe maken we ruimte voor meer kwaliteit, zonder mensen weg te duwen? Met dit charter willen we vanuit de bezorgdheden van bewoners een ander verhaal schrijven: een verhaal van samenwerking tussen bewoners, Stad Gent en ontwikkelaars. Niet tegen elkaar, maar mét elkaar. Op basis van gedeelde principes bouwen we aan een wijk waar iedereen zich thuis kan voelen. Sluizeken-Tolhuis-Ham is namelijk geen lege ruimte, maar een levendige, complexe, menselijke plek.

Advies voor de Bezige Buren

In deze inleiding staan heel wat cijfers. Bij geen van deze cijfers is een bron vermeld. Het is aan te raden om dit wel te doen. Dat toont dat de tekst gebaseerd is op beleving van de wijk én op relevante cijfergegevens. In de contextanalyse 'Kijk-op-je-wijk' van dit rapport staan relevante (cijfer)gegevens voor de wijk vermeld.

In deze buurtvisie hebbe we aandacht voor zes thema's, die we verwerken in negen speerpunten voor Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Zes thema's:

- Voorzieningen en plekken
- Groen en water
- Verbindingen en mobiliteit
- Wonen en bouwen
- Samenhang, participatie en info
- Ontmoeting en samenleven

Negen speerpunten:

Speerpunt 1: Publieke ruimte eerst

Speerpunt 2: Gebruik lokale kennis en veranker participatie

Speerpunt 3: Creëer trage verbindingen en rustpunten

Speerpunt 4: Kies voor evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal -

Speerpunt 5: Zorg voor groen voor iedereen

Speerpunt 6: Stimuleer ontmoeting

Speerpunt 7: Geef water een plek

Speerpunt 8: Zorg voor een samenhangende visie

Speerpunt 9: Ontwikkel duurzaam en leefbaar

Advies voor de Bezige Buren

We vulden de achtergrondgegevens aan met gegevens uit de contextanalyse, de gesprekken met bewoners en professionals en de schrijfworkshops. Jullie basistekst gebruikten we om aandachtspunten per speerpunt te formuleren. Deze pasten we aan met oog op inhoudelijke uniformiteit van de speerpunten.

Bij elk speerpunt maakten we in dit rapport enkele aanvullingen op basis van de aftoetsing van het charter. We raden aan om elk speerpunt nog eens te (her)bekijken op basis van al deze input en waar jullie dit nodig achten te herschrijven naar jullie stijl en wensen, daarbij rekening houdend met de input uit de aftoetsing.

Speerpunt 1: Publieke ruimte eerst

Achtergrond

Onze wijk bestaat uit meerdere lobben: Tolhuis, Briel, Voormuide en Ham. Deze hebben elk hun eigenheid en worden alle gekenmerkt door een grote bevolkings- en gebouwendichtheid.

De publieke ruimte moet je ook zien in relatie tot het verleden van de wijk. Water en binnenscheepvaart, en industrie met oude relicten bepalen nog steeds het beeld.

Over het algemeen horen en lezen we dat bewoners en gebruikers de publieke ruimte als heel belangrijk ervaren maar wel te beperkt en te weinig kwaliteitsvol vinden. Publieke ruimtes zijn plekken voor ontmoeting en moeten dus gekoesterd worden en in aantal en in kwaliteit toenemen. We merken ook op dat bewoners veel belang hechten aan de eigen straat, de geveltuinjes, het voetpad, ...

Deel van de levendigheid van de publieke ruimte is de overlast. Mensen ergeren zich aan verkeerslawaai, vrijetijdslawaai, overdreven snelheid, zwerfvuil en sluikestorten.

Wanneer ontwikkelingen in en van de publieke ruimte gebeuren, bestaat bij bewoners de vrees dat deze vooral de buitenstaanders van de wijk ten goede zullen komen en dienen voor de uitstraling van “prestigestad Gent”, meer dan voor het verhogen van de leefbaarheid van de wijk zelf.

Kortom, Sluizeken-Tolhuis-Ham is een dense en diverse wijk waar publieke buitenruimte schaars is en dus met de grootste zorg ontwikkeld en onderhouden moet worden.

Aandachtspunten

- ***Laat elke ontwikkeling de publieke ruimte versterken.***
Nieuwe projecten moeten bijdragen aan openheid, verblijfskwaliteit en gedeeld gebruik in de wijk.
- ***Investeer in kwaliteitsvolle en toegankelijke publieke plekken.***
Bestaande publieke ruimtes moeten aantrekkelijk, veilig, proper en voor iedereen toegankelijk zijn, met voldoende voorzieningen zoals publiek sanitair om de druk op populaire plekken te verminderen.
- ***Ga zorgvuldig om met ruimte en mobiliteit.***
Creëer nieuwe en groene plekken in de wijk, maar niet ten koste van doordachte parkeermogelijkheden. Zet in op slimme en collectieve oplossingen zoals gedeeld parkeren, randparkings en bezoekerssystemen die rekening houden met bewoners én bezoekers.

Speerpunt 2: Gebruik lokale kennis en veranker participatie

Achtergrond

Als bewoners van Sluizeken-Tolhuis-Ham kennen we onze wijk het beste; we zijn de experts van onze eigen leefomgeving. We zien waar kansen liggen. We weten perfect waar de problemen zitten. We kennen de betekenisvolle plekken van onze wijk. Lokale kennis is dus meer dan louter een mening, maar waardevolle expertise.

Bij wijkontwikkelingen leeft er vandaag een spanning tussen bottom-up kennis en top-down besluitvorming, wat bij wijkbewoners leidt tot wantrouwen en frustraties en dus minder draagvlak. We vragen daarom dat onze expertise structureel en (vroeg)tijdig ingezet wordt bij projecten, plannen en beleid in en rond de wijk. Vandaag leeft het gevoel dat inspraak te vaak georganiseerd wordt als eenmalige informatiemomenten en met te veel bevestigingen. Waar is de samenhang tussen al deze (onderzoeks)projecten? Bovendien bereiken bestaande participatie-initiatieven niet iedereen. We vragen daarom om na te denken over meer inclusieve vormen van participatie, zeker vanuit de stad.

Aandachtspunten

- **Zet in op echte en inclusieve participatie.**
Organiseer participatie als een open proces waarin bewoners op verschillende manieren en volgens hun eigen mogelijkheden kunnen bijdragen. Ga verder dan klassieke inspraakmomenten en gebruik diverse, toegankelijke werkvormen zoals informele gesprekken, plattegronden, spelvormen, ... die aansluiten bij de diversiteit van de wijk.
- **Wees transparant en duidelijk over elk participatieproces.**
Geef bij participatie steeds duidelijk aan hoe het proces verloopt, hoe beslissingen tot stand komen en op welke momenten bijsturing mogelijk is. Zo wordt lokale kennis niet alleen verzameld, maar ook effectief meegenomen in de besluitvorming.
- **Veranker bewonersbetrokkenheid op lange(re) termijn.**
Geef bewoners die zich extra willen engageren daarvoor de ruimte. Richt een wijkforum, wijkparlement o.d. op dat projecten opvolgt, verbindingen legt en participatie structureel verankert, met voldoende mandaat en slagkracht om invloed uit te oefenen op plannen voor en ontwikkelingen in de wijk.

Speerpunt 3: Creëer trage verbindingen en rustpunten

Achtergrond

Sluizeken-Tolhuis-Ham is goed bereikbaar voor het gemotoriseerd verkeer. Die bereikbaarheid heeft wel als gevolg dat de wijk doorsneden wordt door drukke verkeersassen die soms onveilig en onaangenaam (lawaai en geur) zijn voor lokale weggebruikers.

We missen veilige en aangename wandel- en fietsroutes om onze wijk meer doorwaadbaar te maken. Dergelijke doorsteekjes en wegels zijn bovendien ook plekken waar ontmoeting ontstaat of kan ontstaan. Als we de link leggen met verbindingen met, over en op het water bestaat wel de vrees dat deze ontwikkelingen vooral ten goede komen aan toeristen.

Veel bewoners koppelen rust aan hun eigen huis of tuin (ook al zijn er veel mensen zonder tuin), maar geven aan dat er in de wijk te weinig plekken zijn om even te zitten. Bankjes en rustpunten in het openbaar domein kunnen ook ontmoeting stimuleren en het buitenleven toegankelijker maken, zeker voor ouderen en mensen zonder tuin.

Aandachtspunten

- ***Bouw aan een netwerk van trage verbindingen.***
Voorzie (fiets)paden, steegjes en doorgangen die voetgangers en fietsers veilige en aangename alternatieven bieden voor de drukke wegen. Nieuwe ontwikkelingen moeten maximaal bijdragen aan deze doorwaadbaarheid van de wijk.
- ***Verbind plekken en mensen via zachte routes.***
Gebruik trage verbindingen om centrale plekken in de wijk met elkaar te verbinden. Zo ontstaat een samenhangend netwerk dat ontmoeting stimuleert en de wijk leesbaar en toegankelijk maakt voor iedereen en mensen stimuleert om zich door de wijk te bewegen als voetganger of fietser.
- ***Creëer rustpunten op menselijke schaal.***
Voorzie fysieke en mentale rustplekken zoals bankjes, kleine ontharde zones en groene accenten. Kies voor doordachte, kleinschalige ingrepen die de leefbaarheid vergroten en de verbondenheid in de wijk versterken.

Speerpunt 4: Kies voor evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal

Achtergrond

Onze wijk heeft heel wat bovenlokale functies zoals bv. een ziekenhuis, scholen, dak- en thuislozenopvang, culturele voorzieningen, winkelvoorzieningen en industrie. Elk van deze functies zijn waardevol en noodzakelijk voor de stad (en soms de regio), maar ze overschrijden soms de draagkracht van onze dichtbevolkte wijk. Denken we maar aan de druk op de beschikbare (publieke) ruimte, autoparkeerdruk, lawaai, betaalbaarheid van woningen, enzovoort.

Kleinere wijkgerichte functies (publiek en privaat) zijn zeer belangrijk in Sluizeken-Tolhuis-Ham, al zijn ze niet altijd even zichtbaar en dus toegankelijk. Daarenboven zijn ze nogal eens afhankelijk van de inzet vrijwilligers en actieve burens. Net als elders in Vlaanderen, zijn veel echt wijkgerichte functies bovendien verdwenen. We denken daarbij aan banken, geldautomaten, de Post, mutualiteiten, betaalbare winkels, enzovoort.

We kunnen besluiten dat wijkgerichte functies op dit moment een onvoldoende tegengewicht zijn voor de grootschalige bovenlokale functies en ontwikkelingen in de wijk. De 'leefbaarheidsbalans' is wat zoek. We pleiten ervoor om daar bij toekomstige projecten meer aandacht voor te hebben.

Aandachtspunten

- **Respecteer de wijk als schaalniveau.**
Voorzieningen en organisaties moeten proactief en helder worden ingepland, met duidelijkheid over hun functie en mogelijke waarde voor de wijk. Ook bovenlokale projecten moeten aantoonbaar bijdragen aan lokale noden en het dagelijks leven in de buurt versterken.
- **Gebruik (de) contextanalyse als basis voor (nieuwe) ambities en ontwikkelingen in de wijk.**
Laat beslissingen steunen op wijkanalyses (o.a. deze die in het kader van dit wijkbudgetproject gebeurde). Hou rekening met de draagkracht van de wijk, grenzen en mogelijke (over)last. Zo blijft het evenwicht tussen stedelijke ambities en buurtleefbaarheid bewaakt.
- **Neem wonen als prioriteit bij plannen voor de wijk.**
Kies resoluut voor wonen als prioriteit bij nieuwe ontwikkelingen, inclusief aandacht voor leefbare, duurzame en sociale woonmogelijkheden.

Speerpunt 5: Zorg voor groen voor iedereen

Achtergrond

Natuurlijke en groene zones zijn vandaag in de wijk slechts beperkt aanwezig in verhouding tot de vele bewoners. Daarenboven zijn dergelijke zones en plekken ook nog eens ongelijk verspreid over de wijk. Omdat elk stukje groen telt, maken we ons als bewoners zorgen over grote projectontwikkelingen waarvoor groene ruimte opgeofferd wordt of bomen moeten verdwijnen.

We pleiten niet alleen voor meer groen, maar ook voor meer toegankelijk groen in de wijk. Nu zit groen nogal eens verstopt achter muren en hekkens. Terwijl publiek groen noodzakelijk is als rustplek, mentale ademruimte, een plek waar je seizoenen beleeft, connecteert met de natuur én contacten kunt leggen met mensen en dieren....

Aangezien groene plekken ook een kans voor ontmoeting vormen worden ze best uitgerust met bankjes, speelelementen voor kinderen, sportelementen voor jongeren en volwassenen en zijn ze tegelijk voldoende veilig en worden ze goed onderhouden.

Aandachtspunten

- **Breid het bestaande publieke groen doordacht en consequent uit.**
Zet in op een samenhangend netwerk van publieke parken, groene rustpunten, ... Groen moet zichtbaar, bereikbaar en eerlijk verdeeld zijn over de wijk.
- **Zorg voor goed onderhoud van en betrokkenheid bij groene plekken.**
Houd groene plekken kwalitatief en veilig via actief onderhoud door de stad, aangevuld met betrokkenheid van bewoners. Grijp onmiddellijk in als groene plekken dreigen te verloederen of ingenomen worden door zwerfvuil. Betrek daarbij zoveel mogelijk bewoners.
- **Ontwerp groene ruimtes inclusief en met oog voor de lokale context.**
Houd bij alle parken of groene plekken rekening met mogelijke overlast voor omwonenden, zonder in te boeten aan toegankelijkheid. Voorzie een evenwichtige mix van functies, bv. stilteplekken, moestuinen, speel- en sportzones. Op die manier kunnen deze plekken een diversiteit aan bewoners met een diversiteit aan leefstijlen aantrekken.

Speerpunt 6: Stimuleer ontmoeting

Achtergrond

Ontmoeting versterkt het sociaal weefsel van de wijk en is dus zeer waardevol. Dat gebeurt in Sluizeken-Tolhuis-Ham niet alleen achter, maar vaak ook voor de gevel en dat vooral op buurt- en straatniveau.

Ontmoeting mag spontaan zijn, informeel, klein. Ze hoeft niet altijd georganiseerd, maar wel mogelijk gemaakt te worden. Denken we maar aan banken, speelplekken, buurtactiviteiten en gedeelde ruimtes.

Formele ontmoetingsplekken zoals het buurtcentrum of culturele activiteiten kenmerken zich nog te veel door drempels op vlak van toegankelijkheid. Ze zijn onvoldoende bekend, men voelt er zich niet altijd welkom, er is een taaldrempel en soms een cultuurdrempel. Ontmoetingen tussen verschillende groepen in onze diverse wijk zijn dus schaars waardoor soms het gevoel heerst naast elkaar te leven en vooroordelen versterkt worden. Lokale organisaties kunnen hier een rol in spelen.

Daarnaast missen we in onze wijk fysieke ontmoetingskansen. Er zijn te weinig bankjes. Er zijn te weinig verblijfsplekken in de publieke ruimte. Er zijn te weinig groene plekken waar je spontaan kan blijven hangen. Er is te weinig veilige en rustige buitenruimte voor kinderen en ouderen. Er zijn te weinig paden en doorsteekjes.

Aandachtspunten

- **Zorg voor laagdrempelige mogelijkheden tot dagdagelijks ontmoeten.**
Kleine ingrepen zoals bankjes, rustplekken, ... kunnen een groot verschil maken. Deze plekken nodigen uit tot spontaan contact en versterken het sociale weefsel van de wijk.
- **Ontwikkel samen met buurtbewoners ontmoetingsmogelijkheden.**
Publieke ontmoetingsplekken en/of -activiteiten moeten gedragen zijn door de directe omgeving. Vermijd top-downbeslissingen en zorg voor co-creatie, zodat organisatie, functies en inrichting aansluiten bij de noden en het gebruik van bewoners.
- **Zorg voor verbinding die de verschillen tussen bewoners kan overstijgen.**
Stimuleer initiatieven die ontmoeting tussen bewoners met diverse achtergronden mogelijk maken. Neem daarbij als stad een trekkersfunctie op en/of werk daarvoor samen met lokale organisaties. Ga er niet van uit dat dat iets is dat bewoners zelf kunnen realiseren.

Speerpunt 7: Geef water een plek

Achtergrond

Velen zien water als iets wat Sluizeken-Tolhuis-Ham typeert en vormgeeft. Onze wijk is letterlijk omgeven en doorsneden door water (Leie, Lieve, Handelsdok). We kunnen water bovendien koppelen aan het schippersverleden en de industriële geschiedenis van onze wijk. Het water verbindt ook de wijk met andere delen van de stad. Het is met andere woorden een dragend element van de wijk.

De dokken en waterlopen zijn plekken om langs te wandelen en ademruimte te vinden. Water werkt hier als tegengewicht voor de densiteit, het verkeer en het lawaai van de wijk. Maar vaak is het water nu onderbenut of niet beleefbaar. We denken aan water als volwaardige component in de publieke ruimte: voor verkoeling, rust, biodiversiteit, ontspanning (bv. kajakken en zwemmen) en als buffer om langere droge of natte periodes op te vangen. Water kan tegelijk groot, maar evengoed klein zijn in de vorm van een regenton, een kleine vijver, ...

Het is daarnaast ook wel belangrijk om te beseffen dat water niet te veel in de plaats mag komen van andere voor onze wijk belangrijke elementen, zoals parkeermogelijkheden, bomen, een gevoel veiligheid, enzovoort. Net zoals bij andere speerpunten moet het water in onze wijk er in de eerste plaats zijn of komen voor de bewoners en niet zozeer voor buitenstaanders of toeristen.

Aandachtspunten

- ***Integreer water in het dagelijkse leven in de wijk.***
Zet in op de openlegging van historische waterlopen en de aanleg van zachte oevers, wandelzones en speel- of zwemwater, met de leefkwaliteit en het dagelijks gebruik door bewoners als uitgangspunt. Toeristische aantrekkingskracht mag hier slechts een bijrol spelen.
- ***Waarborg de veiligheid bij water(lopen).***
Heb bij elke ingreep in het kader van waterlopen e.d. aandacht voor veiligheid en onderhoud. Het is belangrijk dat waterrijke omgevingen aangename en veilige plekken vormen voor bewoners en geen aanleiding geven tot onrust of ontevredenheid.

Speerpunt 8: Zorg voor een samenhangende visie

Achtergrond

Sluizeken-Tolhuis-Ham is een wijk die ervaren wordt als een onsamenvast geheel waar veel projecten naast elkaar bestaan (bv. DOK Noord, ziekenhuis, nieuwe woonprojecten, ...). De samenhang tussen deze ingrepen is vaak onduidelijk, keuzes lijken vaak van elkaar losstaande beslissingen. De wijk is daardoor teveel verworpen tot een mozaïek van functies en belangen, niet als een doordacht geheel.

Het gebrek aan samenhangende visie wordt vooral voelbaar waar ruimte schaars is en er spanningen ontstaan tussen bv. water en groen, mobiliteit en leefkwaliteit, bovenlokale functies en wijkleven, ruimte voor wonen en publieke ruimte.

We vragen geen stilstand maar wel dat ruimtelijke keuzes meer doordacht zijn, er voldoende tijd en ruimte voor dialoog is en dat de leefbaarheid voor iedereen centraal staat. Dat is in essentie een vraag naar een langetermijnvisie op ruimtegebruik, gedragen door bewoners en niet louter gestuurd door projecten of budgetten.

Aandachtspunten

- **Ontwikkel een integrale (ontwerp)visie voor de wijk.**
Werk met een samenhangende visie op ontwerp, waarin afspraken worden vastgelegd over inrichting en rekening wordt gehouden met uitdagingen van de wijk (zoals sluikstort en contacten tussen bewoners met een diverse achtergrond).
- **Stem ontwerp af op de eigenheid en draagkracht van (plekken in) de wijk.**
Erken dat straten, zones en wijkdelen elk hun eigen uitdagingen en mogelijkheden hebben. Ontwerpen moeten vertrekken vanuit de identiteit en draagkracht van de plek, en niet louter vanuit het rendement van een project. Betrek bewoners en gebruikers bij (ontwerp)keuzes.
- **Gebruik een beeldkwaliteitsplan als kader.**
Ontwikkel een beeldkwaliteitsplan dat samenhang en herkenbaarheid creëert, zonder de diversiteit van de wijk te negeren.

Speerpunt 9: Ontwikkel duurzaam en leefbaar

Achtergrond

Duurzame ontwikkeling in Sluizeken-Tolhuis-Ham is niet hetzelfde als louter fysieke vernieuwing alleen, maar gaat vooral over de effecten op het dagdagelijkse leven. We waarderen vernieuwing (zoals DOK Noord), maar maken ons tegelijk zorgen over het verlies van groen, de toename van verkeer en lawaai, de onbetaalbaarheid van de woningen, enzovoort. Het zorgt er vandaag voor dat de sociale mix in onze wijk onder druk komt te staan.

Leefbaarheid gaat over het belang van rust, veiligheid (o.a. voor kinderen), de nabijheid van voorzieningen, de kwaliteit van publieke ruimte en de toegang tot groen en water. Leefbaarheid heeft te maken met het kunnen wandelen, het buiten zitten, je kinderen laten spelen, je veilig voelen en – opnieuw – betaalbaar wonen. Leefbaarheid mag je dus zien als de toetssteen voor alle andere keuzes.

Aandachtspunten

- **Waarborg sociale mix en betaalbaar wonen.**
Nieuwbouw-, renovatie- en herbestemmingsprojecten moeten bijdragen aan een evenwichtige sociale mix in de wijk, met ruimte voor sociale huur, betaalbare koop en diverse woonvormen. Vermijd daarbij gentrificatie en het creëren van een wijk met twee snelheden.
- **Geef kansen aan levensloopbestendig (ver)bouwen.**
Stimuleer levensloopbestendig (ver)bouwen, zodat bewoners in de wijk kunnen blijven wonen wanneer hun woonbehoeften veranderen. Dit komt de sociale cohesie en verbondenheid in de wijk ten goede.
- **Kies resoluut voor duurzaamheid.**
Maak duurzaamheid een integraal onderdeel van elk project, onafhankelijk van schaal, initiatiefnemer, ...
- **Heb oog voor het erfgoed in de wijk.**
Integreer het industriële karakter en het bestaande erfgoed maximaal in nieuwe ontwikkelingen en/of renovaties. Zorg daarbij voor een link met de identiteit en geschiedenis van de wijk.

DEEL 6: EEN TOOLBOX VOOR DIALOOG OVER (FYSIEK- RUIMTELIJKE) INGEPEN IN DE WIJK

Deze toolbox kan gevuld worden met al het materiaal uit de gesprekken, het schrijfproces, de aftoetsmanieren, enzovoort. Dat kan gaan om gespreksleidraden, methodieken voor dialoog, enzovoort. In de bijlagen van dit rapport voegden we daarom alle hiervoor belangrijke materiaal.

Vorm en inhoud van de toolbox kunnen worden mee bepaald tijdens de fase van lay-out van de buurtvisietekst.

BRONNENLIJST

Bezige Buren (2023) Masterplan Sluizeken-Tolhuis-Ham. Intern document.

De Brauwere, G.; Vanthuyne, T.; Lescauwaet, A. & De Haene, J. (2020). *Van plek naar gedeelde wijk. Stadsontwikkeling in dialoog met haar diverse bewoners*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

De Visscher, S.; De Brauwere, G. & Verschelden, G. (2013). *Stadswijk in verandering: lezen tussen stenen en mensen*. Gent: Garant.

Gent (2024a). *Welkom in Sluizeken-Tolhuis-Ham*. <https://stad.gent/nl/Sluizeken-Tolhuis-Ham>, geraadpleegd op 10/01/2025.

Gent (2024b). Sluizeken-Tolhuis-Ham 4 buurten. <https://hoeveelin.stad.gent/wijken/Sluizeken-Tolhuis-Ham/>, geraadpleegd op 10/01/2025.

Gent (2024c). Dashboard Gent. <https://gent.buurtmonitor.be/dashboard/dashboard/demografische-en-socio-economie>, geraadpleegd op 10/01/2025.

Kenniscentrum Vlaamse Steden (2006). Samen werken aan je wijk. Naar een programma voor Sluizeken-Tolhuis-Ham, <https://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/samenwerken/participatie/interessante%20participatietrajecten/MoeberdoesGent/Documents/MO3%20startnota%27s%20per%20wijk/Sluizeken-Tolhuis-Ham.pdf>, geraadpleegd op 10/01/2025.

POD Maatschappelijke integratie (z.d.). Leefloon per gemeente. https://stat.mis.be/nl/dashboard/ris_cities?menu=map, geraadpleegd op 18/12/2025

Provincies in Cijfers (2024). Rapport bevolking en huishoudens Gent. https://provincies.incijfers.be/databank/report/?id=rapport_demografie&input_geo=gemeente_44021&keepworkspace=true#:~:text=In%20Gent%20wonen%20er%201.714,bevolkingsdichtheid%20524%20inwoners%20per%20km%C2%B2, geraadpleegd op 10/01/2025.

Statistiek Vlaanderen (z.d.). Sociale bijstand – Leefloon en equivalent leefloon. <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/sociale-bijstand-leefloon-en-equivalent-leefloon>, geraadpleegd op 17/12/2025

Vlaanderen (2024). Gemeente in vogelvlucht – Gent. <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/gemeente-vogelvbewoner18ht?gemeente=Gent>, geraadpleegd op 10/01/2025.

De auteurs maakten gebruik van generatieve AI (Copilot & ChatGPT) bij het schrijven van de achtergrond per speerpunt. Op basis van de delen 1 en 2 uit dit rapport is gevraagd om achtergrond per speerpunt te genereren. AI werd daarbij alleen gebruikt als inspiratie. De tekst is zelf geschreven.

OVERZICHT BIJLAGEN

Bijlage 1.1	Gesprekken over plekken: Gespreksleidraad
Bijlage 1.2	Gesprekken over plekken: Document geïnformeerde toestemming
Bijlage 1.3	Gesprekken over plekken: Brief met oproep tot medewerking
Bijlage 2.1	Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Draaiboek
Bijlage 2.2	Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Presentatie
Bijlage 3.1	Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Draaiboek
Bijlage 3.2	Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Kaarten
Bijlage 3.3	Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Overzicht charters
Bijlage 4	Schrijfworkshop 3 i.f.v. charter: Draaiboek
Bijlage 5.1	Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Flyers en affiches
Bijlage 5.2	Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Vragenlijst Versie Nederlands
Bijlage 6	Aftoetsen charter – Visuele vraagkaarten
Bijlage 7	Aftoetsen charter - Participatiespel

Bijlage 1.1: Gesprekken over plekken: Gespreksleidraad

Deze leidraad is opgemaakt voor eigen gebruik én kon ingezet worden voor bewoners om medebewoners te interviewen.

Sluizeken-Tolhuis-Ham – Gespreksleidraad ‘Gesprekken over plekken’

Overzicht van het gesprek

Deel 1: Introductie	<i>Je start het gesprek met een korte introductie van jezelf en van het wijkbudgetproject. Overloop de brief voor geïnformeerde toestemming en zet op beide exemplaren allebei je handtekening. Geef één exemplaar aan je gesprekspartner.</i>
Deel 2: Algemene gegevens over de gesprekspartner	<i>In dit deel peil je naar algemene informatie over de bewoner. Dit dient om zicht te krijgen op de diversiteit in de groep gesprekspartners.</i>
Deel 3: Gebruik van en leven in STHam volgens je gesprekspartner Deel 4: Wijkthema's volgens de Bezige Buren	<i>Deel 3 en 4 vormen het inhoudelijke deel van het gesprek. In deel 3 wordt aan de hand van een mental map of een echte kaart gevraagd naar het gebruik van en het samenleven in de buurt. In deel 4 wordt dieper in gegaan op 4 centrale thema's, gekozen door de Bezige Buren: water, geluid, industrie en buiten leven.</i>
Deel 5: Afsluiting van het gesprek	<i>In deel 5 sluit je dit gesprek af, waarbij je aandacht hebt voor:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bedanking;</i> - <i>Informatie voor het vervolg van het wijkbudgetproject.</i>

Bij elk onderdeel doen we een suggestie van hoe je de inhoud kan verwoorden. Vanzelfsprekend mag je alles in je eigen woorden zeggen.

Deel 1: Introductie

Benodigheden:

- Brief geïnformeerde toestemming (2 exemplaren)*
- Balpen*
- Voice recorder of recording app op smartphone*

Stel jezelf en het wijkbudgetproject nog eens kort voor.

Overloop de brief voor de geïnformeerde toestemming.

Leg daarbij het verloop van het gesprek uit.

Onderteken allebei beide exemplaren van de brief. Geef één exemplaar aan je gesprekspartner.

Zet het opnametoestel aan nadat daarvoor door je gesprekspartner expliciet toestemming is gegeven.

Deel 2: Algemene gegevens van je gesprekspartner

Benodigheden:

- Invulxemplaar van de vragen
- Balpen

Vanaf nu staat de voicerecorder aan.

Ik zal je nu enkele algemene gegevens vragen. Die hebben we nodig voor de verwerking en om met een zo groot mogelijke diversiteit aan bewoners/sters in gesprek te gaan. We willen immers mensen betrekken die verschillen qua etnisch-culturele achtergrond, gezinssituatie, woonomstandigheden, plek in de wijk, enzovoort.

Als je een vraag liever niet beantwoordt, mag je dat altijd aangeven.

Naam: .....

Gender: M   V   X   Andere

Geboortejaar: ... ..

Adres (enkel de straat): .....

Werksituatie: Schoolgaand   Werkzoekend
                          Werkend   Gepensioneerd
                          Andere: .....

Gezinssituatie: Alleenstaande zonder kinderen   Alleenstaande met kinderen
                          Koppel zonder kinderen   Koppel met kinderen
                          Andere: .....

Woonsituatie: Eigen woning
                          Huurwoning
                          Andere: .....

Soort woning: Appartement
                          Gesloten bebouwing zonder tuin/terras
                          Gesloten bebouwing met terras
                          Gesloten bebouwing met tuin
                          Halfopen bebouwing
                          Open bebouwing
                          Andere: .....

Jaar waarop je in de wijk STHam bent komen wonen: ... ..

Deel 3: Gebruik van en leven in STHam

Benodigdheden:

- Gespreksleidraad
- Wit blad papier A3
- Balpennen, potloden en/of stiften
- Optioneel: kaart van de wijk STHam

In dit deel wil ik het graag hebben over de manier waarop je de wijk STHam gebruikt en hoe je het (samen)leven in deze wijk ervaart.

We gaan het dus hebben over plaatsen in de wijk waar je wel en niet komt, waar je mensen ontmoet, welke veranderingen je ziet, enzovoort.

3.1. ***Ik geef je een blad papier en een potlood. Het is de bedoeling dat je op dit papier de wijk STHam tekent zoals jij dat wil.***

Jij mag beslissen wat je op de kaart zet. Het moet dus geen 'juiste' kaart zijn, zoals een wegenkaart, maar wel één die toont hoe jij naar de buurt kijkt en er gebruik van maakt. Je moet dus niet alles in de wijk tekenen. Teken wat jij belangrijk vindt of waar je zelf vaak komt. Vertel gerust wat je aan het tekenen bent.

Geef je gesprekspartner voldoende tijd om te tekenen.

Mogelijke vragen om het tekenen te bevorderen:

- *Teken eerste je eigen huis en vertrek van daaruit verder.*
- *Denk aan plaatsen in de buurt waar je komt, bv. parken of winkels.*
- *Geef de routes aan die je volgt.*
- *Je kan beginnen met de plaatsen waar je de afgelopen week kwam.*

3.2. ***Laten we nu eens overlopen wat je tekende. Je mag ondertussen ook zeker nog dingen bij tekenen of schrijven.***

Stel enkel deze vragen waarover de bewoner nog niet spontaan vertelde tijdens het tekenen van de kaart. Je hoeft niet alles te vragen. Laat het gesprek zo spontaan mogelijk verlopen. Als je gesprekspartner niet verder tekent op de kaart, mag je ook zelf bij tekenen. Vraag wel steeds of dit ok is.

- *Je tekende je **huis**.*
Woon je graag in dit huis?
Weet je nog wat je dacht toen je het kocht of begon te huren?
- *Van welke **winkels of diensten** (postkantoor, buurthuis, ...) maak je gebruik in de wijk?*
Heb je specifieke redenen om op deze plekken te winkelen?
Ga je ook buiten de buurt naar winkels of diensten? Waarom wel/niet? Waar?
- *Breng je je **vrije tijd** door in de wijk?*
Op welke plaatsen? Kan je dit aanduiden op je kaart?
Welke mensen kom je daar zoal tegen?
Ga je ook buiten de wijk voor je vrijetijdsbesteding? Waar? Voor welke activiteiten?

- **Zijn er plaatsen in STHam waar je nooit komt?**
Waarom kom je er niet? (bv. niets te doen, onveilig gevoel, ...)
- **Welke andere veranderingen zie je zoal in STHam?** Bijvoorbeeld op vlak van bewoners, plaatsen, bouwwerken, ...
Wat vind je hiervan?

3.3. **We zijn ook benieuwd naar het samenleven in STHam.**

- **Op welke plaatsen in de wijk kom je allemaal mensen tegen?**
Kan je dit aanduiden op je kaart?
Wat betekent dit voor jou?
- **Kan je een voorbeeld geven van een situatie waarbij je dacht: ‘Dat maakt het nu aangenaam om in deze wijk te leven.’ ?**

Mogelijke bijvragen:

- *Wie of wat zorgde ervoor dat je dit een aangename situatie vond?*
- *Heb je deze gedachte wel meer over de wijk?*

- **Heb je ook een voorbeeld van een situatie waarbij je dacht: ‘Dat vind ik nu niet aangenaam aan de wijk STHam’ ?**

Mogelijke bijvragen:

- *Wie of wat zorgde ervoor dat je dit een onaangename situatie vond?*
- *Heb je deze gedachte wel meer over de wijk?*

Deel 4: Wijkthema's volgens de Bezige Buren

Benodigheden:

- *Gespreksleidraad*
- *Kaart van de wijk STHam*
- *5 (fluo)stiften in verschillende kleuren: blauw, geel, roze, groen, oranje*

De Bezige Buren kozen vier thema's in de wijk STHam waar ze verder mee werken. Ik overloop deze met jou en hoor graag wat deze thema's bij jou oproepen.

We bekijken ook samen op de kaart van STHam waar deze thema's zich volgens jou situeren.

4.1. **Het eerste thema is ‘water’.**

- *Waar denk je spontaan aan als je de combinatie STHam en ‘water’ hoort?*
- *Kan je met de blauwe stift plaatsen aanduiden op de kaart die je met dit thema linkt?*
Waarom zie je daar een link?

Als je gesprekspartner moeite heeft om plekken op de kaart te vinden of aan te duiden, kan je dat overnemen. Vraag dan bv. een beschrijving van de plek of ga samen op zoek op de kaart.

4.2. **Het tweede thema is ‘geluid’.**

- *Waar denk je spontaan aan als je de combinatie STHam en ‘geluid’ hoort?*
- *Kan je met de gele stift plaatsen aanduiden op de kaart die je met dit thema linkt? Waarom zie je daar een link?*

4.3. **Een derde thema dat de Bezige Buren vast legden is ‘industrie’.**

- *Waar denk je spontaan aan als je de combinatie STHam en ‘industrie’ hoort?*
- *Kan je met de roze stift plaatsen aanduiden op de kaart die je met dit thema linkt? Waarom zie je daar een link?*

4.4. **Een vierde en laatste thema van de Bezige Buren is ‘buiten leven’.**

- *Waar denk je spontaan aan als je de combinatie STHam en ‘buiten leven’ hoort?*
- *Kan je met de groene stift plaatsen aanduiden op de kaart die je met dit thema linkt? Waarom zie je daar een link?*

4.5. **Als je zelf een thema voor de wijk zou mogen benoemen, wat zou je dan nemen?**

- *Waarom kies je dit thema?
Wat betekent dit thema voor jou?*
- *Kan je met de oranje stift plaatsen aanduiden op de kaart die je met dit thema linkt? Waarom zie je daar een link?*

Deel 5: Afsluiting

Benodigdheden:

Gespreksleidraad

We zijn aan het einde van ons gesprek over STHam gekomen.

- *Wil je naar aanleiding van dit gesprek nog iets zeggen over de wijk, de mensen, het wijkbudgetproject, ...?*
- *Mogen we je nog contacteren voor andere activiteiten binnen ons wijkbudgetproject?*

Bedank je gesprekspartner voor de medewerking.

Geef – indien gevraagd – nog wat extra informatie over de volgende stappen in het wijkbudgetproject.

Bijlage 1.2: Gesprekken over plekken: Document geïnformeerde toestemming

Document geïnformeerde toestemming

Beste bewoner van Sluizeken-Tolhuis-Ham,

De Bezige Buren kregen via het wijkbudget middelen om diverse zaken te ontwikkelen m.b.t. leven en samenleven in de wijk.

Ze vroegen onderzoeksters van HOGENT (onderzoekscentrum eCO-CITY) om hen dit uit te voeren. Binnen dit project wordt gewerkt aan een wijkwandeling, een charter en een dialoogbox m.b.t. ruimtelijke ingrepen in de wijk.

Als bewoner van de wijk werd ik geïnterviewd over het leven en samenleven in de wijk en ga ik hier zelf over in gesprek met andere bewoners.

Ik geef de gespreksgegevens af aan de onderzoeksters van de HOGENT en zij zullen dit verwerken in de wandeling en het charter van Sluizeken-Tolhuis-Ham. Daarbij wordt alleen je voornaam vermeld.

Tijdens ons gesprek mag je altijd aan geven te willen stoppen, om welke reden dan ook.

Als je graag verder op de hoogte blijft, geef dan je emailadres of je telefoonnummer door. Dan krijg je een uitnodiging voor elke activiteit binnen dit project.

Alvast bedankt om via dit gesprek te willen mee werken aan ons wijkbudgetproject!

Vriendelijke groeten,
De Bezige Buren van STHam
en de onderzoeksters van HOGENT

Overeenkomst

Ik, ... (*naam bewoner*), verleen mijn medewerking aan het hierboven vermelde wijkbudgetproject.

Ik verklaar hierbij dat:

- de uitleg over de inhoud en werkwijze tijdens en na het gesprek voor mij duidelijk is en dat ik de kans kreeg bijkomende vragen te stellen over het wijkbudgetproject.
- ik uit vrije wil deelneem aan dit gesprek.
- ik toestemming geef aan de onderzoeksters van HOGENT om mijn gegevens te verwerken op de manier zoals afgesproken is (enkel vermelding voornaam).
- ik op de hoogte ben van de mogelijkheid om dit gesprek op elk moment stop te zetten.
- ik op de hoogte ben van de mogelijkheid om verdere informatie over het wijkbudgetproject te krijgen.

Plaats en datum

Naam + handtekening

.....

Ik, ... (*naam van gespreksleider/ster*), bevestig dat ik me aan de gemaakte afspraken zal houden.

Plaats en datum

Naam + handtekening

.....

Bijlage 1.3: Gesprekken over plekken: Brief met oproep tot medewerking

We zoeken bewoners/sters voor de realisatie van ons wijkbudgetproject

Beste bewoner/ster van Sluizeken-Tolhuis-Ham,

Wil je graag mee een rol spelen in het vorm geven van onze wijk? We zoeken vrijwilligers om mee te werken aan ons wijkbudgetproject, waarmee onze wijk willen verrijken en versterken.

Daarom nodigen we je uit om deel te nemen aan een interview dat afgenomen wordt door onderzoeksters van de HOGENT (onderzoekscentrum eCO-CITY). In dit interview kan je eerst en vooral je eigen perspectieven op en verhalen over onze wijk delen. Daarnaast krijg je informatie en een leidraad om zelf interviewer/ster te zijn bij andere buurtbewoners/sters. Via deze gesprekken willen we een schat aan verhalen verzamelen over verschillende aspecten van onze wijk, met specifieke aandacht voor de thema's water, geluid, industrie en buiten leven.

De verzamelde verhalen zullen dienen als inspiratie voor één of meer wijkwandelingen waarin de eigenheid, diversiteit en potenties van onze wijk kan ontdekt en gewaardeerd worden.

Maar dat is niet alles! We willen ook een charter opstellen m.b.t. fysiek-ruimtelijke ingrepen in onze wijk. Bij het schrijven van dit charter worden we verder begeleid door de onderzoeksters van de HOGENT (onderzoekscentrum eCO-CITY). Zij geven ons theoretische kaders en schrijftips en presenteren een analyse van de door jullie verzamelde verhalen. Het charter zal dus voor een groot deel gebaseerd zijn op jullie ervaringen, inzichten en aanbevelingen.

We willen met dit charter de stadsdiensten tonen wat de eigenheid is van onze wijk, op welke manieren deze gebruikt wordt en welke verbeteringen er mogelijk zijn. De mening van buurtbewoners is hierbij van onschatbare waarde.

Als je graag mee werkt als geïnterviewde en interviewer/ster of als medeschrijver/ster van het charter, neem dan contact met Thomas Kindt via bezigeburen@gmail.com of met de onderzoeksters van HOGENT via greet.debrauwere@hogent.be.

We kijken er naar uit om jouw verhalen te horen!

De Bezige Buren

en An Lescauwaet en Greet De Brauwere van HOGENT

Bijlage 2.1: Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Draaiboek

STHam Wijkbudgetproject

Workshop 1: Kijk-op-de-wijk: Sluizeken-Tolhuis-Ham in woord en beeld

Draaiboek: Wie zit rond de (schrijf)tafel?

Benodigd materiaal

- Kaarten met citaten over sociale, economische, ecologische en ruimtelijke ambities en aandachtspunten voor een wijk.

Aanpak (met instructies)

1. **'Kies je kaarten'** (citatenkeuze) (5min.)
  - Er ligt een stapel kaarten op tafel.
  - Kies elk 3 citaten die voor jou aangeven wat je belangrijke elementen (aandachtspunten, discussiepunten, af te toetsen elementen, ...) vindt in een charter voor Sluizeken-Tolhuis-Ham.
2. **'Leg je kaarten op tafel'** (individuele motivatie) (10min.)
  - Leg de 3 kaarten die je koos voor je op tafel in de richting van de andere deelnemers.
  - Kies er 1 uit om toe te lichten op basis van de volgende vragen:
    - o Wat spreekt je aan in dit citaat?
    - o Hoe zie je dit als aandachtspunt of kans voor STH?
3. **'Maak jullie kaartspel'** (citatenclustering) (10min.)
  - Pijken: Welke kaarten zeggen iets over hoe een wijk is ingericht of eruitziet?
  - Harten: Welke kaarten gaan over hoe mensen met elkaar (kunnen) omgaan?;
  - Klavers: Welke kaarten richten zich op ecologie, duurzaamheid, groen of natuur?;
  - Koeken: Welke kaarten hebben iets te maken met economische uitdagingen en kansen?
4. **Conclusies** (5min.)
  - Welke samenvattende uitspraken kunnen we als groep reeds maken voor elke cluster kaarten?

Citaten

- Een gemeenschap wordt gebouwd door wat mensen samen doen, niet door wat ze alleen dromen. (anoniem)
- De kracht van een wijk zit in de mensen die elkaar zien en horen. (anoniem)
- Inclusiviteit begint met luisteren naar elke stem, ongeacht hoe zacht ze klinkt. (anoniem)
- Een sterke buurt groeit wanneer kansen voor iedereen binnen handbereik liggen. (anoniem)
- Lokale economie is de zuurstof van een levende gemeenschap. (Jane Jacobs)
- Investeren in een wijk is investeren in mensen, ideeën en de toekomst. (anoniem)
- Een wijk bloeit als ze groeit in harmonie met de natuur. (anoniem)
- Duurzaamheid begint op straatniveau, waar kleine acties grote veranderingen teweegbrengen. (anoniem)
- Ruimte is niet alleen wat je ziet, maar wat je voelt wanneer je er leeft. (anoniem)
- Een buurt is als een canvas: samen bepalen we hoe het schilderij eruitziet. (anoniem)
- Kwaliteit van ruimte bepaalt de kwaliteit van leven. (Jan Gehl)
- De enige constante is verandering, en samen bepalen we de richting. (Heraclitus)

- Verandering is geen bedreiging, maar een kans om iets beter op te bouwen. (anoniem)
- De beste wijken ontstaan niet vanzelf: ze worden bedacht, gedeeld en samen gemaakt. (anoniem)
- De stad is niet alleen een plek, het is een manier van samenleven. (Georg Simmel)
- Samenleven betekent dat we allemaal verantwoordelijk zijn voor elkaars welzijn. (anoniem)
- Een gemeenschap ontstaat waar mensen elkaar ontmoeten en verbinden. (Henri Lefebvre)
- Samenleven kan zich uiten in verschillende vormen. (De Brauwere e.a.)
- Diversiteit is een kenmerk van elke wijk. (De Brauwere e.a.)
- Een wijk functioneert ondanks haar uitdagingen. (De Brauwere e.a.)
- Werken rond samenleven is politiserend werken. (De Brauwere e.a.)
- Lokale handel is de levensader van duurzame gemeenschappen. (Wendell Berry)
- Een stad die investeert in haar wijken, bouwt aan haar toekomst. (Jane Jacobs)
- Duurzaamheid begint bij de keuzes die we vandaag maken, samen met onze burens. (David Orr)
- Een leefbare wijk is een groene wijk. (anoniem)
- We maken deel uit van het ecosysteem van onze wijk, en zijn er verantwoordelijk voor. (anoniem)
- Ruimte in een wijk is meer dan fysiek: het is wat mensen samen tot leven brengen. (anoniem)
- De kwaliteit van een plek wordt bepaald door hoe het voelt om er te zijn. (William Whyte)
- Elke wijk is een puzzel van verschillende levens; samen maken we het compleet. (Jan Gehl)
- Steden zijn geen probleem om op te lossen, maar kansen om te benutten. (Jaime Lerner)
- Verandering ontstaat waar visie en samenwerking samenkomen. (anoniem)

Bijlage 2.2: Schrijfworkshop 1 i.f.v. charter: Presentatie

1

2

3

- Kies je kaarten.
- Leg je kaarten op tafel.
- Maak jullie kaartspel.
- Conclusies.

4

5

Algemene aanpak

- **Workshops** met een schrijfgroepje.
- **Activiteiten** ter verbreding en verdieping van de informatie.
- **Aftoetsmomenten** met diverse stakeholders.

— Vangesprekken naar plekken —

6

7

Workshops

- Workshop 1 (13/01):
Kijk op de wijk: STHam in woord en beeld.
- Workshop 2 (31/03):
(Samen)leven in een veranderende wijk:
uitgangspunten en ambities voor STHam.
- Workshop 3 (26/05):
Dialoog over fysiek-ruimtelijke ingrepen en plannen:
en charter voor STHam.
- **Eindredactie.**

8

- **Workshop 1:**
Kijk op de wijk: STHam in woord en beeld.
  - **Kijk-op-de-wijk** en elementen uit **gesprekken** met bewoners/gebruikers;
  - **Wat missen we nog:**
waar willen we nog verbreden/verdiepen?
(bij andere bewoners en gebruikers + bij de stad)
  - **Start-to-write:**
wat willen we in het charter?

9

Periode van verbreding en verdieping.

10

- **Workshop 2:**
(Samen)leven in een veranderende wijk:
uitgangspunten en ambities voor STHam.
  - Wat kwamen we nog **extra** te weten **over de wijk**?
  - **Theoretisch kader** 'Van plek naar gedeeldevij-k';
  - **Uitgangspunten en ambities** van en voor STHam;
  - **Restart-to-write:**
wat willen we (nog) in het charter?
  - **Wat willen we aftoetsen:**
bij andere bewoners en gebruikers + bij de stad

11

Periode van aftoetsen.

12

▪ **Workshop 3:**
Dialogo over fysiek-ruimtelijke ingrepen en plannen:
een charter voor STHam.

- Wat kwam uit het **aftoetsen**?
- **Inspirerende voorbeelden** van charters;
- **Finish-to-write:**
wat moet er zeker nog in het charter?
hoe moet het charter er uit zien?

13

Periode van **aftoetsen**.

14

- Eindredactie.

15

16

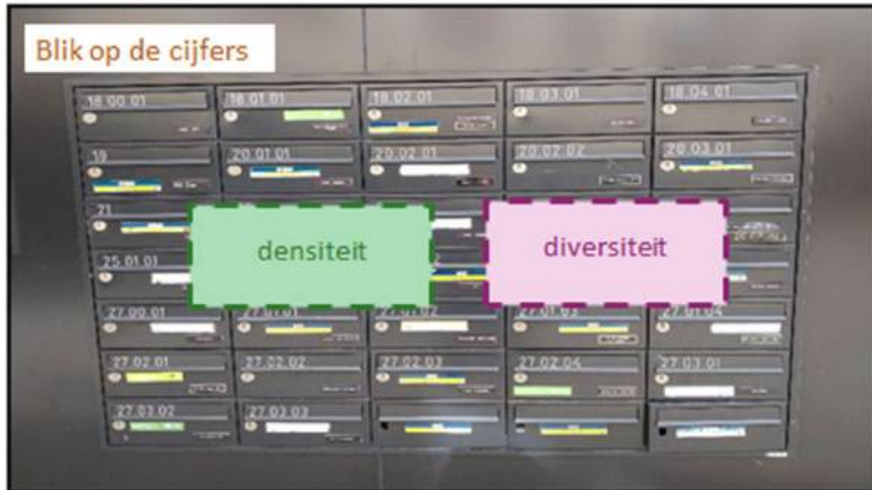
- **Blik op de kaart.**
- **Blik op de cijfers.**
- **Verkenning van de wijk.**
- **Blik van professionals in de wijk.**
- **Blik van wijkbewoners.**

Wat springt in het oog?

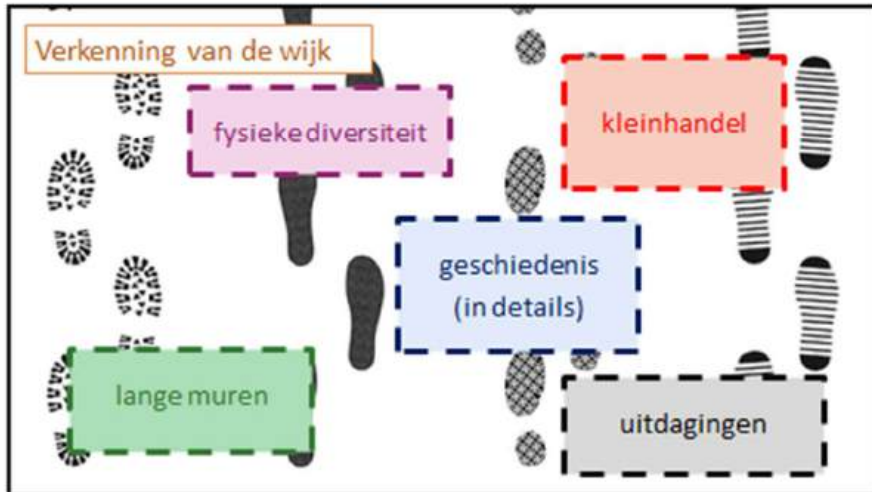
17

18

19

20

21

22

23

24

25

Blik van professionals in de wijk

“Witte wijkbewoners beslissen voor iedereen.”

“De sterkte van een charter wordt in grote mate bepaald door de stem van zoveel mogelijk diverse bewoners.”

“Er wordt veel gevraagd, maar we geven te weinig terug.”

26

Blik van wijkbewoners

“Samenwerken met andere gemeenschappen is enorm moeilijk.”

“Een eenvoudige wijk is een elitewijk geworden.”

“Parkjes maken is ok. Maar als er opgekuist moet worden hebben ze houten oren.”

27

28

29

30

- Verduidelijking doel.
- Brainstormsessie in duo's.
- Evaluatie en selectie.
- Keuzeronde.

31

32

Bijlage 3.1: Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Draaiboek

STHam Wijkbudgetproject
Workshop 2: (Samen)leven in een veranderende wijk:
uitgangspunten en ambities voor Sluizeken-Tolhuis-Ham
Draaiboek

BENODIGD MATERIAAL

- Themafiches (voor groepsindeling);
- Instructiefiche per werkgroepje;
- Notitieblad per deelnemer;
- Kaarten;
- Uitgeprinte voorbeeldcharters;
- Stickervelletjes voor werkgroepjes 2 en 4 (met groene en rode stickers);
- Stiften (groen en rood) voor werkgroepjes 1 en 3;
- Post-its en stylo's.

AANPAK

1. Terugblik (max. 10 min.)

- Wijkanalyse.
- Gesprekken over plekken (n=30).
- Workshop 1 ifv charter.
- Overlegmomenten met kerngroep Bezige Buren.
Daarin werd gekozen voor de (werk)titel 'Dromen van Sluizeken-Tolhuis-Ham'.
Specifieke aandacht zal gaan naar 2 elementen: (1) plekken met potentie voor verbinding; (2) doorwaadbaarheid van de wijk.
→ Al dit materiaal gebruikten we om deze tweede workshop mee vorm te geven."

2. Aanpak van workshop 2 (max. 10 min.)

- We werken concreet op de twee vernoemde thema's.
- Daarnaast houden we opties open voor andere thema's of aandachtspunten.
- Groepindeling o.b.v. interesse:
Plekken met potentie tot verbinding (2 groepjes)
Doorwaadbaarheid van de wijk (2 groepjes)
Inspiratie uit andere charters (1 groepje)
Deelnemers kunnen een fiche kiezen met daarop hun thema en groepje. Op die manier zorgen we voor een optimale spreiding in 5 groepjes.

3. Werken in werkgroepjes (+/- 60 min.)

Elk werkgroepje krijgt een instructiefiche en het nodige materiaal.

4. Presentatie en uitwisseling (+/- 20 min.)

Van elk werkgroepje blijft de verslaggever zitten.

De andere deelnemers verschuiven van werkgroepje. Liefst verspreiding van elk bestaand groepje over de andere groepjes.

Instructie:

- Kijk en luister wat in het betrokken groepje werd besproken.
- Geef aanvullingen en tips op basis van het werk in je eigen groepje en/of eigen ervaringen. Noteer dit op een post-it.

Groepen 1 en 3 - Instructies

Duid een verslaggever aan die ook de tijd bewaakt. (max. 5 min.)

Elke deelnemer krijgt ook een blad om eigen notities te maken. Notities kunnen de vorm hebben van een tekst, maar ook tekeningen e.d.

Wat begrijpen we onder ons thema (doorwaadbaarheid van de wijk)? (max. 10 min.)

Doe een rondje in de groep waarbij elke deelnemer kort aangeeft wat hij/zij onder het thema verstaat. Hou dit kort.

Wat is de situatie nu? (25 min.)

- Neem de kaart.
- Duid met groene stift de routes aan waar nu al kansen zijn voor doorwaadbaarheid. Geef elke gekozen route een nummer (voor de verslaggeving). Bespreek waarom en hoe deze route voor jullie doorwaadbaar is.
- Duid met rode stift de routes aan waar jullie momenteel problemen en/of uitdagingen zien voor doorwaadbaarheid, maar die jullie graag zouden aanpakken. Geef elke gekozen route een nummer (voor de verslaggeving). Bespreek waarom en hoe deze route voor jullie momenteel niet doorwaadbaar is, maar wel zou kunnen zijn.

Wat is onze droom? (20 min.)

- Kies twee routes (met groene of rode stift) waar jullie een droom willen voor formuleren.
- Omschrijf jullie droom voor elke route o.b.v. volgende vragen:
Stel je voor dat je hier over 5 jaar loopt of fietst. Wat zie je? Hoe voelt het? Wat gebeurt hier anders dan nu?

Groepen 2 en 4 - Instructies

Duid een verslaggever aan die ook de tijd bewaakt. (max. 5 min.)

Elke deelnemer krijgt ook een blad om eigen notities te maken. Notities kunnen de vorm hebben van een tekst, maar ook tekeningen e.d.

Wat begrijpen we onder ons thema (plekken met potentie tot verbinding)? (max. 10 min.)

Doe een rondje in de groep waarbij elke deelnemer kort aangeeft wat hij/zij onder het thema verstaat. Hou dit kort.

Wat is de situatie nu? (25 min.)

- Neem de kaart.
- Duid met groene stickers de plekken aan waar jullie nu al kansen zien voor verbinding.
Geef elke gekozen plek een nummer (voor de verslaggeving).
Bespreek welke kansen jullie voor elke gekozen plek zien.
- Duid met rode stickers de plekken aan waar jullie problemen en/of uitdagingen zien voor verbinding.
Geef elke gekozen plek een nummer (voor de verslaggeving).
Bespreek welke problemen en/of uitdagingen jullie voor elke gekozen plek zien.

Wat is onze droom? (20 min.)

- Kies twee plekken (met groene of rode sticker) waar jullie een droom willen voor formuleren.
- Omschrijf jullie droom voor elke plek o.b.v. volgende vragen:
Stel je voor dat je hier over 5 jaar staat. Wat zie je? Hoe voelt het? Wat gebeurt hier anders dan nu?

Groepen 5 - Instructies

Duid een verslaggever aan die ook de tijd bewaakt. (max. 5 min.)

Elke deelnemer krijgt ook een blad om eigen notities te maken. Notities kunnen de vorm hebben van een tekst, maar ook tekeningen e.d.

Voorbeeldcharters

Jullie krijgen een aantal voorbeeldcharters. Zoek eventueel zelf nog aanvullende voorbeelden.

Bekijk deze met aandacht voor:

- (1) inhoud en woordgebruik;
- (2) lay-out en aantrekkelijkheid.

Welke lay-out? (25 min.)

- Welke lay-out vinden jullie aantrekkelijk i.f.v. communicatie met andere bewoners of organisaties in de wijk? Waarom?
Mogelijke aandachtspunten: visualisatie, leesbaarheid voor een breed publiek, inclusiviteit, ...
- Welke lay-out vinden jullie aantrekkelijk i.f.v. communicatie met de stad? Waarom?
Mogelijke aandachtspunten: visualisatie, kracht, aantrekken tot verder lezen, ...

Wat zijn aanvullende inhoud? (20 min.)

- Welke inhoud zien jullie ook bruikbaar voor het charter 'Dromen van Sluizeken-Tolhuis-Ham'?
- Passen deze onder de reeds gekozen thema's (doorwaadbaarheid, potentieel verbindende plekken)? Waarom wel/niet?
- Indien niet: op welke manier kunnen ze aanvullend zijn bij de reeds gekozen thema's? Waarom?

Bijlage 3.2: Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Kaarten

Bijlage 3.3: Schrijfworkshop 2 i.f.v. charter: Overzicht charters

Be Sustainable (2020). Charter Quickscan. Een sterke ambities voor de Brusselse wijken.

ECTP-CEU (2016). Europees charter Participatieve démocratie in Ruimtelijke processen.

Eu2020.de (2020). The New Leipzig Charter. The transformative power of cities for the common good.

Pulse (2024). Im/Pulse: 8 actievoorstellen.

Stad Brussel (2024). Handvest voor burgerparticipatie.

Stad Gent (2019). Charter toegankelijkheid.

Stad Gent (2021). Bouwen aan dialoog.

Stad Gent (2024). Wat leerden we uit 25 jaar participatief werken?

Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen (2024). Samen werken aan een duurzame toekomst voor Vlaamse dorpen.

Bijlage 4: Schrijfworkshop 3 i.f.v. charter: Draaiboek

STHam Wijkbudgetproject

Workshop 3: Speerpunten in het charter voor Sluizeken-Tolhuis-Ham

Draaiboek

BENODIGD MATERIAAL

- Naametiket per deelnemer.
- Puzzels voor groepsindeling: 4 foto's, elk in 5 stukken.
- Affiche met de tien speerpunten.
- Affiche per speerpunt.
- Infomap per speerpunt:
  - Omschrijving Bezige Buren
  - Algemene informatie
  - Quotes
  - Foto's
  - Cijfermateriaal
  - ...
- Post-its in verschillende kleuren.
- 40 rode post-its.
- Stylo's en potloden.
- Fiches met tafelnummer voor doorschuifstelsel.

INLEIDING (15 minuten)

Wat vooraf ging in de workshops:

- Workshop 1 met focus op visie-ontwikkeling.
- Workshop 2 met focus op betekenisvolle plekken en doorwaadbaarheid.

Wat vooraf ging in het project:

- Wijkanalyse (kaart, cijfers, beelden, ...)
- Gesprekken met professionals, bewoners en passanten in de wijk.
- Brainstorms en overlegmomenten Bezige Buren.
- Studentenproject rond 6 thema's.
- ...

Workshop 3

- Vanavond bepalen we positieve speerpunten voor het charter: waar willen we écht voor gaan en komt de wijk ten goede?
- We starten voor elk gekozen speerpunt met voorstellen tot inhoud en visualisatie.

Intro door Thomas Kindt

- Wat willen we met het charter bereiken?
- Wie willen we met het charter bereiken?

Aanpak

- Straks gaan we de groep verdelen in 4 subgroepen.
- Aan elke tafel liggen 2 of 3 speerpunten van het charter.
- Voor elk speerpunt ligt basisinformatie, foto's en/of quotes ter beschikking om het gesprek erover aan te gaan.
- Je kan je eigen input geven, maar ook aangeven dat een speerpunt voor jou overbodig is.
- Aan de tafels 3 en 4 krijg je de kans om nog een extra speerpunt te formuleren.
- We werken met verschillende rondes. Je kan dus verschillende speerpunten mee vorm geven.

GROEPSINDELING (5 minuten)

- We hebben 4 afbeeldingen van de wijk. Elke afbeelding is een puzzel.
- Elke deelnemer krijgt een puzzelstuk.
- Aan elke tafel zit al één persoon met een puzzelstuk:
  - o Tafel 1: Jan Ginneberge (Ham)
  - o Tafel 2: Bert Rogiers (Nieuwland)
  - o Tafel 3: Thomas Kindt (Nieuwland)
  - o Tafel 4: An Lescrauwaet (HOGENT)
- De deelnemers zoeken de tafel waarbij ze horen op basis van hun puzzelstuk en blijven aan deze tafel zitten.

SPEERPUNTEN UITWERKEN

Tafelindeling

Tafel 1 (Thomas)

- Evenwicht tussen wijkgericht en bovenlokaal
- Veranker langdurige samenwerking
- Gebruik lokale kennis

Tafel 2 (Bert)

- Publieke ruimte eerst
- Zorg voor samenhang in ontwerp
- Ontwikkel duurzaam en leefbaar

Tafel 3 (Jan)

- Stimuleer ontmoeting
- Trage verbindingen en rustpunten
- Speerpunt X

Tafel 4 (An)

- Groei van groen
- Geef water een plek
- Speerpunt X

Algemeen

- Per speerpunt ligt materiaal klaar: samenvatting Bezige Buren, algemene thema, visuele input, cijfermateriaal, quotes, ...
- Voor elk speerpunt hangt een affiche aan de muur.

Ronde 1: algemene inhoud speerpunten (40 minuten)

- Aan deze tafel liggen 2 of 3 speerpunten en input voor elk speerpunt.
- Verken het materiaal per speerpunt en bespreek dit kort in groep. (20 minuten)
- Noteer aanvullingen en opmerkingen op de post-its en hang deze bij het betrokken speerpunt. (15 minuten)
- Bij de tafels 3 en 4 ligt een speerpunt 'X'. Als je vindt dat er een speerpunt ontbreekt, kan je dit hier noteren. Motiveer kort waarom dit voor jou een noodzakelijk 'extra' speerpunt is.

Doorschuiven

- Elke deelnemer krijgt een nummer van de tafel waar hij/zij verwacht wordt.
- Wie aan tafel 1 of 2 zat wordt door verwezen naar tafel 3 of 4.
- Wie aan tafel 3 of 4 zat wordt door verwezen naar tafel 1 of 2.

Ronde 2: verdere uitwerking speerpunten (30 minuten)

- De tafelverantwoordelijke geeft een korte samenvatting van de speerpunten en de input uit de vorige ronde. Eerste reacties kunnen daarbij gegeven worden. (10 minuten)
- Bespreek in groep wat dit speerpunt concreet kan betekenen voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Noteer dit op de post-its (andere kleur dan ronde 1) en hang deze bij het betrokken speerpunt.
Bespreek en kies welk materiaal uit de infomap per speerpunt zeker moet mee genomen worden bij de omschrijving van het speerpunt. Hang dit bij het betrokken speerpunt.
(20 minuten)
- Bij de tafels 3 en 4 ligt een speerpunt 'X'. Als je vindt dat er een speerpunt ontbreekt, kan je dit hier noteren. Motiveer kort waarom dit voor jou een noodzakelijk 'extra' speerpunt is.

Ronde 3: besluiten speerpunten (20 minuten)

- Deelnemers lopen door de ruimte en bekijken de affiches van elk speerpunt.
- Elke deelnemer krijgt 2 rode post-its. Deze mag hij/zij gebruiken voor een speerpunt dat ze niet in het charter willen. Op de post-its schrijft de deelnemer de motivatie daarvoor.
- Op elke affiche kan een finale opmerking gegeven worden met een gele post-it. Dat kan een samenvatting, titel, belangrijke noot, ... zijn.

AFSLUITMOMENT

Thomas Kindt aan het woord.

TAFELINSTRUCTIES

Ronde 1: algemene inhoud speerpunten (40 minuten) (tafelverantwoordelijke)

- Aan deze tafel liggen 2 of 3 speerpunten en input voor elk speerpunt.
- Verken het materiaal per speerpunt en bespreek dit kort in groep. (20 minuten)
- Noteer aanvullingen en opmerkingen op de post-its en hang deze bij het betrokken speerpunt. (15 minuten)
- Bij de tafels 3 en 4 ligt een speerpunt 'X'. Als je vindt dat er een speerpunt ontbreekt, kan je dit hier noteren. Motiveer kort waarom dit voor jou een noodzakelijk 'extra' speerpunt is.

Doorschuiven (Greet)

- Elke deelnemer krijgt een nummer van de tafel waar hij/zij verwacht wordt.
- Wie aan tafel 1 of 2 zat wordt door verwezen naar tafel 3 of 4.
- Wie aan tafel 3 of 4 zat wordt door verwezen naar tafel 1 of 2.

Ronde 2: verdere uitwerking speerpunten (30 minuten) (tafelverantwoordelijke)

- De tafelverantwoordelijke geeft een korte samenvatting van de speerpunten en de input uit de vorige ronde. Eerste reacties kunnen daarbij gegeven worden. (10 minuten)
- Bespreek in groep wat dit speerpunt concreet kan betekenen voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Noteer dit op de post-its (andere kleur dan ronde 1) en hang deze bij het betrokken speerpunt.
Bespreek en kies welk materiaal uit de infomap per speerpunt zeker moet mee genomen worden bij de omschrijving van het speerpunt. Hang dit bij het betrokken speerpunt.
(20 minuten)
- Bij de tafels 3 en 4 ligt een speerpunt 'X'. Als je vindt dat er een speerpunt ontbreekt, kan je dit hier noteren. Motiveer kort waarom dit voor jou een noodzakelijk 'extra' speerpunt is.

Ronde 3: besluiten speerpunten (20 minuten) (Greet)

- Deelnemers lopen door de ruimte en bekijken de affiches van elk speerpunt.
- Elke deelnemer krijgt 2 rode post-its. Deze mag hij/zij gebruiken voor een speerpunt dat ze niet in het charter willen. Op de post-its schrijft de deelnemer de motivatie daarvoor.
- Op elke affiche kan een finale opmerking gegeven worden met een gele post-it. Dat kan een samenvatting, titel, belangrijke noot, ... zijn.

Bijlage 5.1: Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Flyers en affiches

**Jouw mening over
Sluizeken-Tolhuis-Ham
telt!**

Wat vind jij van Sluizeken-Tolhuis-Ham?

Wat kan beter in de wijk?

Neem je GSM en scan deze QR-code.

De vragen beantwoorden duurt ongeveer 10 minuten.

Een bevraging van de Bezige Buren en HOGENT (eCO-CITY), met steun van Stad Gent.

Your opinion in
10 minutes about
Sluizeken-Tolhuis-Ham

Votre avis en 10 minutes
sur Sluizeken-Tolhuis-
Ham

Sluizeken-Tolhuis-Ham
hakkında 10 dakika içinde
görüşünüz

Вашето мнение за 10
минути за Sluizeken-
Tolhuis-Ham

Scan the QR code for your language and start the survey.
Scanne le code QR correspondant à ta langue et commence
le questionnaire.

Dilinizin QR kodunu tarayın ve ankete başlayın.
Сканирайте QR кода на вашия език и започнете анкетата.

Bron foto: <https://www.foto.com/nl/afbeeldingen/stock-illustratie-1399635f>
© De Digitale Burger – Gemeente Ghent

A survey conducted by Bezige Buren and HOGENT (eCO-CITY), with the support of the City of Ghent.

Bijlage 5.2: Aftoetsen charter – Digitale bevraging: Vragenlijst Versie Nederlands

Jouw Wijk – Jouw mening

Wat denk jij over de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham? Wat moet anders? Wat kan beter? Wat wil je zeker behouden of versterken?

Geef je hier graag je mening over? Vul dan deze korte bevraging in. Het kost je ongeveer 10 minuten. Vragen die je niet wil beantwoorden, mag je gewoon overslaan.

Jouw antwoorden helpen De Bezige Buren - dat is een groep buurtbewoners die zich inzet voor een betere wijk - en onderzoekers van HOGENT om hun buurtvisie en kijk op Sluizeken-Tolhuis-Ham te vervolledigen. Deze visie is samen met een aantal buurtbewoners geschreven en moet onder andere dienen om adviezen te geven aan Stad Gent en projectontwikkelaars om meer rekening te houden met de wensen van de bewoners van de wijk.

Alvast bedankt voor je medewerking!

De Bezige Buren Sluizeken-Tolhuis-Ham (bezigeburen@gmail.com);

Greet De Brauwere en Werner De Wael HOGENT (onderzoekscentrum eCO-CITY);
met de steun van Stad Gent.

Verschillende autoparkeerplaatsen moeten vervangen worden door bv. fietsenrekken, miniparkjes, ... In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

De stad moet bewoners laten meedenken over veranderingen in de wijk. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

De stad moet bewoners duidelijk informeren over veranderingen in de wijk. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Grote bouwprojecten moeten een doorgang voorzien voor voetgangers en fietsers. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

In de wijk zijn er al genoeg voorzieningen die vooral voor mensen van buiten de wijk zijn (bv. ziekenhuis, scholen). In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Er mogen geen nieuwe bouwprojecten meer komen in de wijk. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Op meerdere plaatsen in de wijk moet natuur komen. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Op meerdere plaatsen in de wijk moeten bankjes komen. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Waterlopen (bv. de Lieve) moeten opnieuw open gelegd worden. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Woningen moeten zo gebouwd zijn dat mensen hun hele leven in de wijk kunnen blijven wonen. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Een mix van woningen (bv. rijwoningen, sociale woningen, appartementen, ...) is belangrijk voor de wijk. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergronden in de wijk moet gestimuleerd worden. In welke mate ben je akkoord?

Helemaal niet akkoord - Niet akkoord - Tussen beide – Akkoord - Helemaal akkoord

Welke van de volgende omschrijvingen passen bij jou? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik woon in Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- Ik werk in Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- Ik winkel in Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- Ik kom in Sluizeken-Tolhuis-Ham voor mijn vrijetijd (bv. sport, cultuur, horeca, ...).
- Ik gebruik diensten in Sluizeken-Tolhuis-Ham (bv. kinderopvang, VDAB, woonzorgcentrum, ...).

Wat is je geboortjaar?

Wat is je gezinssituatie?

- Alleenstaande zonder inwonende kinderen
- Koppel zonder inwonende kinderen
- Alleenstaande met inwonende kinderen
- Koppel met inwonende kinderen
- Andere

Ben je

- Man
- Vrouw
- X

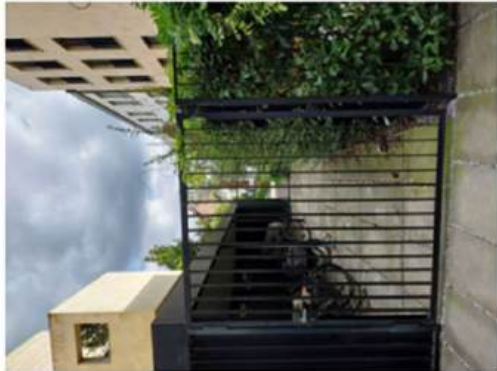
Wil je graag nog iets kwijt over de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham?

Wil je graag op de hoogte blijven van dit project? Noteer dan hier je emailadres. Wij contacteren je dan zo snel mogelijk.

Bedankt voor je medewerking!

Bijlage 6: Aftoetsen charter – Visuele vraagkaarten

	<p>Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 1)</p> <p>Nederlands: Wat heeft de wijk het meeste nodig?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foto 1: een autoparkeerplaats die vervangen is door een bankje, een boom, struiken... • Foto 2: een pleintje waar verschillende groepen kunnen samenzitten • Foto 3: een speelpleintje. <p>Engels: What does the neighbourhood need most?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Photo 1: a car park replaced by a bench, a tree, bushes... • Photo 2: a small square where different groups can sit together • Photo 3: a small playground. Wat heeft jouw wijk het meeste nodig? <p>Frans: De quoi le quartier a-t-il le plus besoin ?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Photo 1 : une place de parking remplacée par un banc, un arbre, des buissons... • Photo 2 : une petite place où différents groupes peuvent se retrouver • Photo 3 : une aire de jeux.
	<p>Op welke manier kan de Stad bewoners betrekken bij de wijk? (Speerpunt 2)</p> <p>Nederlands: Op welke manier kan de Stad bewoners betrekken bij de wijk?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foto 1: via een informatiebord • Foto 2: via participatiemomenten • Foto 3: via een wijkparlement <p>Engels: How can the City involve residents in the neighbourhood?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Photo 1: via an information board • Photo 2: via participation opportunities • Photo 3: via a neighbourhood council <p>Frans: Comment la ville peut-elle impliquer les habitants dans la vie du quartier?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Photo 1 : via un panneau d'information • Photo 2 : via des moments de participation • Photo 3 : via un parlement de quartier

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 3)

Nederlands:

Wat heeft de wijk het meeste nodig?

- Foto 1: afgesloten private open ruimte
- Foto 2: wegels voor wandelaars en fietsers tussen gebouwen

Engels:

What does the neighbourhood need most?

- Photo 1: enclosed private open space
- Photo 2: paths for walkers and cyclists between buildings

Frans:

De quoi le quartier a-t-il le plus besoin ?

- Photo 1 : espace ouvert privé fermé
- Photo 2 : chemins pour piétons et cyclistes entre les bâtiments

Welke voorzieningen mogen er nog bijkomen in de wijk? (Speerpunt 4)

Nederlands:

Welke voorzieningen mogen er nog bijkomen in de wijk?

- Foto 1: een opvangcentrum voor dak- en thuislozen
- Foto 2: een buurtcentrum
- Foto 3: een woonzorgcentrum

Engels:

What other facilities could be added to the neighbourhood?

- Photo 1: a shelter for the homeless
- Photo 2: a community centre
- Photo 3: a residential care centre

Frans:

Quelles installations pourraient encore être ajoutées dans le quartier?

- Photo 1 : un centre d'accueil pour les sans-abri et les personnes sans domicile fixe.
- Photo 2 : un centre communautaire.
- Photo 3 : un centre de soins résidentiel.

**Wat voor soort natuur heeft de wijk het meeste nodig?
(Speerpunt 5)**

Nederlands:

Welk soort natuur heeft de wijk het meeste nodig?

- Foto 1: geveltuintjes / gevelgroen
- Foto 2: kleine stukjes natuur in de straat
- Foto 3: een park waar veel kinderen en jongeren spelen

Engels:

What kind of nature does the neighbourhood need most?

- Photo 1: façade gardens / façade greenery
- Photo 2: small patches of nature in the street
- Photo 3: a park where many children and young people play

Frans:

De quel type de nature le quartier a-t-il le plus besoin ?

- Photo 1 : jardins verticaux / végétalisation des façades
- Photo 2 : petits espaces naturels dans la rue
- Photo 3 : un parc où beaucoup d'enfants et de jeunes jouent

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 6 en 9)

Nederlands:

Wat heeft de wijk het meeste nodig?

- Foto 1: plekken voor kleine ontmoetingen
- Foto 2: een publieke barbecueplaats
- Foto 3: een buurtfeest

Engels:

What does the neighbourhood need most?

- Photo 1: places for small gatherings
- Photo 2: a public barbecue area
- Photo 3: a neighbourhood party

Frans:

De quoi le quartier a-t-il le plus besoin ?

- Photo 1 : des lieux pour de petites rencontres
- Photo 2 : un espace barbecue public
- Photo 3 : une fête de quartier

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 7)

Nederlands:

Wat heeft de wijk het meeste nodig?

- Foto 1: mogelijkheden om te kayaken op het water
- Foto 2: veilige hekken langs waterlopen
- Foto 3: het opnieuw openleggen van historische waterlopen

Engels:

What does the neighbourhood need most?

- Photo 1: opportunities for kayaking on the water
- Photo 2: safe fencing along waterways
- Photo 3: reopening historic waterways

Frans:

De quoi le quartier a-t-il le plus besoin ?

- Photo 1 : possibilités de faire du kayak sur l'eau
- Photo 2 : clôtures sécurisées le long des cours d'eau
- Photo 3 : réouverture des cours d'eau historiques

Wat heeft de wijk het meeste nodig? (Speerpunt 8 en 9)

Nederlands:

Wat heeft de wijk het meeste nodig?

- Foto 1: woningen waar mensen een ganse leven in kunnen wonen
- Foto 2: moderne bouwprojecten met appartementen
- Foto 3: gerenoveerde arbeiderswoningen

Engels:

What does the neighbourhood need most?

- Photo 1: homes where people can live their whole lives
- Photo 2: modern construction projects with flats
- Photo 3: renovated workers' houses

Frans:

De quoi le quartier a-t-il le plus besoin ?

- Photo 1 : des logements où les gens peuvent vivre toute leur vie.
- Photo 2 : des projets de construction modernes avec des appartements.
- Photo 3 : des logements ouvriers rénovés.

Bijlage 7: Aftoetsen charter – Participatiespel

De basisontwikkeling van dit spel gebeurde tijdens een vormingstraject met jeugdwerkers van de Gemeente Wevelgem, gepubliceerd in het boek 'Kinderen een stem geven in lokaal beleid' (De Brauwere e.a., HOGENT, 2023). Het 'Toerspel' voor Sluizeken-Tolhuis-Ham is gebaseerd op deze publicatie, maar werd door Greet De Brauwere en Werner De Wael (HOGENT, Onderzoekscentrum eCO-CITY) aangepast aan de context en de doelstellingen van het wijkbudgetproject van de Bezige Buren.

Geen enkel element uit deze publicatie mag gebruikt worden zonder vermelding van de auteurs.

Participatiespel met kinderen: Een buurtvisie voor de Gentse wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham

Greet De Brauwere & Werner De Wael, HOGENT, Onderzoekscentrum eCO-CITY

TOeren door
Sluizeken-TOlhuis-Ham

"Overheden en organisaties vinden steeds vaker dat ze kinderen en jongeren 'moeten' betrekken bij de beslissingen die hen aanbetangen. Voor sommigen is dat 'moeten' effectief een wettelijke verplichting. Voor anderen is het een principiële keuze om kinderen en jongeren te erkennen als medeburgers. Eenmaal die keuze gemaakt, rijst al snel de vraag hoe kinderen en jongeren te betrekken."(Demos)

Binnen het kader van de uitvoering van het wijkbudgetproject van de Bezige Buren - waarin o.a. door en met bewoners wordt gewerkt aan een buurtvisie voor de Gentse wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham – vinden we het belangrijk om ook (de stem van) kinderen te horen en betrekken.

Met het spel 'Toeren door Sluizeken-Tolhuis-Ham' willen we de buurtvisie van de Bezige Buren op een participatieve manier aftoetsen bij kinderen die in de (buurt van) deze wijk naar school gaan..

Aan de hand van het spelbord en de activiteitenfiches verkennen we met kinderen:

- wat Sluizeken-Tolhuis-Ham volgens hen (in de toekomst) nodig heeft;
- hoe ze Sluizeken-Tolhuis-Ham dagdagelijks beleven en gebruiken;
- wat ze zelf belangrijk vinden voor kinderen, andere bewoners en gebruikers in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

De inhoud die we daarbij aftoetsen houden verband met de door de Bezige Buren geformuleerde buurtvisie (charter) voor Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Dit 'Toerspel' vermijdt dat kinderen dromerige beelden creëren met zwembaden en pretparken in hun straat. Het richt zich op de alledaagse belevingen van kinderen en hoe zij hun burgerschap ontwikkelen en vormgeven door middel van dagdagelijkse activiteiten. Om die reden is dialoog over de aangebrachte items in het spel cruciaal.

De basisontwikkeling van het spel gebeurde tijdens een vormingstraject met jeugdwerkers van de Gemeente Wevelgem, gepubliceerd in het boek 'Kinderen een stem geven in lokaal beleid' (De Brauwere e.a., HOGENT, 2023). Het 'Toerspel' voor Sluizeken-Tolhuis-Ham is gebaseerd op deze publicatie, maar werd door Greet De Brauwere en Werner De Wael (HOGENT, Onderzoekscentrum eCO-CITY) aangepast aan de context en de doelstellingen van het wijkbudgetproject van de Bezige Buren.

Het participatiespel 'Toeren door Sluizeken-Tolhuis-Ham' bestaat uit:

- Een basisspelbord;
- Een puntensysteem met puzzels;
- Twee soorten activiteitenfiches: algemene fiches en fiches i.f.v. informatieverzameling en dialoog m.b.t. lokaal beleid.

Elke activiteitenfiche bestaat uit dezelfde elementen:

- Naam van de activiteit;
- Aanduiding op het spelbord;
- Focus van de activiteit;
- Beoogde informatie;
- Concrete opdracht (met instructies voor de deelnemende kinderen);
- Gegevensverzameling (datacaptatie);
- Benodigd materiaal.

Bij elke fiche is plaats gelaten om **eigen notities, tekeningen, foto's, enzovoort** bij te houden. Op die manier zet dit spel aan om voldoende aandacht te besteden aan het bijhouden van de gegevens en kan achteraf terug gekeken worden wat tijdens of net na het spel belangrijk was.

Het toerbord

Dit spel is geschikt voor:

- Kinderen van 7 tot 12 jaar.
- Groepen van max. 20 kinderen.

Benodigd materiaal algemeen:

- Spelbord, pionnen en (grote) dobbelsteen.
- Puzzel per deelnemend team.
- Stiften, stylo's, pottoden, ...
- Plakband.
- Touwen om aan de muur of over het lokaal te hangen. Aan deze touwen worden resultaten van het spel gehangen.
- Wasspelden en nietjes. Deze dienen om de resultaten aan de touwen te hangen.
- Een fototoestel (smartphone of polaroidtoestel).
- Inktleding lokaal: foto's van de wijk, fluo hesjes, kegels, fietsbellen, fietspomp, fietshelmen, ...
- Kaartjes voor groepsindeling (met foto's van de wijk).

BASELINE

We gaven dit 'Toerspel' de baseline: "Toeren door (een buurtvisie van en voor) de Gentse wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham".

De centrale doelstelling van het spel is input genereren van kinderen in functie van de inhoud van de buurtvisie die de Bezige Buren samen met andere bewoners schreven voor de Gentse wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. Op basis van deze input kan de inhoud nog aangepast en/of aangevuld worden.

ALGEMEEN

De inkleiding

- Voor het spel is een lokaal nodig dat groot genoeg is voor het aantal deelnemende kinderen.
- In het ideale geval kan ook fysieke ruimte gecreëerd worden door bijvoorbeeld stoelen en tafels aan de kant te schuiven of te groeperen aan de zijkanten van het lokaal.
- Een inkleiding van het lokaal in het thema van het spelbord neemt kinderen meteen mee in het thema: foto's van de wijk, fluo hesjes, kegels, fietsbellen, fietspomp, fietshemen, ...

Het spelbord en de pionnen

- Het 'Toerspel' is aangepast aan de context van Sluizeken-Tolhuis-Ham: één spelbord met een plattegrond van de wijk als achtergrond, een ander spelbord met een foto van graffiti in de wijk als achtergrond. Dit roept onmiddellijk het thema op bij de deelnemende kinderen. De groep kan kiezen met welk spelbord ze aan de slag gaan.
- Een grote versie van het spelbord geeft de deelnemende kinderen meer zicht op en betrokkenheid bij het spel.
- Pionnen kunnen gewone gekleurde pionnen zijn of voorwerpen die bij het thema passen: bijvoorbeeld fietsers, wandelaars, auto's, ...

Het scoresysteem

- Puzzel per deelnemend team. Op de puzzel staat een foto van de wijk met daar bovenop een fiets.
- Wat op de puzzel staat afgebeeld, kan aangepast worden aan de leeftijd van de deelnemende kinderen.

Toestemming voor foto's als aandachtspunt

- Gedurende het spel worden foto's genomen in functie van de gegevensverzameling, maar ook om de aanpak te delen met de Bezige Buren en diverse stakeholders.
- De school wordt op voorhand gevraagd welke kinderen mogen gefotografeerd worden. Anonimiseren kan waar nodig.
- De deelnemende kinderen krijgen bij aanvang van het spel toelichting waarom foto's worden genomen.

START VAN HET SPEL

De deelnemende kinderen krijgen **toelichting** waarom ze het 'Toerspel' spelen:

- "De Bezige Buren is een groep bewoners uit de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham. Ze zijn bezorgd over alle veranderingen in de wijk. Bijvoorbeeld nieuwe gebouwen, mensen die verhuizen, een nieuw mobiliteitsplan, enzovoort. Daarom vroegen ze de Stad Gent om geld om een project te mogen starten voor de wijk en vroegen ze aan onderzoekers van de HOGENT om hen daarbij te helpen. We gingen (als onderzoekers) in gesprek met verschillende mensen die in de wijk wonen, werken, naar school gaan of er komen voor hun vrijetijd. We vroegen hen wat ze van de wijk vinden, hoe ze deze gebruiken, waar ze zich misschien zorgen over maken en waar ze van dromen. Samen met enkele Andere bewoners schreven de Bezige Buren ook een 'buurtvisie'. Dat is een soort lange brief waarin ze schrijven wat ze allemaal belangrijk vinden voor de wijk. Met deze brief vragen ze ook aan de Stad en aan mensen die nieuwe projecten plannen om hiermee rekening te houden. Via het spel dat we deze namiddag gaan spelen willen we graag horen waar jullie allemaal komen in de wijk, wat jullie er doen, wat jullie goed en minder goed vinden en waar jullie van dromen."

Groepsindeling in teams van 4 tot 5 kinderen.

- Maximum vier deelnemende teams.
- De kinderen worden verdeeld aan de hand van kaartjes. Kinderen met dezelfde kaartjes vormen samen een team. Op de kaartjes staan foto's van de wijk.

Algemene speluitleg:

- Elk team heeft een pion.
- Elk team mag om beurt met de dobbelsteen gooien.
- Op elk vakje staat een teken dat verwijst naar een activiteit.
- Per activiteit kan een puzzelstuk verdiend worden.
- Rode vakjes gelden voor iedereen. Aan die activiteiten nemen alle teams deel en kan een puzzelstuk verdienen.
- Als een team op een rood vakje komt dat al gespeeld is, moet dit team één vakje achteruit.
- Witte vakjes gelden enkel voor het team dat op dit vakje terecht komt.
- Als geen enkel team op een bepaald soort vakje stopte, kan dit op het einde nog gespeeld worden voor extra puzzelstukken.
- Met de puzzelstukken kan een figuur gevormd worden.
- **Belangrijk! Het spel is bedoeld om in dialoog te gaan over de wijk. Winnen is dus niet het hoofddoel. De puzzel is een beloning en vormt een rode draad doorheen het spel.**

EINDE VAN HET SPEL

- **Als een team het laatste vakje bereikt, stopt het spel.**
- De teams krijgen dan de opdracht om hun puzzel zo goed mogelijk te maken.
- **Ontbrekende puzzelstukken** kunnen verdiend worden via kleine opdrachtjes. Bijvoorbeeld:
  - Noem vijf dingen in de wijk die een groene kleur hebben (of blauwe, rode, gele, zwarte, ...).
  - Alle teamleden moeten gedurende dertig seconden op één been staan.
  - Zing als team een liedje.
  - Zeg het alfabet van achter naar voor op. Elk teamlid moet daarbij om beurten een letter zeggen.
- Nadat alle puzzels gemaakt zijn, nemen we van elk deelnemend team **een foto**.
  - Met een Polaroid camera hebben de kinderen meteen een herinnering aan het spel.
  - De andere foto's worden op een later tijdstip bezorgd aan de leerkracht of begeleider/ster.
- **Nabespreking:**
  - Hoe hebben de kinderen het spel beleefd?
  - Wat vonden ze leuk; wat moeilijk, wat minder leuk, ... ?
  - Wil iemand nog iets kwijt over het thema?

Activiteitenfiches

Benodigd materiaal 'Honger':

- Drankje, koek of stuk fruit per kind.

Benodigd materiaal 'Tussensprint':

- Kaartspel per team.

Benodigd materiaal 'Straatnamen':

- Straatnaambord per kind.

Benodigd materiaal 'Standbeelden':

- A3-blad per team.

Benodigd materiaal 'Help de politie':

- Fiches met stelling en verkeerslicht per team.

Benodigd materiaal 'Feestje':

- Papieren vlaggetjes (+/- 5 per kind).

Benodigd materiaal 'Wegomlegging':

- Blokken per team.
- Witte fiches voor op de blokken.
- Plakband per team.

Benodigd materiaal 'Bandenwissel':

- A3-blad met fietswiel zonder spaken per team.

Benodigd materiaal 'Finish nabij':

- Plattegrond van de wijk per kind.
- Transparant per kind.
- Onuitwisbare stiften per team.

Honger

Het team dat als eerste voorbij dit vakje komt, krijgt een puzzelstuk.
Alle kinderen krijgen op dat moment ook een tussendoortje
(drinkje, koek of stuk fruit).

Bergop

Je team vertraagt.
Ga twee vakjes achteruit.

Bergaf

Je team versnelt.
Je mag nog eens gooien.

Hulp bij een platte band

Je team krijgt een extra puzzelstuk.

Gevallen op de kasseien

Pech! Je team moet een puzzelstuk terug afgeven.

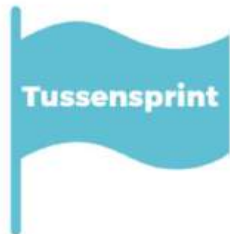
Aangereden

**Je team mag deze ronde niet meedoen
en maakt dus geen kans op een puzzelstuk.**

Elektrische ondersteuning

Dit geeft een boost! Iemand met een elektrische fiets geeft je een duwtje. Je mag een ander team kiezen en bij hun volgende beurt samen met hen vooruit gaan. (Dus: het aantal ogen dat ze gooien mogen jullie ook vooruit gaan.)

Tussensprint

Wedstrijdje tussen alle teams.
Het winnende team krijgt een puzzelstuk.

Mogelijke tussensprints

De fietser/ster met de beste benen.

Elk team kiest de fietser/ster met de beste benen.

- Spel: Muurzitten
- Instructies: Ga met je rug tegen de muur staan en laat je rustig naar beneden zakken tot je benen in een hoek van 90 graden staan. Wie het langst zo kan blijven staan, wint het wedstrijdje. Zijn/haar team krijgt een puzzelstuk.

De fietser/ster met de beste tactiek.

Elk team kiest de meest tactische fietser/ster.

- Spel: Blad-steen-schaar
- Instructies: Team 1 speelt tegen team 2. De winnende renner/ster gaat door. Die speelt tegen team 3, enzovoort. Het team van de renner/ster die laatst overblijft krijgt een puzzelstuk.

De fietser/ster die het handigste is.

Elk team kiest de handigste fietser/ster.

- Spel: Kaarten stapelen
- Instructies: Elke deelnemer/ster krijgt een spel kaarten. Stapel de kaarten in een piramide. Je mag pas starten bij het startschot en krijgt twee minuten. Het team van de persoon die de meeste kaarten in zijn/haar piramide stapelde krijgt een puzzelstuk.

Straatnamen

FOCUS
• denk
• dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

- Wat is voor kinderen belangrijk in Sluizeken-Tolhuis-Ham?
- Wat vinden kinderen aangenaam in Sluizeken-Tolhuis-Ham?
- Wat zijn tekorten die kinderen in Sluizeken-Tolhuis-Ham ervaren?

OPDRACHT

Elk kind krijgt een straatnaambordje.

Instructies:

- Welke straatnaam verdient Sluizeken-Tolhuis-Ham? Noteer deze naam op het straatnaambordje.
- Aan de achterkant mag je schrijven waarom je dat vindt.

We hangen de straatnaamborden aan een muur of op een bord. Teams die klaar zijn krijgen een puzzelstuk.

DATACAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Voorgestelde straatnamen
- Redenen voor keuze straatnamen

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Scan of foto van elk straatnaambord.
- Bestand met twee kolommen: straatnaam - motivatie.
- Clustering straatnamen (bv. cluster dieren, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, enz.).

BENODIGD MATERIAAL per kind

- Straatnaambordje
- Stylo of potlood

Standbeelden

FOCUS
• denk
• teken
• dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

Wat zijn voor kinderen belangrijke personen en/of voorwerpen in Sluizeken-Tolhuis-Ham?

OPDRACHT

Elk team krijgt een wit blad papier (formaat A3).

Instructies:

- Stel jullie voor dat de burgemeester vraagt welk standbeeld er in Sluizeken-Tolhuis-Ham mag geplaatst worden. Hoe zou dat standbeeld er dan uit moeten zien? Je kan denken aan personen, groepen van mensen, voorwerpen of andere dingen.
- Bespreek in je team welk standbeeld Sluizeken-Tolhuis-Ham verdient.
- Teken dit standbeeld.
- Schrijf op de achterkant van het blad waarom jullie voor dit standbeeld kozen.

Elk team mag de standbeeldtekening ophangen en krijgt daarvoor een puzzelstuk.

DATACAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Voorgestelde standbeelden (foto + naam)
- Redenen voor keuze

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Scan of foto van elke tekening.
- Bestand met twee kolommen: gekozen standbeeld – motivatie.
- Clustering standbeelden (bv. cluster dieren, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, enz.).

BENODIGD MATERIAAL per team

- A3-blad
- Stiften, potloden

Help de politie een handje

FOCUS
• doe
• dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

De visie van de kinderen op diverse thema's in Sluizeken-Tolhuis-Ham.

OPDRACHT

Elk team krijgt drie fiches met daarop een stoplicht en een stelling.

Instructies:

- Jullie krijgen drie fiches. Op elke fiche staat een stelling en een stoplicht.
- Lees de stelling. Elke stelling komt uit de buurtvisie van de Bezige Buren.
- Kleur het stoplicht:
Groen = We zijn akkoord.
Oranje = Tussen beide: we zijn niet helemaal akkoord, maar ook niet helemaal niet akkoord.
Rood = We zijn niet akkoord.
- Aan de achterkant mag je ook schrijven of tekenen waarom jullie er zo over denken.

DATAAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- De mate waarin kinderen het eens zijn met stellingen uit de buurtvisie van de Bezige Buren.

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Scan of foto van elke ingekleurde fiche.
- Bestand met stellingen en reacties per team.

BENODIGD MATERIAAL per team

- Drie fiches met een stelling en een stoplicht.
- Rode, oranje en groene stiften of potlood.
- Stylo of grijs potlood.

Tijd voor een feestje

FOCUS
• denk
• doe
• teken

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

Wat vinden de kinderen positief aan de buurt?

OPDRACHT

Elk kind krijgt enkele papieren vlaggetjes.

Instructies:

- Sluizeken-Tolhuis-Ham viert feest. Jullie mogen daarom vlaggetjes hangen. Het is natuurlijk fijn als daar tekeningen of woorden op staan.
- Denk na wat je **positief of leuk** vindt aan Sluizeken-Tolhuis-Ham.
- Dat mag je op de vlaggetjes tekenen of schrijven.
- Als je klaar bent, hangen we de vlaggetjes aan een touw. Zo maken we een vlaggenketting.

DATAAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Aspecten die de kinderen positief vinden aan Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Scan of foto van elk vlaggetje en/of vlaggenkettingen.
- Bestand met de antwoorden op de vlaggetjes (bij tekening zelf verwoorden wat er staat).
- Clustering antwoorden (bv. cluster mobiliteit, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, cluster natuur, enz.).

BENODIGD MATERIAAL

- Papieren vlaggetjes
- Stiften, stylo's, potloden
- Touwen en wasknijpers (zie algemene inktleding lokaal)

Wegomlegging

FOCUS
• denk
• doe
• dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

Wat vinden de kinderen negatief of minder positief aan de buurt?

OPDRACHT

De kinderen werken per team.

Instructies:

- Jullie werken samen als team.
- De wegomlegging is lastig voor fietsers, want ze mogen niet door.

Deel 1:

- Denk samen na over wat er **niet zo fijn** is in Sluizeken-Tolhuis-Ham of wat jullie **negatief** vinden in deze buurt.
- Schrijf dit in één of enkele woorden op de fiches.
- Kleef de fiches op de blokken.

Deel 2:

- Stapel jullie blokken; onderaan het minst negatieve van Sluizeken-Tolhuis-Ham, bovenaan het meest negatieve.
- We nemen van elk team een foto met de gestapelde blokken. Als je team gefotografeerd is, krijgen jullie een puzzelstuk.

DATACAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Aspecten die de kinderen negatief vinden aan Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Foto's van de blokkentorens.
- Bestand met de woorden op de blokken.
- Clustering antwoorden (bv. cluster mobiliteit, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, cluster natuur, enz.).

BENODIGD MATERIAAL per team

- Middelgrote blokken (om te stapelen).
- Fiches (grootte en breedte aangepast aan blokken).
- Plakband.
- Stiften

Bandenwissel

FOCUS
• denk
• teken
• dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

Hoe en/of bij wie zien kinderen verbetermogelijkheden voor de buurt?

OPDRACHT

De kinderen spelen per team.

Elk team krijgt een A3-blad met een fietswiel zonder spaken op.

Instructies:

- Weer een platte band... Jullie moeten helpen bij een bandenwissel...
- Bespreek per team **wie of wat ervoor zou kunnen zorgen dat er snel iets verbetert aan Sluizeken-Tolhuis-Ham**. Bv. een boom planten, een bankje plaatsen, een feest organiseren, ...
- Teken of schrijf dit in het fietswiel. Jullie mogen één ding schrijven of tekenen, maar ook meerdere.

Teams die klaar zijn krijgen een puzzelstuk.

DATACAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Verbetervoorstellen voor Sluizeken-Tolhuis-Ham.

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Scan of foto van elk fietswiel.
- Bestand met de inhoud van de fietswielen.
- Clustering antwoorden (bv. cluster mobiliteit, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, cluster natuur, enz.).

BENODIGD MATERIAAL per team

- A3-blad met fietswiel zonder spaken.
- Stylo's, stiften, pottoden.

De finish is nabij!

FOCUS

- denk
- teken
- dialoog

WAT WILLEN WE TE WETEN KOMEN?

Welke dromen hebben de kinderen voor Sluizeken-Tolhuis-Ham?

OPDRACHT

Elk kind krijgt een plattegrond van Sluizeken-Tolhuis-Ham (of een deel ervan) en een transparant.

Instructies:

- De finish is nabij en dus mogen we beginnen dromen.
- Leg je transparant op de plattegrond. Gebruik de stiften die op tafel liggen.
- Je mag op deze plattegrond **dromen** voor Sluizeken-Tolhuis-Ham. Waar zou de buurt beter van worden? Er zijn geen beperkingen bij je dromen. Zolang het volgens jou maar goed is voor de hele buurt (dus niet alleen voor jezelf).
- Als je klaar bent mag je je tekening met een ander teamlid bespreken.

Als alle deelnemende kinderen van een team klaar zijn, krijgt het team een puzzelstuk.

DATA CAPTATIE

Welke informatie willen we zeker bij houden?

- Welke dromen hebben de kinderen voor Sluizeken-Tolhuis-Ham?

Op welke manier(en) houden we deze informatie bij?

- Foto of scan van elke transparant.
- Clustering antwoorden (bv. cluster mobiliteit, cluster mensen, cluster sport en spel, cluster voorzieningen, cluster natuur, enz.).

BENODIGD MATERIAAL per kind

- Plattegrond van de buurt (of een deel ervan).
- Transparant (of U-mapje)
- Onuitwisbare stiften.

Colofon

Dit is een uitgave van het onderzoekscentrum eCO-CITY van HOGENT.
Publicatiedatum 2025
Deze uitgave is ontwikkeld i.k.v. het Wijkbudget van de Bezige Buren, met de steun van Stad Gent.

Eindredactie
Greet De Brauwere en Werner De Wael

Beeldmateriaal
Greet De Brauwere en Werner De Wael

Layout
Jozefien Borms

Contactgegevens
HOGENT, ozc eCO-CITY
Campus Schoonmeersen - gebouw T
Voskeslaan 364A
9000 Gent

©Onderzoekscentrum HOGENT eCO-CITY, 2025
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze publicatie mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorgaande schriftelijke toestemming van het onderzoekscentrum.